

LÄS - BEGRUNDA - IFRÅGASÄTT - FÖRBÄTTRA

Bägerfeldts forntidsskola

Skrifter 1985-2021

BÄGERFELDTS FORNTIDSSKOLA

SKRIFTER OCH ANTECKNINGAR

1985-2021

Många frågor ger många svar.
För somliga är svaren det viktigaste,
för andra är det frågorna.
Åt vilket håll vi än blickar, kan vi gå framåt.

Allting utgår från vårt val av perspektiv
och vår egen uppfattning
om balans och harmoni.

LARS BÄGERFELDT

ARDUUM VIDETUR RES GESTES
SCRIBERE: PRIMUM QUOD FACTA
DICTIS EXAEQUANDA SUNT; DEINDE
QUIA PLERIQUE QUAE DELICTA
REPRAEHENDERIS MALEVOLENTIA
ET INVIDIA DICTA PUTANT.

Att skriva historia är en svår uppgift, i första hand för att det skrivna ska återge fakta på ett exakt sätt, och för det andra för att om du tillåter dig själv att kritisera någon missgärning kommer de flesta av dina läsare tänka att du är elak eller rent av avundsjuk.

Sallust

Innehåll

FÖRORD	5
BÄGERFELDT'S FORNTIDSSKOLA	6
UTGIVNA BÖCKER	8
Boklista med utökad information	13
Närradioprogram, Podd, UR och YouTube-filmer etc	16
DE FRÄMSTA VETENSKAPLIGA RESULTATEN	32
1) <i>Släkt- och hembygdsforskning samt demografi</i>	36
2) <i>Paleografi</i>	39
3) <i>Fäbodrar</i>	40
4) <i>Arkeologisk teori och metod</i>	42
5) <i>Megalitgravar och Neolitikum</i>	43
6) <i>Nordsjön och Irland</i>	49
7) <i>Svea rikets vagga & Goter samt medeltid</i>	51
8) <i>Övrig arkeologi samt kvartärgeologi</i>	55
ATT LÄSA - IFRÅGASÄTTA - FORSKA	56
Arkeologisk kvalitetsledning	56
Grundfrågor	57
Vision – Policy – Mål – Handlingsplan	58
Standardisering och uppföljning	59
Verifiering och validering	59
Att förbättra	60
STUDIEHANDLEDNING	61
Allmänt om frågor och inriktningar	62
FORNTID – från istid till 1600-tal	62
MEGALITGRAVAR	62
SVEA RIKES VAGGA	63
VÅRA FÖRFÄDERS LIVSMILJÖ	63
VETENSKAPSTEORI	63
FALBYGDENS GÅNGGRIFTER	64
NEOLITIKUM	68
DIN EGEN HEMBYGD UNDER FORNTID OCH MEDELTID	71
SVEA RIKES VAGGA	74
NÄR SVERIGE BLEV EN STAT	78
VÄSTRA GÖTALAND UNDER TIDIG MEDELTID	81
LILJESTENAR - TYP, TID, RUM och FUNKTION	85
GUILLOUS roll som historielärare	87
FOLKETS FORNA HISTORIA	89
HUR MÅNGA GÅNGGRIFTER FINNS DET PÅ FALBYGDEN?	96
HUMOR	102
APPENDIX - EFTERSKRIFT	109
YTTERLIGARE / TÄNKTA TILLÄGG	110
Curriculum vitae - 2021	112

1985-2021

Förord

Det började på allvar 1985 när jag lade fram min C-uppsats i Arkeologi. Bara några veckor senare presenterades min D-uppsats. Då hade jag redan släkt- och hembygdsforskat under flera år samt fördjupat mig i irländska krönikor och fornnordiska sagor. Sedan dess har det bara fortsatt. Efter 36 år avrundar jag nu min arkeologiska och historiska verksamhet och känner mig nöjd med mina resultat och den nya kunskap som jag fått fram och förmedlat under åren.

Mina bästa lärare har alltid varit mina elever som ofta ställt högst oväntade frågor, men också förväntat sig snabba svar på undringar som för dem varit självklara. Genom att bemöda mig att förstå saker ur deras synsätt har mitt sinne vidgats och emellanåt givit nya perspektiv och förklaringar på svårlösta frågor.

Denna sammanfattande skrift är tänkt att tjäna som ett komplement till dem som vill fördjupa sig i de böcker jag skrivit. Här finns diverse anteckningar och studiehandledningar.

En del av mina böcker är skrivna i mitt tidigare efternamn Blomqvist som jag hade från 1988-10-08 till 1992-05-06.

För mig har det alltid varit viktigt med fri forskning. Då är det också bra om resultaten är fria och lätt tillgängliga, vilket jag försöker visa genom att sprida mina böcker och arbeten digitalt utan kostnad. Detta för att stimulera det valspråk som jag levt efter och som jag gärna vill att andra ska ta efter.

LÄS – BEGRUNDA – IFRÅGASÄTT – FÖRBÄTTRA

Falköping 2021-12-03
Lasse Bägerfeldt

BÄGERFELDT'S FORNTIDSSKOLA

Lars Bägerfeldt, fil.dr i Arkeologi 1990 vid Stockholms universitet.

- Närmare 100 böcker i historia och arkeologi
- 10 vetenskapliga artiklar
- 54 tidningsartiklar etc
- Medverkat i Radio-TV
 - TV2 - intervjuad 3 gånger 1989-1992
 - P1 - intervjuad 3 gånger 1989-1991
 - P4 Skaraborg - 127 gånger 1994-2000, varav många var egenproducerade via UR
 - Falköpings närradio - diverse inslag och intervjuer 1987-2020, samt 65 egenproducerade radioprogram (2011-2020)

Föreläsningar, guidningar, bussresor, kurser etc samt intervjuer i dagstidningar 1985-2018. (*exempelvis guidades stadsminister Ingvar Carlsson på Fornsalen i okt 1995*)

Tre **utgrävningar** av megalitgravar, samt grävassistent vid Ajvide på Gotland 1984-1987.

Projektledare för **Forntidsbyn** i Skånes djurpark 1985.

Arkeologiska institutonens **exkursjonsledare** i Bohuslän och Norge 1986.

Arkeologiska institutonens **handledare** för tre- och fyra-betygsuppsatser 1986-1989.

Byggede och upprätthöll **utställningen** "FALBYGDENS FORNSAL" 1993-1994.

Delaktig i det **forntida evenemanget** "VÄSTGÖTA TING" och **teaterföreställningen** "SPELET OM ÅLLEBERGS RYTTARE" 1994-1999.

Faktagranskare och ansvarig för rekvisita till Föreningen Arnspele 2002-2004.

Gjorde 14 **historiska TTF-typsnitt**.

Orienteringskurser på gymnasienivå, med Forntida ämnesinriktningar 2001-2005.

Ordförande och styrelseledamot i Hembygdsföreningar på Falbygden 1989-1991.

Erhöll Falköpings kommuns **kulturstipendium** för år 1990.

Folkhögskolekursen **Hembygd** från år 2018 och framöver.

*Med efternamnet **BLOMQVIST** 1988-10-08 till 1992-05-06.*

Forskningens inriktning

MEGALITGRAVAR

*Mallen och målen, med delarnas praktiska och symboliska betydelse
Kronologi, spridning och kontaktnät
Geometri & astronomi
Egyptisk kosmologi*

SVEA RIKES VAGGA

*Rike kontra stat, eller ättesamhälle kontra individuellt ansvar
Svear, götar och goter i de skrivna källorna
Irländska krönikor, forntida samhällsstrukturer
Indoeuropeisk spridning, goternas spridning*

VETENSKAPSFILOSOFI

Teori och metod

HEMBYGD

*Släkt- och hembygdsforskning
Paleografi - bokstävernas historia
Mynt, priser och löner
Fäboddar och tidig jordbruksekonomi*

UTGIVNA BÖCKER

De jag har mött under åren och som vill ta del av min forskning och verksamhet, ställer ofta samma frågor. Vad ska jag läsa? Vilka böcker är trevligast? Vilka kan du rekommendera? Svaret är enkelt. Jag har aldrig skrivit en enda bok med en tänkt publik som målgrupp och aldrig planerat för en viss läsekrets. Detta sätt att skriva på är emot alla författares regler, men likafullt alldeles sant att det är så jag har jobbat under alla år. Orsaken är enkel. Målet har hela tiden varit att skriva böcker på ett sådant sätt som jag själv hade velat ha dem om någon annan hade skrivit dem, det vill säga informativa, trevliga och lättlästa. Ifall jag har lyckats eller inte, får andra bedöma, men detta har varit min enda strävan.

Temat däremot och valet av innehåll har varit givet sedan länge. Jag har velat försöka förstå händelser vid byggandet och användandet av Europas megalitgravar och då främst de som finns i Sverige. För att nå dit har jag själv studerat olika ämnen och där det funnits uppenbara brister har jag försökt bistå med sammanställningar och analyser. På så vis har jag kommit lite närmare svaren för varje bok som jag har gett ut. Självklart behöver böckerna vara begripliga, så därför har jag skrivit dem som ett arbetsmaterial vilka jag själv snabbt och enkelt ska kunna gå tillbaka till vid behov. Därför måste de vara lättlästa, logiska och beskrivande samt så kompletta som möjligt, ungefär så som många läsare vill ha en bok. På så vis sammanfaller min strävan att göra ett bra arbetsmaterial tillgängligt för mig själv och relativt lättlästa böcker för en bredare allmänhet.

Skiftande typer av böcker

Nedan följer en kort presentation av mina utgivna böcker, varför de skrevs och till vem de primärt kan vända sig till. De kan indelas i olika kategorier, men gränserna mellan dessa är flytande.

- **Populärvetenskaplig** – fritt tänkt och skrivet, där fakta och fantasi samverkar i ett kreativt möte.
- **Utgrävning** – undersökningsrapport.
- **Sammanställning** – fri text, mestadels sammandrag från andra forskares arbeten men med egna bedömningar.
- **Grundforskning** – egna uppställningar och analyser samt slutsatser.
- **Vetenskapsteori** – granskning av förutsättningarna för att kunna forska.
- **Översättning** – andras texter, ofta mycket ålderdomliga, som återgivits.

Nr	Titel	Bok / PDF	sidor	tecken (inkl.blank- steg)	Populär	Utgrävning	Sammanställning	Grundforskning	Vetenskapsteori	Översättning
	Bok / Häfte & PDF									
00a	BÄGERFELDTS FORNTIDSSKOLA	PDF	114	177205			1			
00b	Väst kustens megalitgravar. En konstruktionsanalys	C-uppsats	77	132000			1	1		
00c	Väst kustens megalitgravar. Kronologi och korologi	D-uppsats	116	197000			1	1		
1	Utgrävning Näs	BOK & PDF	67	42843		1		1		
2	Utgrävning Gökhem	BOK & PDF	78	54098		1		1		
3	Gökhem forntid	BOK & PDF	65	67041	1					
4	Gökhem medeltid	BOK & PDF	97	162022	1					
5	Gökhem bönder 1540-1650	BOK & PDF	156	206196	1					
6	Om Arkeologisk Metod	BOK & PDF	44	100838						1
7	Megalitgravarna i Sverige	BOK & PDF	386	626796			1	1		
8	Neolitikum. Typ, tid rum och social miljö	BOK & PDF	338	566587			1	1		
9	Neolitiska Föremål	BOK & PDF	96	144260			1	1		
10	Neolitisk Atlas	BOK & PDF	40	3817			1	1		
10	Neolitisk Atlas - sockenkarta	JPG					1			
10	Neolitisk Atlas - sockenkarta	PDF								
11	Falbygdens forntid	BOK & PDF	144	321008	1		1			
12	Stenåldersgeometri	BOK & PDF	92	93442				1		
13	Om Arkeologisk Teori	BOK & PDF	21	44473					1	
14	Irländska krönikor	BOK & PDF	85	39424						1
15	Stenåldersartiklar I	BOK & PDF	65	98479			1			
16	Stenåldersartiklar II	BOK & PDF	32	39045			1			
17	Nordsjön. Forntidens fruktade farvatten	BOK & PDF	135	296802	1					
18	Neolitikum på Gotland	BOK & PDF	191	354457		1	1	1		
19	Megalitgravarnas mysterium	BOK & PDF	189	312221	1					
20	Svea rikets vagga	BOK & PDF	102	271585	1					
21	När Sverige blev en stat	BOK & PDF	83	183333	1					
22	Tidig Medeltid	BOK & PDF	125	304709			1			
23	Bli din egen Guide	BOK & PDF	105	232462	1		1			
24	Längs Gotiska Vägar	BOK & PDF	664	1686429	1		1			
25	Romerska kejsare	BOK & PDF	46	130459	1		1			
26	Förfäders bygder	BOK & PDF	375	631186	1		1			
27	Himlavalvets händelser	BOK & PDF	158	260520	1		1			
28	Inblick i ett kulturarv	BOK & PDF	77	99475	1					
29	Ättartal - Mina förfäder	BOK & PDF	457	694189			1	1		
30	Ättartal - Släkttabeller	BOK & PDF	170	493440			1	1		
31	Jost Höijers förfäder	BOK & PDF	155	209985			1	1		
32	Forntida funderingar	BOK & PDF	54	60884	1					
33	Från Arilds dagar	BOK & PDF	55	60448	1					
34	Kvinnor av sin tid	PDF	62	108202	1					
35	Full fart framåt	PDF	85	158385	1		1			
36	Krönika över Grevarna av Anjou	PDF	25	57619						1
37	Mångkantsyxor	PDF	60	12977				1		
38	Ättartal – Allmänna bilagor	PDF	206	511764			1	1		
39	Folkförändringar i forna bygder	PDF	23	33973	1		1	1		
40	Falbygdens gånggrifter - En orientering.	PDF	93	155443	1					
41	Bortom nästa krön	PDF	48	74424	1					
42	Att skriva uppsatser och avhandlingar	PDF	18	28711						1

43	Lillbacken i Ovikens socken	PDF	108	44138		1		
44	Häradskartor	PDF	11	1014	1	1		
45	Energi och drivkrafter under forntiden	PDF	48	108775				1
46	Riktningar mot himlavalvet	PDF	59	109378		1	1	
46	Riktningar mot h. - Tabellberäkningar	EXCEL		413343				
47	Sägna om staden Älver	PDF	26	35895				1
48	Sydvästra Värmland fram till år 1641	PDF	336	524469		1	1	
48	Sydvästra Värmland. Tabeller	EXCEL	230	209291				
49	Släktgrenar i SV Värmland till 1699	PDF	359	884215		1	1	
50	Nordmarks härads dombok 1602-1655	PDF	190	319712		1		
51	En tankereser med egyptisk kosmologi	PDF	114	245763	1			
52	MEGALITGRAVAR I EUROPA. 1	PDF	442	961903	1	1	1	
53	MEGALITGRAVAR I EUROPA. 2	PDF	635	1119821	1	1	1	
54	Megalitgravar i Europa. 3 Fotografier	PDF	143	33610	1	1		
55	Bokstäver och gamla skrifter	PDF	81	107130	1	1		
56	Dömd till halshuggning. 1691 och 1699.	PDF	30	56893	1	1		1
57	Agnestad. Att gå vilse geometriskt.	PDF	31	27037	1	1	1	
58	De två solförmörkelserna 3337 och 3299	PDF	65	108741	1	1	1	
59	Rössberga. Säteriet, ägarna och folket	BOK & PDF	283	360478	1	1	1	
60	Avskrift av tingsprotokoll – 1 Gudhem	PDF	156	598983		1	1	1
61	Avskrift av tingsprotokoll – 1 Frökind etc	PDF	151	375531		1	1	1
62	Mord i Gudhems härad 1604-1718	BOK & PDF	260	568719	1	1	1	1
63	Att sy kläder. Fantasy, forntid & tomtar.	PDF	32	25730	1			
64	Inte mitt i byn	PDF	34	64878	1			
65	Anno 1566	PDF	256	337052	1	1		1
66	Ärteråsen. Bygden runt Oresjön	PDF	63	109670		1	1	
67	Ärteråsen. Fäbodens kullor och masar	PDF	172	297311		1	1	
68	Ärteråsen. APPENDIX 1 Ristningarna	PDF	276	292749		1	1	1
69	Ärteråsen. APPENDIX 2 Gårdarna	PDF	191	243139		1	1	
70	Strövtåg bland fäbodens ristningar	PDF	85	10247		1		
71	Bouppteckningar år 1741-1850 i Ore sn	PDF	206	301318		1	1	1
72	Tillhed BED	PDF	74	116314	1			
73	Myntvärde och Försörjning	PDF	79	104131	1	1		
74	Jul, Midvinter och Disting	PDF	50	99309		1	1	
75	Åttartal - Bouppteckningar	PDF	102	100512		1		1
76	Tidigmedeltida samhällen och människor	PDF	34	90180	1			
77	Rösen och Dolkar (endast ett embryo)	PDF	37	34531		1		
78	Falköping fram till 1600-talet (råmanus)	PDF	65	131343	1	1		
79	Geometri och Falbygdens gånggrifter	PDF	79	89664			1	
80	Forna goter och andra germanska folk	PDF	284	1142314		1		
81	Forna götar & Svear	PDF	233	651254		1		
82	Criminalia 1635-1650	PDF	412	1164171	1	1		1
83	De som vallade	PDF	124	290018	1	1		
84	Fäbodristningar i Ore socken	PDF	769	926186		1	1	1
85	Forntida fäbodar i södra Sverige	PDF	46	88804		1	1	
86	Bokstäver och historiska typsnitt	PDF	54	67956	1	1		
87	Övre Dalarna förr	PDF	94	197913				
88	Fäbodar. Fakta och funderingar	PDF	61	104485	1	1		
89	- - pågående							
	- (Fäbodristningar i Dalarna) 2022	tryckt						
H 1	HEMBYGD - Om svenska folkets historia	PDF	222	489627	1	1		
H 2	HEMBYGD - Viktiga händelser	PDF	26	25619	1	1		
H 3	HEMBYGD - Handskrivna källor	PDF	49	42558	1	1		
H 4	HEMBYGD - Sökning efter källuppgifter	PDF	137	95506	1	1		

H 5	HEMBYGD - Tolkning av källuppgifter	PDF	51	63939	1	1	1
H 6	HEMBYGD - Tryckt text med gotisk skrift	PDF	39	28571	1	1	
H 7	HEMBYGD - Gotisk handskrift	PDF	128	158327	1	1	1
H 8	HEMBYGD - Läsa & skriva gotisk stil	PDF	125	152377	1	1	1
H 9	HEMBYGD - Personnamn med gotisk stil	PDF	65	10005		1	1
H10	HEMBYGD - Skrivtecken 1540-1800	PDF	90	12207		1	1
H11	HEMBYGD - Jordeböcker	PDF	86	86817		1	1
B 1	Knuttimrade hus i Dalarna	PDF	170	13467	1	1	
B 2	Ärteråsens fäbod - 1 Runt eldhusen	PDF	208	5144	1	1	
B 3	Ärteråsens fäbod - 2 Över tröskeln	PDF	125	5214	1	1	
B 4	Ärteråsens fäbod - 3 Fähus	PDF	79	5122	1	1	
B 5	Ärteråsens fäbod - 4 Ristningar	PDF	97	38452	1	1	1
B 6	Fäbodar i Ore	PDF	91	5714	1	1	
			15331	26075345			

ARTIKLAR

100	Falköpings Tidning - 54 artiklar	Art.ik & PDF	90	132899	1		
101	Falbygden, årsbok - 9 artiklar (vers.2)	Art.ik & PDF	116	184094	1		1
102	Slutsatser och konsekvenser i Gökhem	Art.ik & PDF	2	4490	1		
103	Platå - 4 artiklar		5	14760	1		
			213	336243			

ÖVRIGT

104	Vändningar	PDF	91	63287	1					
105	Veckodagar etc 1583-1754 (tabell)	EXCEL	44	468732			1			
105	Veckodagar etc 1583-1754 (förklaring)	PDF	2	1488			1			
106	Bila Bland Fornminnen	PDF, Ljudband	35	73352	1					
107	Falbygdens Fornsal	PDF	53	656	1					
108	Affischer LärCenter	PDF	10	68	1					
109	Fem föreläsningar, medeltidens kungar	PDF	33	89078	1					
			268	696661						
			15812	27108249	66	3	80	40	4	22

Numreringen ovan är huvudsakligen upprättad i kronologisk ordning, men med tillägg av artiklar och övrigt material. De som är under bearbetning och inte är färdigskrivna är återgivna med röd färg.

Utöver PDF-filerna, varav ett flertal även är tryckta, kommer fyra bifogade filer, vars numrering styrts av den bok som de huvudsakligen tillhör.

- **10 - Neolitisk Atlas – sockennamn**

Eftersom sockennamnen inte blir läsbara när bilden läggs in i en PDF-fil, har denna bild över Västra Götaland, med sockengränser och sockennamn lagts till som en separat fil.

- **45 - Riktningar mot Himlavalvet – Tabellberäkningar**

För alla intresserade har jag gjort mina beräkningar och formler tillgängliga.

- **48 - Sydvästra Värmland fram till år 1641. Tabell**

Här återges de flesta av de skatteskrivna personerna i sex socknar samt ytterligare några gårdar, för tiden 1503-1641, samt 1700.

- **105 - Veckodagar och Kyrkdagar etc 1583-1754**

För alla som har problem att översätta de vanligaste kyrkdagarna till ett visst datum, för tiden innan Sverige anammade den gregorianska kalendern.

HEMBYGD & BILDER (Serierna H & B)

H - Hembygd

Till min kurs HEMBYGD på Hellidens folkhögskola, vilken hållits från vårterminen 2018 och framåt, har särskilt studiematerial skrivits och tagits fram. Dessa ingår inte i den huvudsakliga numreringen, utan är tillagda därefter och har ett inledande <H> ihop med löpnumret. Dessa är främst avsedda för deltagare som går kursen och är ännu inte utlagda på Internet.

B - Bilder

De böcker som mestadels består av bilder, eller har bilder som utgångspunkt, har på ett motsvarande sätt fått ett inledande framför löpnumret.

FANTASY

Utöver det rent akademiska inom historia och arkeologi har jag skrivit trilogin "Den fjärde pilen" inom genren Fantasy. Dessa är tryckta och går att köpa för ett rimligt pris.

<u>Titel</u>	<u>Sidor</u>	<u>Tecken</u>
1 Märrrens sista sång	561	1248857
2 Vid vägens slut	547	1192994
3 Intill nästa fullmåne	480	1023767
	1588	3465618

Statistik

Om man slår ut detta på tiden 1985-01-01 till 2021-12-31 (37 år) så blir det:

1,2 sidor per dag !!!

2005 tecken per dag !!!

Boklista med utökad information

Monografier och artiklar i skriftserier. Numrerade i kronologisk ordning. Denna numrering stämmer inte med den som används under Falköpings Närradioförenings hemsida eftersom den även tar hänsyn till artiklar.

1987:

- (1.) EN GÅNGGRIFTSUNDERSÖKNING, Näs sn 7:2, Västergötland.
av Lars Bägerfeldt. 1987. 50 s. A4-format. ISBN 91-971024-2-3
- (2.) EN GÅNGGRIFTSUNDERSÖKNING, Gökhem sn 17, Västergötland.
av Lars Bägerfeldt. 1987. 41 s. A4-format. ISBN 91-971024-0-7.
- (3.) GÖKHEMS FORNTID.
av Åsa Blomqvist & Lars Bägerfeldt. 1987. 51 s. A4-format. ISBN 91-971024-4-X.

FALBYGDEN 1987, Årsbok 41.

Tryckår: 1987. 116 s. ISSN 0347-2833. Artiklar med bl.a.:

- (4.) Fynd och förvåning. Utgrävningen av en gånggrift i Gökhem. (s. 27-39)
av Åsa Blomqvist & Lars Bägerfeldt.
- (5.) Nya rön om gånggrifterna. (s. 40-43)
av Lars Bägerfeldt.

1988:

- (6.) GÖKHEMS MEDELTID.
av Lars Bägerfeldt. 1988. 97 s. ISBN 91-971024-6-6.

FALBYGDEN 1988, Årsbok 42.

Tryckår: 1988. 116 s. ISSN 0347-2833. Artiklar med bl.a.:

- (7.) Om kanonkulor och slaget vid Falköping 1389. (s. 53-55)
av Lars Blomqvist & Åsa Blomqvist.
- (8.) Gånggrifterna på Falbygden. (s. 56-75)
av Lars Blomqvist.
- (9.) Dateringarna från gånggriften i Gökhem sn. (s. 76-80)
av Lars Blomqvist & Åsa Blomqvist.
- (10.) Något om Gökhem sn under medeltiden. (s. 81-85)
av Lars Blomqvist.

1989:

- (11.) MEGALITGRAVARNA I SVERIGE. Typ, tid, rum och social miljö.
av Lars Blomqvist. 1989. 333 s. A4-format. ISBN 91-7146-731-9.
- (12.) NEOLITIKUM. Typindelningar, tid, rum och social miljö.
En studie med inriktning på västra Götaland.
av Lars Blomqvist. 1989. 344 s. A4-format. ISBN 91-7970-803-X.
- (13.) OM ARKEOLOGISK METOD.
av Lars Blomqvist. 1989. 44 s. A4-format. ISBN 91-971024-8-2.

FALBYGDEN 1989, Årsbok 43.

Tryckår: 1989. 126 s. ISSN 0347-2833. Artiklar med bl.a.:

- (14.) De första bönderna. Trattbägarkulturen. (s. 7-25)
av Lars Blomqvist.
- (15.) Varför byggdes över 200 gånggrifter på Falbygden? (s. 26-61)
av Lars Blomqvist.
- (16.) GÖKHEMS BÖNDER 1540-1650.

av Lars Blomqvist. 1989. 134 s. A4-format. ISBN 91-971024-5-8.

1990:

- (17.) NEOLITISKA FÖREMÅL FRÅN VÄSTRA GÖTALAND. Katalog.
av Lars Blomqvist. 1990. 63 s. A4-format. ISBN 91-7970-956-7.
- (18.) NEOLITISK ATLAS ÖVER VÄSTRA GÖTALAND.
av Lars Blomqvist. 1990. 27 kartblad. A3-format. ISBN 91-7970-957-5.
- (19.) OM ARKEOLOGISK TEORI.
av Lars Blomqvist. 1991. 16 s. A5-format. ISBN 91-971024-1-5.
- (20.) IRLÄNDSKA KRÖNIKOR. Från sten- och bronsåldern?
av Lars Blomqvist. 1991. 66 s. A5-format. ISBN 91-971024-3-1.
- (21.) STENÅLDERSARTIKLAR. (I.) Sammanställning av artiklar om stenåldern i de större skandinaviska skriftserierna, fram till 1990.
av Lars Blomqvist. 1991. 80 s. A5-format. ISBN 91-971024-7-4.
- (22.) STENÅLDERSGEOMETRI. Avancerade beräkningar bakom gånggrifterna på Falbygden, Västergötland.
av Lars Blomqvist. 1991. 43 s. A5-format. ISBN 91-970972-4-1.
- (23.) FALBYGDEN. Ett Forntida centrum.
av Lars Blomqvist. 1991. 118 s. G4-format. ISBN 91-630-0731-2.

1992:

- (24.) STENÅLDERSARTIKLAR, II. Sammanställning av artiklar om stenåldern i svenska skriftserier, baserade på enskilda landskap eller rumsliga motsvarigheter. Fram till 1990.
av Lars Blomqvist. 1992. 45 s. A5-format. ISBN 91-971024-9-0.
- (25.) NORDSJÖN - FORNTIDENS FRUKTADE FARVATTEN?
Funderingar kring forntida sjöfart över norra Nordsjön före vikingarnas ankomst år 789.
av Lars Blomqvist. 1992. 123 s. G4-format. ISBN 91-86742-31-0.
- (26.) NEOLITIKUM PÅ GOTLAND. Problem och konsekvenser, utifrån undersökningen av en dös och neolitiska lösfynd.
av Lars Bägerfeldt. 1992. 110 s. A4-format. ISBN 91-86742-33-7.
- (27.) IRLÄNDSKA KRÖNIKOR. Från sten- och bronsåldern?
av Lars Bägerfeldt. 1992. 66 s. A5-format. ISBN 91-86742-40-X.
I serien: Arkeographica, 6. (2:a delvis reviderade upplagan)
- (28.) MEGALITGRAVARNA I SVERIGE. Typ, tid, rum och social miljö.
av Lars Bägerfeldt. 1992. 203 s. A4-format. ISBN 91-86742-45-0.
(2:a reviderade upplagan)

1993:

- (29.) MEGALITGRAVARNAS MYSTERIUM. Skuggor från Götalands forna historia.
av Lars Bägerfeldt. 1993. 256 s. A5-format. ISBN 91-86742-47-7.

2001:

- GOTARC SERIE C: ARKEOLOGISKA SKRIFTER, No 34. (2001). Artiklar med bl.a.
- (30.) Slutsatser och Konsekvenser - angående de höga C14-dateringarna i en gånggrift i Gökhem.
av Lars Bägerfeldt.

2003:

- (31.) När Sverige blev till. En annorlunda teori om Svea Rikes Vagga.
av Lars Bägerfeldt. 2003. 128 s. S5-format. ISBN 91-88418-00-6.

2004:

- (32.) När Sverige blev en stat. Övergången från ett rike till en stat i början av medeltiden.

- av Lars Bägerfeldt. 2004. 104 s. S5-format. ISBN 91-88418-01-4.
- (33.) En skildring av tidig medeltid och sen järnålder.
av Lars Bägerfeldt. 2004. 128 s. A5-format. ISBN 91-88418-02-2.
- (34.) Bli din egen guide. På färder genom tidig medeltid i Västergötland.
av Lars Bägerfeldt. 2004. 114 s. A5-format. ISBN 91-88418-03-0.
- (35.) Längs gotiska vägar.
av Lars Bägerfeldt. 2004. 664 s. A5-format. ISBN 91-88418-04-9.
- FALBYGDEN 2004, Årsbok 58.
Tryckår: 2004. 124 s. ISSN 0347-2833. Artiklar med bl.a.:
- (36.) Guldkantade historier runt Ällebergskragen. (s.81-89)
av Lars Bägerfeldt.
- 2005:**
- (37.) Romerska kejsare 306-641. Korta beskrivningar i ett gotiskt perspektiv.
av Lars Bägerfeldt. 2005. 54 s. A5-format. ISBN 91-88418-05-7.
- 2006:**
- (38.) När våra FÖRFÄDERS BYGDER växte fram.
av Lars Bägerfeldt. 2006. 375 s. ISBN 91-88418-06-5.
- (39.) HIMLAVALVETS HÄNDELSER. Astronomi för forntidsfolk.
av Lars Bägerfeldt. 2006. 160 s. ISBN 91-88418-07-3.
- 2007:**
- (40.) INBLICK I ETT KULTURARV. Ett lån från framtiden.
av Lars Bägerfeldt & Projekt Kulturarv Herrljunga. 2007. 126 s.
ISBN 978-91-976780-0-1.
- (41.) ÄTTARTAL. Josefin & Johans Bägerfeldts förfäder.
av Lars Bägerfeldt. 2007. 421 s. ISBN 91-88418-08-1.
- (42.) SLÄKTTABELLET TILL ÄTTARTAL. Josefin & Johans Bägerfeldts förfäder.
av Lars Bägerfeldt. 2007. 145 s. ISBN 91-88418-09-X.
- 2008:**
- (43.) JOST HÖIJERS FÖRFÄDER.
av Lars Bägerfeldt. 2008. 152 s. ISBN 91-88418-10-3.
- (44.) FORNTIDA FUNDERINGAR. Det var bättre förr, ju förr desto bättre.
av Lars Bägerfeldt. 2008. 54 s. ISBN 91-88418-11-1.
- (45.) FRÅN ARILDS DAGAR.
av Lars Bägerfeldt. 2008. 54 s. ISBN 91-88418-12-X.
- 2009-2018:**
Samtliga böcket granskades och gjordes om till PDF-format samt lades ut till fritt nyttjande på Internet. se www.fnf.nu/bagerfeldt
- 2012:**
RÖSSBERGA. Säteriet, ägarna och folket som bodde här.
av Lars Bägerfeldt. 2013. 280 s. ISBN 91-88418-15-9.
- 2014:**
MORD, DRÅP OCH DÖDSDOMAR I GUDHEMS HÄRAD ÅREN 1604-1718.
av Lars Bägerfeldt. 2013. 260 s. ISBN 91-88418-15-9.

Närradioprogram, Podd, UR och YouTube-filmer etc

Närradioprogram

Dessa program producerades hemma i min studio. Nedan anges sändningsår, titlar och tidslängd.

Sommarprat

2010 - Forntida kontakter över Nordsjön	55:00	
2016 - Ödeläggelsen anno 1566	60:00	
2018 - Troninkräktaren Måns Bryntessons död 1529	61:20	
<i>Summa:</i>		2:56:20

2011 - Forntid på Falbygden

1. De första bönderna	14:28	
2. Forntida levnadssätt	17:15	
3. Gånggrifter - del 1	23:42	
4. Gånggrifter - del 2	15:59	
5. Fornborg & Gotiskt guld	15:48	
6. Gudhem & Uppsala Öd - del 1	12:31	
7. Gudhem & Uppsala Öd - del 2	15:10	
8. Medeltida kyrkor	20:53	
<i>Summa:</i>		2:15:46

2012 - Megalitgravar

1. Megalitgravar - Samhället, del 1	13:46	
2. Megalitgravar - Samhället, del 2	19:02	
3. Megalitgravar - Kulturer, del 1	17:11	
4. Megalitgravar - Kulturer, del 2	15:57	
5. Megalitgravar - En europeisk översikt , del 1	11:20	
6. Megalitgravar - En europeisk översikt , del 2	17:17	
7. Megalitgravar - En europeisk översikt , del 3	10:37	
8. Megalitgravar - Byggandet	16:42	
9. Megalitgravar - Utvecklingen (4800-3350 f.Kr.)	14:30	
10. Megalitgravar - Utvecklingen (3350-2800 f.Kr.)	14:26	
11. Megalitgravar - Kosmologi, del 1	10:01	
12. Megalitgravar - Kosmologi, del 2	20:03	
<i>Summa:</i>		3:00:52

2014 - Mord i Gudhems härad på 1600-talet

Mord och dråp

1 1604 Arvid Sträng, en död knekt & Nils Knutsson som dräptes.mp3	01:27	
2 1614 Mikael's dråp på Sven Eriksson.mp3	05:26	
3 1621 Björn Bengtssons dråp & Bengt Sverkilssons dråp.mp3	04:15	
4 1632 Anders Larsson & Botvid Larsson om dråpet på Per Larsson.mp3	07:11	
5 1635 Bengts beröring med pojken Svenssons död.mp3	01:17	
6 1642 Anders Björnssons dråp på Jon Månsson.mp3	02:56	
7 1643a Olof Larssons dråp på Anders Jonsson Uv.mp3	07:59	
8 1643b Engelbrekt Olofssons dråp på Jon Larsson.mp3	04:31	
9 1650 Jon Anderssons dråp på en inbrottstjuv.mp3	07:58	
10 1652 Elin Dufvas dråp på Knut Lilliehöök.mp3	04:35	
11 1654a Anders Månssons dråp på Nils Månsson.mp3	04:49	
12 1654b Måns Erikssons dråp på Bengt Olofsson.mp3	07:20	

13	1665 Per Larssons dråp på Olof Larsson.mp3	08:02
14	1672 Jöns Larssons dråp på Ambjörn Bengtsson.mp3	02:53
15	1675 Måns Månssons & Nils Jonssons dråp på Olof Andersson.mp3	16:19
16	1681 Per Anderssons dråp på Sven Nilsson Lind.mp3	08:42
17	1689 Gabriel Hadelins beröring med Per Arvidssons död .mp3	10:24
18	1691a Johan Anderssons dråp på Olof Hansson.mp3	05:21
19	1691b Nils Anderssons dråp på Sven Andersson.mp3	34:54
20	1698 Johan Perssons beröring med Karin Persdotters död.mp3	04:16
21	1708 Per Perssons orsak till Ragnhild Torbjörnsdotters död.mp3	09:56

Barnamord

22	1619 Ingegerd Månsdotter.mp3	01:05
23	1629 Kerstin Håkansdotter.mp3	01:06
24	1639 Kerstin Larsdotter.mp3	02:46
25	1641 Marit Olofsdotter och Olof Andersson.mp3	05:08
26	1650 Elin Jonsdotter.mp3	02:59
27	1658 Per Eriksson.mp3	01:52
28	1663 Jon Andersson mjölnare och Ingrid Andersdotter.mp3	02:03
29	1668 Elin Jönsdotter.mp3	06:22
30	1689 Ingeborg Björnsdotter.mp3	07:49
31	1706 Lars Persson och Astrid Svensdotter.mp3	05:42
32	1708 Sigrid Hagbardsdotter.mp3	06:51

Självbord

33	1685 Margareta Nilsson.mp3	10:43
----	----------------------------	-------

Otukt

34	1621 Lars Andersson samt Karin och Elin Björnsdöttrar.mp3	01:12
35	1638 Nils Jonsson och Ingeborg Andersdotter.mp3	01:13
36	1645 Jon Bengtsson och Kerstin Andersdotter.mp3	03:45
37	1652 Bengt Engelbrectsson och Karin Persdotter.mp3	03:40

Övrigt

38	1629 Tore Carlsson.mp3	01:26
39	1638 Bengt Nilsson.mp3	02:09
40	1641 Olof Birgersson.mp3	07:35
41	1681 Wilhelm & Jacob Merser.mp3	21:09
42	1697 Nils Larsson.mp3	04:28

Summa:

4:21:34

2019 - Fler mord på Falbygden

1.	Forntid	05:32
2.	Tidig medeltid	05:44
3.	Sen medeltid	04:34
4.	År 1540, 3 ärenden	08:38
5.	År 1590-1594 Vartofta härad	06:41
6.	År 1605 Vartofta härad	04:15
7.	År 1612-1620 Frökinds härad	09:08
8.	År 1623-1632 Frökinds härad	06:33
9.	År 1612-1622 Vilske härad	05:14
10.	År 1623-1634 Falköpings stad	14:42
11.	År 1619 Vartofta härad	11:22
12.	År 1620-1621 Vartofta härad	12:01
13.	År 1622-1624 Vartofta härad	06:53
14.	År 1626 Vartofta härad	09:56
15.	År 1631-1632 Vartofta härad	13:54
16.	År 1633 Vartofta härad	12:22
17.	År 1633-1634 Vartofta härad	08:25

Summa:

2:25:54

2020 - Criminalia 1635-1650

1. Ihjältrampad gosse (1634)	04:31
2. Soldaten som hastigt dog (1634)	09:20
3. Ryttaren och hans hustru (1635)	05:19
4. Två pigors öde (1635-1636)	12:17
5. Tjuven och prästen (1635-1636)	50:12
6. Två dödsdömda tjuvar (1635-1636)	04:07
7. Dråpet på 12-åringen (1636)	05:21
8. Försök till våldtäkt (1637)	12:34
9. Slagsmål till döds (1637)	17:04
10. Barnmörderskan (1637)	05:28
11. Korpral dräpt hemmavid av furir (1637)	11:47
12. Utslängd i snö och yrväder (1638)	53:15
13. En Per Jonsson för mycket (1638)	08:38
14. Dräpte både svin och bonde (1639)	04:52
15. Tjuvnad av oxar ända till galgen (1639)	05:27
16. Skam och dödfött foster (1641)	16:26
17. Olovligt umgänge med makens broder (1641)	13:29
18. Två unga tjuvar (1641)	02:55
19. En oförbätterlig tjuv (1641)	07:34
20. Ihjälriden vid bröllop (1641)	02:01
21. Pigans stöld (1642)	03:20
22. Trollkvinnan i Agnestad (1643)	15:57
23. Vansinnesmord på sin granne (1643)	07:42
24. Barnamord och tre dödsdomar (1643)	09:13
25. Knekten med två hustrur (1643)	05:44
26. Hemgång och häststöld (1643)	09:44
27. Två förrymda hustrur (1645)	08:41
28. Svår sjukdom i bygden (1645)	04:16
29. Hugg bakifrån i huvudet (1645)	12:13
30. Våldsverk, rån och hemgång (1646)	09:52
31. Nödvarn mot de berusade (1647)	08:01
32. Två unga trollkarlar (1649)	05:04
33. Soldaternas kortspel vid gryningen (1649)	05:34
34. Oförbätterlig fader, moder och dotter (1650)	09:18
35. En påhittig tjuv (1650)	06:24
36. Endast två fastrar kvar (1635)	01:59
37. Grevskapets yngsta tjuvar (1639)	03:24
38. Alldeles blåslagen (1648)	07:11
39. Dråpet på sin 5-åriga dotter (1649)	05:22
40. Illa drabbade (1635, 1638)	02:41

Summa:

6:34:17

Podd - Criminalia (40 avsnitt)

Min podd Criminalia startade i okt 2020. Innehållet är detsamma som när-radioprogrammen som sändes 2020. Den har lagts ut på Acast men finns också tillgänglig på Spotify. Nedan anges sändningsdatum, titel och undertitel.

- Criminalia 1 - Ihjältrampad gosse (1634)** 29 okt
Skyldig han ifrån sig på fylla och nattmörker?
Utredning av en dödsolycka efter ett bröllop.
- Criminalia 2 - Soldaten som hastigt dog (1634)** 5 nov
Blev han verkligen ihjälslagen av sitt befäl?
Självklart får ett befäl piska sina underlydande ifall de inte följer order, men denna gång kanske det hade gått lite för långt.
- Criminalia 3 - Ryttaren och hans hustru (1635)** 12 nov
Från kriget i Tyskland till tinget hemmavid. Vilket var värst?
Äntligen kom ryttaren hem från kriget i Tyskland så två ärenden på tinget fick sin upplösning. Det ena gällde honom själv, det andra hans hustru.
- Criminalia 4 - Två pigors öde (1635-1636)** 19 nov
Vrede och otukt leder snabbt till dråp och dödsdomar.
Pigornas Cecilia Nilsdotters och Kerstin Svendsdotters olyckliga öden i sina otrevliga husbönders tjänst. Då väntade dråp i det ena fallet och dödsdomar i det andra. Allt medan männens hustrur tittade på och blev vittnen till allting.
- Criminalia 5 - Tjuven och prästen (1635-1636)** 26 nov
Tjuvnaden som avslöjade ett mycket värre brott som ledde till bödeln, men inte för tjuven.
En dåligt planerad nödlösning kan få allvarliga konsekvenser, såsom att bli dömd till döden när orsaken avslöjades. Allting kretsar kring tjuven som råkade bli en del av prästens dolda plan.
- Criminalia 6 - Två dödsdömda tjuvar (1635-1636)** 3 dec
Två fattiga tjuvar som stal för sin överlevnad, eller kanske lite mer
Två åtskilda ärenden om tjuvarna Helge Asmundsson och Cecilia Pedersdotter som för sin fattigdoms skull stulit varor och mat motsvarande en månadslön respektive en årlön. Häradsrätten dömd dem till galgen, men domen granskades som vanligt av hovrätten.
- Criminalia 7 - Dråpet på 12-åringen (1636)** 10 dec
Med ett laddat flintlåsgevär rakt mot bröstet
Skottet gick rakt genom bringan och alla i rummet tvingades berätta inför rätten vad som verkligen hade skett.
- Criminalia 8 - Försök till våldtäkt (1637)** 17 dec
Ord mot ord, samt en sönderriven klänning
Om han dömdes mot sitt nekande, väntade bödelns yxa. Så hans bortförklaringar var värt mer än allt annat.

- Criminalia 9 - Slagsmål till döds (1637)** 24 dec
 Om slagsmål längs landsvägen och misshandel i stan
Visserligen genomfördes ett stort slagsmål, men varför dröjde det så länge innan en av dem dog? Fanns det någon sanning i den påstådda misshandeln som skedde vid Falköpings marknad?
- Criminalia 10 - Barnamörderskan (1637)** 31 dec
 En usel bortförklaring
Hennes förklaring är nästan lika tårdrypande och tragiskt som hennes egen gärning.
- Criminalia 11 - Korpral dräpt hemmavid av furir (1637)** 7 jan
 De överlevde krig, men inte ett vanligt gräl
Hur berusade var de egentligen när en fånig avundsjuka fick dem att dra sina värjor?
- Criminalia 12 - Utslängd i snö och yrväder (1638)** 14 jan
 Om prästens lögn samt hans broders dumheter och fylla
Omständigheterna talade för att något dramatiskt skulle ske under kvällen. Så blev det också. Inte bara deras humör, utan även vädret var det sämsta på länge.
- Criminalia 13 - En Per Jonsson för mycket (1638)** 21 jan
 Bästa vänner om dagen, men en dräpt om aftonen
Vissa saker får inte ens bästa vänner prata om, för då väntar slagsmål med oviss utgång.
- Criminalia 14 - Dräpte både svin och bonde (1639)** 28 jan
 "Nio dagar därefter blev han död"
Om en våldsverkare i byn som inte kunde behärska sig.
- Criminalia 15 - Tjuvnad av oxar ända till galgen (1639)** 4 febr
 "Hela häradet ber om att få bli av med honom"
Anklagades för att ha stulit 76 oxar och 6 hästar, då är det betydligt mer än normalt hos tjuvar.
- Criminalia 16 - Skam och dödfött foster (1641)** 11 febr
 Ovetandes om hur barn blev till eller skulle framföras, erkände de allt de visste, men det var inte mycket
Vad som hände när drängen Jöns Olofsson belägrade den tidigare oberyktade pigan Gunilla Svendsdotter och avlade barn tillsammans. Förutom att fostret hade dött, var de nära besläktade med varandra.
- Criminalia 17 - Olovligt umgänge med makens broder (1641) 18 febr**
 Blev hon belägrad genom trolldom eller skedde det av fri vilja?
Ska häftig förälskelse räknas som trolldom, eller kunde den ogifte ryttaren andra magiska knep? Räcker det för att bli benådad?
- Criminalia 18 - Två unga tjuvar (1641)** 25 febr
 Hur berusade var de egentligen när en fånig avundsjuka fick dem att dra sina värjor?
Att pojkar inte ens hade uppnått myndig ålder (15 år) hindrade inte häradsrätten från att döma dem till döden. Men vad ansåg hovrätten?

- Criminalia 19 - En oförbätterlig tjuv (1641)** 4 mars
 En förrymd soldat som även stal från sina fader
Listan är lång vad han gjort sig skyldig till. Inte bara stölder, utan även bråk, slagsmål, skadegörelse. Därtill anklagades han för att ha låst in sin styvmoder i huset.
- Criminalia 20 - Ihjälriden vid bröllop (1641)** 11 mars
 Dräpt av vilja eller våda?
Tyvärr får vi inte någon djupare inblick i detta ärende, men får nöja oss med det som finns nedskrivet.
- Criminalia 21 - Pigans stöld (1642)** 18 mars
 Stölden av en liten säck korn, ett förkläde och ett par handskar
Dödsdomen gällde både tjuven och bonden som dolde tjuvgodset och visade henne vägen till tänkbara köpare.
- Criminalia 22 - Trollkvinnan i Agnestad (1643)** 25 mars
 Åtskilliga bönder vågade slutligen utpeka Dordi som orsaken till allt ont
De fasansfulla anklagelserna tycktes aldrig ta slut när tinget tog sig an ryktet om hennes omfattande trollkonster som hon utövade mot alla hon inte gillade.
- Criminalia 23 - Vansinnesmord på sin granne (1643)** 1 april
 Dagen när den vänliga grannen blev vettlös
Bondens detaljerade beskrivning som redogör hur han upplevde dagen när han förlorade förståndet och utan orsak dräpte sin granne.
- Criminalia 24 - Barnamord och tre dödsdomar (1643)** 8 april
 Från hor till barnamord och flera dödsdomar
I ett försök att dölja det oäkta barnet, så blev situationen allt mer komplicerad. Till slut kunde inget rädda deras egna liv.
- Criminalia 25 - Knekten med två hustrur (1643)** 15 april
 Att vara gift med två kvinnor samtidigt, kunde lagen absolut inte acceptera
Utredningen av hans sällsamma livsöde som visade hur detta hade gått till är ytterst ovanlig, liksom hovrättens bedömning.
- Criminalia 26 - Hemgång och häststöld (1643)** 22 april
 De kom för att stjäla och misshandla gårdsfolket
De fyra karlarna visste att de gjorde något grovt olagligt, men också att det fanns kryphål i lagen. In i det längsta tycktes de komma undan sitt rättmätiga straff.
- Criminalia 27 - Två förrymda hustrur (1645)** 29 april
 En lockelsen att få rymma med den förtjusande ynglingen som studerade vid skolan i Arboga
Två nygifta hustrur ångrade bittert sina äktenskap när makarnas släktingar var otrevliga och elaka, så de såg sin chans att få börja ett nytt liv långt från hembygden.
- Criminalia 28 - Svår sjukdom i bygden (1645)** 6 maj
 Hur dog Brita Andersdotter, genom misshandel eller sjukdom?
Om en händelse som berättar om det sociala livet, allmän fattigdom och folks skvaller.

- Criminalia 29 - Hugg bakifrån i huvudet (1645)** 13 maj
 "Slå inte den som inte kan slå tillbaka, utan gå ut på torget och fäkta med någon som har svärd"
Om rättigheten att få slåss med svärd på Falköpings torg en vanlig vardag, där enda orsaken var ett oskyldigt ofredande som redan var ursäktat, samt att de båda bråkmakarna förmodligen var berusade och fullkomligt rasande på varandra.
- Criminalia 30 - Våldsvärk, rån och hemgång (1646)** 20 maj
 Ett nattligt inbrott med misshandel hos Kronans profoss
Angriparnas vrede och hänsynslöshet fick många känna av innan de angrep självaste profossen i hans eget hem.
- Criminalia 31 - Nödvärn mot de berusade (1647)** 27 maj
 Tre kannor öl, ett svärd som brast i hugget, stenar och käppar samt ett skott genom låret
Att inte fler dog i denna sammandrabbning som skedde strax efter kyrkobesöket är förvånande. Att dråparen hävdade nödvärn var uppenbart, ty detta kunde alla de berusade bekräfta.
- Criminalia 32 - Två unga trollkarlar (1649)** 3 juni
 Att skriva en egen trollbok med hemliga formler medförde inga fördelar
De unga ogifta karlarna ville bara bli kyssta av kvinnor som såg ner på dem. Så många fler önskemål hade de inte med sin egenskriivna trollbok.
- Criminalia 33 - Soldaternas kortspel vid gryningen (1649)** 10 juni
 Öl till frukost ihop med kortspel leder lätt till bråd död
Knektarnas morgonstund blev ingalunda fridfull. Kortspel och tärning medan de drack öl slutade med att de drog sina värjor. Slutet blev tämligen givet.
- Criminalia 34 - Oförbätterlig fader, moder och dotter (1650)** 17 juni
 Uppräkningen av deras stölder gjorde nämndens dom enhällig
Efter åtskilliga års tjvnad och stölder tvingades Lars Cantor inför rätten med hustru och dotter där de fick tre helt olika straff, men med ungefär samma följdverkan.
- Criminalia 35 - En påhittig tjuv (1650)** 24 juni
 En slug tjuv som lurade alla, utom häradsnämnden
En berättelse om lättlurade bönder och en man som utnyttjade varje sådant tillfälle, tills tingsnämnden rannsokade och sammanställde hans brott.
- Criminalia 36 - Endast två fastrar kvar (1635)** 1 juli
 Den dräpte som i det närmaste saknade släktingar
Vem ska få ära den dräpte som ägde en gård? Han hade varken familj eller närstående släktingar.
- Criminalia 37 - Grevskapets yngsta tjuvar (1639)** 8 juli
 Modern som tvingade sina omyndiga pojkar att stjäla
Endast 12 och 14 år gamla fick de höra vad straffet blev för dem alla, efter att ha lyssnat på sin moders råd att stjäla silver från en bonde.
- Criminalia 38 - Alldeles blåslagen (1648)** 15 juli
 Kunde inte ens ta av sig skjortan själv
Åtskilliga gånger fick bonden Jöns Andersson ta emot stryk av drängen vid säteriet, men förnekade hur ont han hade. Först när han dog undersöktes hans blåslagna kropp, varpå orsaken till hans död kunde fastställas.

Criminalia 39 - Dråpet på sin 5-åriga dotter (1649)

22 juli

Känsliga personer bör inte lyssna över detta avsnitt!

Vem har hört talas om en moder som hanterat sin dotter så illa att hon dött av följderna. Inte ens när hennes släktingar och en nämndeman erbjöd sig att ta hand om den utsatta flickan, upphörde misshandeln.

Criminalia 40 - Illa drabbade (1635,1638)

29 juli

Otursdrabbad av oväder, eller av en svekfull hustru, vilket är värst?

Väl hemkommer från krigets vedermödor i Tyskland förstod ryttaren att allting inte stod rätt till. Hustrun hade skaffat barn med någon annan och hela hans hushåll var borta.

UR-radioprogram

Min som konsult, vikarie och fast anställd på UR Skaraborg 1994-2002 samt för UR Väst (i Uddevalla) 1996 och UR Bildningsbyrån 2001 producerades många radioprogram med historiskt eller arkeologiskt innehåll. Några skedde ihop med Bodil Hanell och Björn Adin, medan de flesta var egenproducerade. De flesta avsnitten är 15-20 minuter långa. Här ingår en del serier som är radioteater. De övriga består av intervjuer och egna inläsningar, eller med någon annans berättarröst.

Titel	antal avsnitt	år	övrigt
Gånggrifter på Falbygden	10 avsnitt	1994	
<ul style="list-style-type: none">• Introduktion• Gånggriftens konstruktion• Gravläggningar och människoben• Dödstro och betande boskap• Flintyxor och betesmarker• Keramikkärl• Om utgrävningar och fynd• Arkeoastronomi• Gånggrifternas placering• Megalitgravar i Europa			
Bland storsten och småflis	5 avsnitt	1995	(prod. Bodil Hanell)
Västgöta kungar	10 avsnitt	1995	(prod. Björn Adin)
Forntid i Bohuslän	8 avsnitt	1996	
Husaby	1 avsnitt	1997	
Strax före kalmarunionen	4 avsnitt	1997	del 1-2: radioteater
Julspedal	3 avsnitt	1997-1998	
Algotssönernas ätt	2 avsnitt	1998	radioteater
Guldskatter och forna kungar	8 avsnitt	1998	
<ul style="list-style-type: none">• Nordborna som hotade romarriket. <i>Cimbrernas vandring 115-101 f.Kr.</i>• Julius Caesars vänner <i>Ariovist samt Slaget vid Alesia, 58-52 f.Kr.</i>• När kejsaren av Rom inte vågade kriga längre <i>Teutoburgerskogen 9 e.Kr.</i>• De flyende som gjorde det omöjliga <i>Visigoterna, 378-410 e.Kr.</i>• En fred som kostade 20 ton guld <i>Goter och hunner under 400-talet</i>• Åter hemma i Norden efter 400 år <i>Herulernas äventyr under 500-talet</i>• Värre än vikingar. England skövlas <i>Anglo-saxiska erövringar, 450-700</i>• Kungasätet i Västergötland <i>Ynglingaätten och Uppsala öd</i>			
Istid	4 avsnitt	1999	radioteater
1900-talets sekelskiften	5 avsnitt	1999	

Släktforskning	3 avsnitt	1999	
Vikingatid	5 avsnitt	1999	radioteater
Säregna forntidshistorier	6 avsnitt	2000	
<ul style="list-style-type: none"> • När de första bönderna kom • Byggandet av megalitgravar • Geometri och astronomi bland gånggrifterna • Att använda en megalitgrav • Två kulturskiften under bondestenåldern • Guld och rösen. Några räkneexempel från forntiden. 			
Bibeln 2000	4 avsnitt	2000	
<ul style="list-style-type: none"> • Wulfilas bibel • Theodoriks bibel • Kristna vikingar i Västergötland • Biskopar, domkyrkan och en bibel 			
Skatten i klostret	5 avsnitt	2000	radioteater
Forntidens guldålder	1 avsnitt	2001	(UR Bildningsbyrån)

YouTube-filmer

Färder på Falbygden (2013)

<https://www.youtube.com/user/Falbygden1>

Förfäders bygder - 1 Bönder	21:01
Förfäders bygder - 2 Bygder	26:11
Förfäders bygder - 3 Förändringar	08:21
Förfäders bygder - 4 Tro och Tanke	09:55
Förfäders bygder - 5 Förfäder	30:23
Svea Rikes Vagga 1	43:02
Tidsåldrar - 1 Stenålder och Bronsålder	09:03
Tidsåldrar - 2 Järnålder	06:45
Tidsåldrar - 3 Medeltid och framåt	10:38
Gudhem kloster - en guidning av Lennart Fagerblom	45:25

86 små guidefilmer

1. Marka - Kyrkomålningar	00:34
2. Påverås - Utsikt med avsikt	01:34
3. Ullene - Kyrkoruin & kungshög	01:04
4. Gökhem - Två medeltida kyrkor	03:01
5. Gökhem - Kungliga besök 1 Magnus Eriksson	00:45
6. Gökhem - Kungliga besök 2 Gustav Vasa	00:53
7. Gökhem - Odens flisor	01:30
8. Gökhem - Under ett flyttblock	01:41
9. Gökhem - Holöja kungshög	01:48
10. Gökhem - Flickan med hunden	00:50
11. Vilske-Kleva - Hällkistan	01:39
12. Stångaberget - Fornborgen	04:36
13. Sjögerås - Lindorm Björnsson	01:49
14. Sjögerås - Godset och Kvarntorpet	02:41
15. Bjurum - Slottet, drottningen & bränneriet	04:07
16. Mårby - Gravfält & kyrkoruin	04:25
17. Dagsnäs - Runstenar	03:15
18. Bjärka - Ortnamn om handel	00:46
19. Hånger - Kunglig ödekyrkogård	01:02
20. Ingatorp - Rösen från bronsåldern	01:17
21. Forentorp - Ålderdomligt kulturlandskap	01:27
22. Ugglum - Medeltida gravhällar	01:18
23. Ugglum - Ortnamnet Uppsala	01:05
24. Gudhem - Storhögen	01:01
25. Gudhem - Klostret	03:22
26. Gudhem & Jättene - Samhöriga ortnamn	03:47
27. Friggeråker - Kyrkan & gravhällarna	01:25
28. Friggeråker - Tiggargossen	00:35
29. Torbjörntorp - Maria Bengtsdotter som sade nej	02:50
30. Torbjörntorp, Håkantorps etc - Ändelsen -torp	03:26
31. Håkantorps - Runstenen	01:36
32. Håkantorps - Dråpet på Sven Andersson	08:25
33. Ekornavallen	01:54
34. Hornborga - Bosgården och kyrkan	01:43
35. Broddetorp - Altaret från kyrkan	01:22
36. Hov - Ett forntida tempel	01:57
37. Amundtorps - Ett skepp med hemligheter	01:58
38. Ökull - Uppsala Öd	00:41
39. Axvalla hus - Borgruinen	02:45
40. Varnhem - Klostret	03:33
41. Rådene - Urgammal adelssläkt	02:00

42. Borgunda - Fornåkrar från 1700-talet	00:54
43. Borgunda - Blixtnedslaget i kyrkan	00:46
44. Stenstorp - Margareta Nilsdotters ovissa dödsorsak	03:11
45. Dala - Ingemo källa	00:32
46. Dala - Herrgården & byn	02:29
47. Kungslena - Kungliga händelser	03:38
48. Varv - Slaget vid Gestilren 1210	01:22
49. Varv - Mer än något annat	01:39
50. Dimbo - Gravfält med högar	01:49
51. Dimbo - Rundkyrkan	01:00
52. Gerumsberget - Mantel och mord för 2000 år sedan	02:25
53. Gerumsberget - Brudparets öde	01:55
54. Heligstad - En bortglömd marknadsplats	00:38
55. Suntak - Medeltidskyrkan	01:50
56. Valstad - Kyrkans västtorn	02:39
57. Östra Gerum - Kyrkan och St Sigfrid	03:04
58. Skörstorp - Rundkyrkan	02:03
59. Orreholmen - Biskopar och kungar	02:36
60. Kymbo - Hålvägar längs Eriksgatan	01:01
61. Vartofta - Uppsala öd och Varkullen	01:22
62. Vårkumla - Runsten och gravhällar	01:59
63. Kinneved - Eskilstunakistan	01:29
64. Kinneved - Runstenen	00:38
65. Norra Åsarp - Olsbrostenen	00:49
66. Norra Åsarp - Sägner om staden Älver	00:49
67. Norra Åsarp - Gunilla Bengtsdotter	00:50
68. Norra Åsarp - Stenvalvsbron	01:35
69. Jäla - Relikskrinet	00:58
70. Grolanda - Den offrade mannen	00:56
71. Grolanda - Runstenen	01:24
72. Grolanda - Lagmännen	00:35
73. Bragnum - Guldhalsringen	01:32
74. Göteve - Medeltidskyrkan	00:32
75. Luttra - Hallonflickan	01:11
76. Falköpings kyrka	01:37
77. Färdala - Måns Bryntesson Lilliehöök	12:52
78. Åsle - Gravhällarna	00:36
79. Svartarp - Heliga hästar	02:55
80. Slaget vid Åsle 1389	02:31
81. Falekvarna	00:57
82. Karleby - Hällkistan	03:14
83. Karleby - Kungamordet	01:47
84. Agnestad - Rundkyrkan	01:15
85. Ålleberg - Guldhalskragen	03:49
86. Sägner om Ållebergsryttare och Viken	03:07

Summa:

2:54:17

HEMBYGD - Fäboden Ärteråsen och hembygdsgårdar i Dalarna

<https://www.youtube.com/user/LasseBag/videos>

Ärteråsens fäbodvall i norra Dalarna	49:23
FÄBOD - Ärteråsen no 1	05:13
FÄBOD - Ärteråsen no 2	15:23
FÄBOD - Ärteråsen no 3	05:20
FÄBOD - Ärteråsen no 4	04:16
FÄBOD - Ärteråsen no 5	08:13
FÄBOD - Ärteråsen no 6	04:37
FÄBOD - Ärteråsen no 7	02:40
FÄBOD - Ärteråsen no 8	06:45
FÄBOD - Ärteråsen no 9	03:54
FÄBOD - Ärteråsen no 10	02:29

FÄBOD - Ärteråsen no 11	07:41
FÄBOD - Ärteråsen no 12	09:49
FÄBOD - Ärteråsen no 13	05:09
FÄBOD - Ärteråsen no 14	04:36
FÄBOD - Ärteråsen figurristningar	07:37
Hembygd - Boda	06:16
Hembygd - Djura	03:53
Hembygd - Gagnef	07:08
Hembygd - Mora Zorns gammelgård	16:08
Hembygd - Tällberg Holens gammelgård	06:24
Hembygd - Ärteråsen 1	17:02
Hembygd - Ärteråsen 2	21:18
Hembygd - Leksands hembygdsgård	05:16
Hembygd - Linåsens fäbod	14:19
Hembygd - Norrboda Gammelstan	07:28
Hembygd - Skräddar Djurberga	03:44
<i>Summa:</i>	4:12:01

Fotografier på DeviantArt

Från dokumentationen av Ärteråsen och de övriga fäbodarna i Ore socken i Dalarna har de 2061 bästa bilderna lagts ut på DeviantArt. Där är de uppdelade i olika gallerier.

- <https://www.deviantart.com/oldhouses>

signum och månad

a	2016-10 & 2017-04
b	2017-05
c	2017-10
d	2018-05
e	2018-10
f	2019-05
g	2019-10
h	2020-02
(i)	2020-09 ej Ärteråsen
i(j)	2021-05 <i> för Ärteråsen och <j> för de övriga

Galleri Antal bilder från Ärteråsen

All Over	32
Inscribed Texts	252
Engraved figures	45
1	87
2	208
3	64
4	85
5	86
6	69
7	80
8	110
9	55
10	60
11	112
12	142
13	144
14	106
<i>summa</i>	<i>1756</i>

<u>Övriga fäbodrar i Ore socken</u>		<u>d</u>	<u>e</u>	<u>f</u>	<u>i</u>	<u>j</u>
Arvåsen	Ar				7	15
Blidberget	Bl		4		-	14
Dalen / Linåsen	Da-L	2			-	-
Dansbodarna	Da	19			19	13
Furudal / Risberget	Fu-R				8	4
Gisslebo	Gi				34	4
Linåsen	Li	11		4	11	15
Långbodarna	La		6		14	6
Norrboda / Risberget & Linåsen	No-RL				17	13
Norrboda / okänd	No-2				-	11
Stråbodarna	St				-	25
Sälen	Sa		6		14	9
<i>summa</i>		<i>32</i>	<i>16</i>	<i>4</i>	<i>124</i>	<i>129</i>
<i>totalsumma: 305</i>						

Typsnitt

Skrift nr 84 handlar om mina 21 egengjorda och historiskt korrekta TTF-typsnitt och dessa finns också tillgängliga gratis. De berör de främsta stilarna från romarriket och fram till 1700-tal. Därtill några typiska stilar som gäller ristningar vid fäbodrar i Dalarna.

Efter mina initialer följer de sekler efter Kristi födelse som de var vanligast. Serien avslutas med några svenska stilar 1540-1720 samt fyra fäbodstilar.

- LB 3-4 Roman Rustic
- LB 6-10 Uncial Majuscule
- LB 3-7 Half-Uncial
- LB 5-9 Uncial Artificial
- LB 6-8 Insular Majuscule
- LB 6-10 Insular Minuscule
- LB 7-11 Carolingian Minuscule
- LB 8-10 Anglo-saxon
- LB 10-12 Early Gothic
- LB 11-14 Gothic Textura Quadrata
- LB 2-7 Runor äldre futharken
- LB 8-11 Runor kortkvist
- LB 9-11 Runor långkvist
- LB 1540 Botwid Larsson
- LB 1590 Götaland
- LB 1650 Götaland
- LB 1720 Götaland
- LB Vallherde 1
- LB Vallherde 2 fler
- LB Vallherde 3 spegelvänt
- LB Vallherde 4 yxa

Skånes djurpark

Sommaren 1985 arbetade jag som ansvarig för forntidsbyn. Det mesta av byggnationerna var då färdiga.

- Då byggdes pallisaden intill dösen och de två dekorativa stolparna vid ingången. Högst upp på stolparna sattes kranier från djurparkens "uroxar" och en av dem hade Bengt Fredriksson och jag kokat av själva från mjukdelar.
- Innanför byggdes en hus för dödsallar.
- Dösen fick ett ytlager med rundade stenblock för att dölja jordhögens gräs.
- Vi bedrev dagliga guidningar och hade forntidsaftnar emellanåt.

Falbygdens fornsal

I stiftelsen Västgötakollektivets lokaler på Sikagården utanför Falköping byggdes en skärmställning vars skärmar var 120 x 160. Här klistrade vi upp färgbilder som vi skrev ut på en A3-skrivare med bläckstråle. Lokalen som var på övervåningen till ett spannmålmagasin kallades FALBYGDENS FORNSAL och hade öppet två somrar. Förutom bilderna på väggarna fanns några tiotal modeller på olika typer av megalitgravar i Europa. Den primära delen återgav information om Falbygdens gånggrifter, men därtill fanns även skärmar om andra tidsperioder samt myter.

1993-1994 - Megalitgravar, Götarnas land & Myter

Från forntiden (CD-skiva)

Under tiden som jag hade ett flertal kurser så sammanställde jag allmän information om arkeologi och historia på en CD-skiva som var uppbyggd runt html-kod så att man kunde surfa på den i likhet med Internet. Den fick rubriken Från forntiden och uppdaterades kontinuerligt fram till mars 2004. Här finns fortfarande en del material som jag inte har publicerat.

De främsta vetenskapliga resultaten

BÄGERFELDT FORNTIDSSKOLA har i olika former pågått sedan 1983 när jag hade mina första kurser om forntiden. Sedan dess har guidningar, föreläsningar och kurser följt varandra med olika omfattning och i skilda regier.

Målet under dessa år har varit att

- Underhålla de amatörer som har haft ringa historiskt intresse
- Informera de amatörer som har haft ett visst historiskt intresse
- Skriva böcker och föreläsa om de argument som jag tror på som på bästa tänkbara sätt kan ge oss en förståelse för forntiden

Målet har inte varit att

- Driva eller ens delta i pågående debatter i forntida frågor, eftersom mina erfarenheter av hur pass objektiva dessa vanligen är, har gjort mig beklämmande, både vad gäller akademikers och amatörers inlägg. Har man inte en ambition att söka efter de mest sannolika svaren i enskilda frågor och se till så att konsekvensen av dem inte motsäger andra teorier, är detta mestadels slöseri med tid.

Ibland har jag strikt följt den undervisning jag själv mottagit från seminarier vid Stockholms universitet, via diskussioner med andra forntidsintresserade och från böcker med ämnen som helt eller delvis berört vår forntid. Ibland anser jag att deras argument varit bristfälliga och att det har funnits bättre svar på en del frågor, varför jag fört dessa vidare istället, ofta på ett jämförande och förklarande sätt, för att se om mina åhörare håller med mig eller dem vars påståenden jag vill ta avstånd från. På så vis har mina elever blivit mina bästa lärare under de år som gått. De har sällan haft någon prestige och inte något att vinna på att hålla tyst och vara fogliga som studenter emellanåt är för att få sina betyg. Tvärtom har de ofta ställt sina frågor rakt ut eller sagt emot och kommenterat det jag sagt. Sedan några år tillbaka har denna verksamhet i det närmaste upphört och det som återstår är dokumentationen som eventuellt kan vara av intresse för framtida forskare.

De påståenden som jag tror på och som skiljer mig från många andra är bland annat följande.

- Att införandet av jordbruk och boskapsskötsel i södra Skandinavien omkring 3950 f.Kr. skedde som ett resultat av invandrande bönder söderifrån, med ett färdigt hierarkiskt system och kännedom om Norden ända upp till Dalälven i öster och Tröndelag i väster, samt att motsvarande etablering skedde ungefär samtidigt på de brittiska öarna.

- Att bönderna under årtusenden i huvudsak livnärde sig på kött- och mjölkprodukter, samt att odlingen inte fick någon direkt betydelse för böndernas egen näring förrän under medeltidens lut och de efterkommande seklerna.
- Att vanliga människor, motsvarande runt 90% av befolkningen, ytterst sällan har lämnat några konkreta spår i landskapet efter sitt eget liv.
- Att trattbägarkulturen uppbars av ett övre skikt i samhället, vilka dessutom talade ett indoeuropeiskt språk.
- Att även den gropkeramiska kulturen på Gotland inte uppbars av vanliga enkla fiskarfamiljer, utan att ett övre skikt i samhället.
- Att dösar är äldre än gånggrifter och att de båda endast användes av ett litet urval personer i samhället, vilka inte såg gravarna som den främsta funktionen hos megalitgravarna.
- Att den omgivande hög, som kan sträcka upp till taket hos en del megalitgravar i Norden, många gånger är en sekundär konstruktion, vilket även gäller på skilda håll i Europa, inte minst gäller det Newgrange på Irland.
- Att de geometriska relationerna i avstånden mellan en stor andel gånggrifter på Falbygden inte är slumpmässig, samt att de som byggde och använde dem hade omfattande kunskaper både i astronomi och geometri.
- Att det periodvis redan från en tidig del av bondestenåldern har förekommit betydande kontakter över Nordsjön mellan södra Skandinavien och de brittiska öarna, samt att flera andra kontaktvägar med liknande avstånd eller ännu längre också har förekommit runt om i Europa.
- Att goterna härstammade från Sverige, och inte nog med det utan att de kom från den mellersta eller norra delen av Västergötland.
- Att kristendomen nådde Sverige redan omkring år 400, men bara indirekt och starkt uppblandat med hednatron under flera sekler.
- Att bildandet av stora byar inte skedde genom att fleras fristående gårdar sökte sig samman eller att ensamliggande gårdar växte kraftigt och blev mångdubbelt större under järnåldern, utan att det istället var stora domäner eller gods som omvandlades och splittrades eller uppdelades till familjebaserade arrendegårdar.

- Att statsbildningen av Sverige under 1200-talet bara var en relativt stillsam organisatorisk förändring där ett betydligt äldre rike övergick till att bli en stat.
- Att det rike, som senare kallades Sveariket (Sverige), var en relativt fredlig sammanslagning av två betydligt äldre riken, med centrum dels i Västergötland och dels i bygderna runt Mälaren, vilket troligen inträffade omkring de första två seklerna efter Kristi födelse. De två riksdelarna var innan dess egna fristående riken som var minst ett par tusen år vid den tiden.
- Att liljestenarna är en naturlig utveckling från stavkorshällar och således från tiden omkring 1200-talets början, och inte från 900-talet eller tiden däromkring vilket föreslagits som alternativ till den äldre forskningens slutsatser.
- Att en av de största nyheterna och förbättringarna för bönderna i Norden sannolikt var införandet och mångfaldigandet av sågen, strax efter digerdöden och under medeltidens slut, vilket bland annat medförde annan kost och förändrat boende.

Somliga av dessa påståenden delar jag med andra forskare, och en del uppfattningar är dessutom gamla, men det finns skolor som har andra åsikter som de försöker påvisa vara mer riktiga än de som jag tror på. Framtiden får utvisa vilka teser som är mest sannolika i varje enskilt fall.

Det innebär att jag i hög grad har haft åsikter och dragit slutsatser som gått emot professorer och docenter vid universitet, museitjänstemän samt pedagoger vid fornbyar. Orsaken är, enligt min uppfattning, att

- den allmänna förståelsen för arkeologisk metodik är låg eller att den försakats av ren lathet, vilket gör att små mängder källkritik kan få stora arbeten att falla
- den allmänna förståelsen för de bakomliggande vetenskapliga teorierna likaså är förvånansvärt låg, varför de ofta ersätts av godtycke eller eget ”sunt förnuft”, vilket gör att personerna sällan vill eller vågar debattera
- kännedomen om arkeologiskt material emellanåt är relativt bristfälligt samt att man gärna bortser från fakta för att slippa ändra sina uppfattningar i arkeologiska frågor

Dessa brister är inte unika för Stockholms eller Göteborgs universitet, eller ens för Sverige eller Europa. De förekommer ironiskt nog i alla västerländska samhällen som eftersträvar ett korrekt akademiskt tänkande med allmängiltiga påståenden.

Å andra sidan finns det akademiker som inte anser att min forskning är korrekt, men det är förvånansvärt sällan som de framför en argumentation som går att diskutera. För den som vill granska min forskning finns numera allting samlat för en helhetsbedömning.

Denna lista omfattar de resultat som jag gillar allra mest själv.

1) *Släkt- och hembygdsforskning samt demografi*

Släkten Höijers ursprung och kungliga påbrå

Enligt den officiella versionen härstammade släkten Höijer från Reinhold Höijer som bodde i Arboga under 1600-talets början.

HELT NYTT: Han härstammade troligen från myntmästarna Jost och Hans Höijer i Stockholm på 1500-talet. Denne Jost Höijer är troligen identisk med den Jost Höijer som var son till Johan av Hoya och Margareta Vasa, alltså Gustav Vasas systerson.

Förfäder i hela södra Sverige under äldre bronsålder

Antalet förfäder i våra släktträd fördubblas för varje generation vi går tillbaka i tiden, men hur del av Sverige omfattas när om vi kommer riktigt långt tillbaka i tiden?

HELT NYTT: Våra förfäders naturliga geografiska spridning per generation leder till att om man startar med en viss förfäder i mitten av Götaland, så täcker man hela Götaland och delar av Svealand senast under äldre bronsåldern.

Naturlig folkökning och dödlighet samt giftasmanad

Hur mycket ökade en befolkning under forntiden och medeltiden, ifall den inte drabbades av krig eller svåra sjukdomar? Hur länge levde man i genomsnitt? När gifte man sig vanligtvis under året förr i tiden?

BORDE VARA KÄNT: En befolkning ökade med drygt 100% efter 100 år. Är ökningen lägre, har den drabbats av något.

Av dem som föddes var det bara 60% som blev 20 år, knappt 50% som blev 40 år, 30% som blev 60 år och knappt 10% som blev 80 år. Detta ändrades från slutet av 1700-talet och framåt.

Fram till 1800-talet var det ovanligt att man gifte sig i juli, augusti, september och oktober, eftersom man hade slätter, skörd och slakt att tänka på i första hand.

Ko-guld-dagsverke index

Finns det något samband vad gäller värdet av silver, guld, kor och dagsverken etc?

BORDE VARA KÄNT: En ko kostade lika mycket från romersk tid och till 1500-talet ifall man betalade med guld. Sedan minskade

de guldets värde långsamt, medan silvret sjönk dubbelt så mycket. Kons värde ökade från 1800-talet och framåt för de arter som gav mer mjölk och kött. Värdet styrdes av kons produktionsmängd. Det fanns en relation mellan värdet på ett dagsverke och en ko, fast kons värde ökade när den producerade mer.

Trälar som blev landbor

Träldomen avskaffades i Sverige under början av 1300-talet, men hur många var de egentligen innan dess?

HELT NYTT: Förr trodde man att södra Sverige befolkades av vanliga bönder på enkla gårdar som hade ett fåtal trälar, tills man insåg att bebyggelsen mestadels bestod av gods där de flesta i samhället arbetade eftersom de var jordlösa. Därför blev de automatiskt landbor (arrendatorer) i mitten av medeltiden när godsen delades upp i familjelotter. Det innebär att landbornas förfäder måste ha varit trälar på dessa gods, eller ska jämföras med trälar innan de blev landbor.

Godsens frälsehemman som delvis blev skattehemman

I södra Sverige är gårdar med olika jordnatur, t.ex. skattehemman frälsehemman, kronohemman etc, blandade i byarna.

HELT NYTT, men borde vara känt: När godsen delades i familjelotter som arrenderades ut runt mitten av medeltiden så räckte det inte för att täcka förlusterna. Befolkningsminskningen efter digerdöden medförde att arrendegårdarna blev större och avraden (arrendeintäkten) blev mindre. Då valde uppskattningsvis minst 50% av adelsfamiljerna att betala skatt för sina gårdar, istället för att hålla en rustad ryttare i Kronans tjänst. De kunde även i fortsättningen arrendera ut sina gårdar, vilka dock kom att kallas skattehemman.

Effekten av danskarna krigståg genom Västergötland 1566

Under danskarnas krigståg genom Västergötland år 1566 skövlades flera städer och de tog stort byte, varefter de skyndsamt flydde tillbaka igen efter att ha lidit stora förluster.

HELT NYTT: En sammanställning av antalet bondgårdar och kyrkor på Falbygden som brändes ner och ödelades samt vilken väg som den danska härstyrkan valde.

Märklig folkvariation i Uppland och Västergötland

All rasbiologisk forskning upphörde efter andra världskriget, liksom alla forskningsresultat togs bort. De objektiva mätningarna som gjordes på Sveriges manliga befolkning i slutet på 1800-talet kan användas i neutrala socio-geografiska analyser, som inte är politiskt laddade.

HELT NYTT: Dessa mätdata visar att det måste ha förekommit större eller successiva folkförflyttningar under förhistorisk tid, såsom att:

- 1) andelen långskalliga och blonda personer ökar successivt från söder till norr. Mest utmärkande och ålderdomligt är Södermanland och Dalsland.
- 2) Avvikande från detta mönster är Jämtland- Härjedalen, vars befolkning enligt en sägen invandrade från Norge under järnålderns slut, samt Gotland som alltid har haft långväga kontakter.
- 3) Östra Uppland hade en befolkning som stod nära folket i övriga landskap runt Mälaren, medan den västliga delen inte alls hade det och måste ha fått ett stort befolkningstillskott, alltså en invandring. Närmast i tid tycks vara folkvandringstid.
- 4) Västergötland har ett förväntat genomsnitt i denna analys, men detta gäller inte när man granskar landskapets härader. Då är variationen närmast slumpmässig. Detta visar att befolkningen inte har växt fram på ett lugnt och stillsamt sätt under årtusenden, utan att viss invandring bör ha skett. Antingen som en effekt av återvändande germanska folk som under en tid bott i södra Europa och blandat sig med allehanda folk, eller en tvångsinflyttning av folk som förslavats och förts dit från andra länder, eller något liknande.

2) *Paleografi*

Halvversaler och rubrikstil

Dessa två nya begrepp har införts för handskrifter som är från 1500-talet och till 1700-talets slut.

FÖRTYDLIGANDEN: Halvversaler avser dels bokstäver som ser likadana ut som versaler och gemener samt kan ha steglös storlek, dels gemener som uppförstorats och använts som versaler, eller tvärtom förminskat en versal som om det vore en gemen bokstav.

Rubrikstil avser en säregen kombination av gotisk och latinsk stil vilken har inslag av medeltida bokstavstyper.

Translitterering, transkribering och modernisering

Ofta kallas all renskrift för transkribering, utan åtskillnad.

FÖRTYDLIGANDEN: Translitterering innebär att man härmar handskriften så mycket som möjligt, även layouten. Transkribering innebär att man bara återger bokstavsföljden på ett korrekt sätt. Modernisering innebär att man skriver om texten, men så försiktigt som möjligt fast med modern stavning och ordföljd.

3) Fäboddar

Personmärken

Ristade streck ihop med ett namn.

HELT NYTT: Förutom bomärken fanns en variant som var enklare och inte nödvändigtvis unik i sin form. Den var personlig hos fäbodkullor och vissa män, men användningsområdet är okänt. På en viss fäbodvall kunde flera samtida personer ha samma personmärke, fast inte på en gemensam fäbodgård.

Om anställda fäbodkullor och deras ålder

Allmänt finns en uppfattning att de flesta fäbodkullorna var anställda samt att många var äldre. Detta stämmer inte ens på 1900-talet.

HELT NYTT: Ristningarna i Ärteråsen liksom demografiska analyser visar att antalet anställda fäbodkullor var extremt få fram till slutet av 1800-talet samt ökade något därefter. De var vanligen ogifta och under 25 år, men deras ålder ökade något i slutet av 1800-talet och ganska mycket under 1900-talet.

Romersk sifferkod

Att använda romerska siffror istället för bokstäver förekommer aldrig numera.

HELT NYTT, men borde vara känt: Bland ristningarna finns romerska siffror, ofta i grupper om tre tal, vilka syftar på bokstävernas löpnummer i alfabetet. Exempelvis betyder I:V:IV detsamma som AED, eller Anna Eriksdotter.

Fäboddar i södra Sverige och orsaken till unga ortnamn

Det finns inga konkreta spår efter fäboddar i södra Sverige.

HELT NYTT: När södra Sverige dominerades av stora gods fram till mitten av medeltiden, hade man i skogsbygderna en del av sina betesmarker så långt från godsets huvudbebyggelse att man tvingades anlägga små boställen på dessa platser. Där förädlade man även mjölken, innan vallherdarna återvände till godset under hösten. Dessa sommargårdar blev permanent befolkade året runt när godsen i mitten av medeltiden delades i familjelotter som arrenderades ut, varför de också har sentida namn. Lösfynd från bondestenåldern antyder att alla mark, även i skogsbygderna användes

regelbundet, så om inte fäbodarna uppstod redan vid den tiden, bör det ha skett senast i början av järnåldern. Dessa sommargårdar var utmärkta gömställen för boskapen i ofredstider, och denna tradition var säkerligen vida känd och accepterad när norra Sverige koloniserades under yngre järnålder.

Orsaken till fäbodan i norra Sverige

Före 1500-talet finns nästan inga belägg för fäbodan. En variant i landskapen längs norrlandskusten är bodland. Många byar som anlade fäbodan hade enorma arealer med bördig mark runt sina hemgårdar som dock inte skulle utnyttjas förrän långt senare.

HELT NYTT: Fäbodarna i norra Sverige ägdes av självägande bönder och har inte samma bakgrund som i södra Sverige. I norr fanns inga gods som hade behov av avlägsna sommargårdar. Dessutom fanns gott om bördiga marker alldeles intill byarna vilka med tiden skulle uppodlas, men likafullt valde man att bygga fäbodan och bodland flera mil från gården. Med andra ord fanns ingen brist på betesmarker betydligt närmare byarna. Sannolikt kom denna tradition från södra Sveriges skogsbygder.

Eldhus - medeltida bostadsstandard och varför det ändrades

Sätesstugorna (mangårdsbyggnaderna) där man bodde saknade såväl murad spis med skorsten som glasade fönster före 1500-talet. Ljuskällan var främst öppningar i taket samt små stängningsbara gluggar på väggarna.

HELT NYTT, men det borde vara känt: Sätesstugorna under medeltid måste ha motsvarat fäbodarnas eldhus. De har en öppen härd mitt på golvet och av det skälet fanns inget trägolv utan ett stampat jordgolv. Med friare golvyta och trägolv inskaffades nya typer av möbler, såsom flyttbara bord och bänkar vilka ersatte vissa väggfasta bänkar som tidigare varit sovplats, sittplats och avställningsytor.

Orsaken till denna förändring var bland annat att sågarna blev vanliga runt mitten av medeltiden, på grund av den ökade aktiviteten vid kolmilor, gruvor och hyttor som krävde ved och kol. Innan dess omfattade hushållens bränneved endast grenar, ris och sly som man kunde ta tillvara med en yxa.

4) *Arkeologisk teori och metod*

Som mest / som minst

Arkeologer vill gärna påstå hur någonting var under forntiden och så exakt som möjligt.

HELT NYTT, men det borde vara vanligt: Arkeologiska analyser leder sällan till ett konkret påstående som är sannolikt, utan oftare hur det var som mest eller som minst. Forskarens subjektiva värderingarna avgör sedan vad som presenteras som en slutgiltig slutsats, men detta anger ofta bara hur något är som mest eller som minst.

Tid-rum-typ / intervall och relation

Arkeologiska analyser tar inte alltid hänsyn till de aprioriska existenserna, nämligen tid, rum och typ. Därför har också typindelningar ett lågt värde.

DELVIS NYTT, men det borde vara allmänt: I en arkeologisk analys måste man ha kontroll över typ, tid och rum. I annat fall har man ingen kontroll över analysen. Även kontextuella, funktionella och kulturgeografiska analyser etc kräver detta.

En djupare variant av detta aprioriska tema är att söka efter relationer (samband / icke-samband, och grad av beroende) samt intervaller (förtättningsmönster, upprepningstakt etc) som är dess motsats. På så vis anges hur relationen ifråga förändras över tid, eller i rummet, eller inom den sociala hierarkin, eller något annat.

5) Megalitgravar och Neolitikum

Lösfyndens indextal berättar

Ingen motsvarande forskning finns sedan tidigare.

HELT NYTT: En katalogisering av kända föremålstyper i västra Götalands fyra landskap, nämligen Västergötland, Dalsland, Bohuslän och Halland, vilket skedde tillsammans med Åsa Blomqvist, samt en beräkning av antalet föremål dels per landyta, dels per åkeryta, vilket ledde till omfattande slutsatser.

1) Det fanns folk och bebyggelse även i det som vi i dag kallar skogsbygder. Således var hela södra Sverige bebott, förutom otillgängliga trakter såsom myrar och mossmarker samt storskogarna Tiveden, Risveden, Holveden, Kolmården, Hökensås etc.

2) Det finns icke slumpmässiga koncentrationer av föremål som måste tolkas som samhällsviktiga områden, antingen försvarsmässigt, hierarkiskt, eller kultiskt etc. Ett sådant område är Frändefors i södra Dalsland som är i en klass helt för sig själv.

3) På det lokala planet framträder fyra områden runt om Falbygdens ytterkanter, men allra mest dess centrum som sträcker sig från Karleby till Falköpings stad. Dessa fem platser var centrum från bondestenålderns till medeltidens början.

Megalitgravar - planritningar, definition, element, exakt antal etc

En förbättring av tidigare forskning.

HELT NYTT: Skisser över megalitgravarna på Falbygden. Tillsammans med Brita Kihlstedt upprättades även exakta planritningar över alla megalitgravar i Bohuslän.

Genom besök, dokumentation och katalogisering av landets alla megalitgravar, kunde analyser påvisa flera nya element såsom falsk dörr (gångmarkeringssten), gångtapp, udda antal takblock, men också att jordhögen över gånggrifter ofta är sekundär och tillhör senneolitikum.

Genom typologisk seriation kunde dösar och gånggrifter indelas i fem huvudtyper som var kronologiskt betingat. Därtill kunde det exakta antalet anges per typ utifrån några olika grader av säkerhet eller sannolikhet.

Genom jämförelser visade det sig att Anders Lindgrens utgrävning år 1805 troligen är korrekt vad gäller de dödas placering i kammarens små sektioner.

Dösarnas utbredning på Falbygden, Gotland och i Värmland

En förbättring av tidigare forskning.

HELT NYTT: Konstruktionanalysen visade att det finns dösar på Falbygden, Gotland och i Värmland. Därtill att Slutarpsdösen verkligen är en dös och inte en hällkista.

Megalitgravar - astronomi, solförmörkelse och geometri

Ingen tidigare forskning är känd.

HELT NYTT: Megalitgravarnas gångriktningar är inte slumpmässiga utan anger viktiga händelser på himlavalvet där åtminstone solen och månen samt solårets fjärdedelar var viktiga.

Antalet gånggrifter på Falbygden är extremt stort och kräver av det skälet en extraordinär förklaring. De äldsta är av danskskånsk typ och byggdes mellan fas MN Ia och MN Ib, alltså runt 3300 f.Kr. Exakt då skedde en total solförmörkelse över det aktuella området i Danmark där man vid samma tid övergav ett stort antal nybyggda gånggrifter. En annan solförmörkelse inträffade 38 år tidigare och var samtida med kulturskiftet från TN till MN (tidigneolitikum till mellan neolitikum).

Gånggrifterna på Falbygden skiljer sig från andra megalitgravar i Europa, genom att många av dem har placerats på sådant sätt i landskapet att geometriska figurer bildas. Här framträder gyllene snittet, den pythagoreiska triangeln och mycket mer, vilket visar att de som byggde gånggrifterna hade omfattande astronomiska och geometriska kunskaper.

En motsvarande mycket avancerad geometri har påträffats i Maes Howe på Orkneyöarna samt mellan Newgrange och de två andra stora megalitgravarna i samma område.

Megalitgravarna var inga gravar, utan tempel, benhus och "relikskrin"

En förbättring av tidigare forskning.

HELT NYTT: Att kalla megalitgravar för gravar är egentligen inte rätt, eftersom dess kammare snarare var benhus av ett slag som för tanken till medeltida relikskrin samt att det mesta av kammaren inte användes för ben-depåer, utan hade andra funktioner. Alltså bör de inte uppfattas som gravar, utan som tempel.

Megalitgravar - mumier och huvudkult samt halshuggen man

En förbättring av tidigare forskning.

HELT NYTT: Genom en kaliumtiocyanat-analys påvisades förhöjda järnhalter i jorden i kammaren till en gånggrift i Näs socken på Falbygden, vilket visar att de inte skeletterades innan de gravlades. I kammaren var de döda tillgängliga i små bås ovan markytan och måste ha blivit mumifierade, men flera hundra år innan detta påbörjades i Egypten.

Den huvudkult som kan spåras bland megalitgravsbyggarnas förfäder i sydöstra Europa, kan möjligen även påvisas i en gånggrift i Gökhem på Falbygden. Kvinnan ifråga hade varit död i flera hundra år när gånggriften byggdes och hon lades på golvet i en sovställning, vilket dessutom skedde efter gånggriftens egentliga användningstid och först när golvet städats rent och de gravsattas ben förts till kanterna. Vid utgrävningen saknades hennes kranium, men möjligen var det avsiktligt vid nedläggningen.

Oberoende av detta hade en halshuggen man gravlagts tvärs över gången utanför kammaren och dateringen pekar på tiden runt Kristi födelse.

Megalitgravarnas europeiska mall som nådde Egypten

En förbättring av tidigare forskning.

HELT NYTT: Genom jämförelser kan Europa indelas i olika områden som haft egna typologiska utvecklingslinjer. Då visar det sig att megalitgravarna uppstått dels vid Bretagne i NV Frankrike, dels i Polen men dessa är en utveckling av de centraleuropeiska långhusen som i sig härstammar från de trapezoid-formade kultusen vid Lepenski Vir. De äldsta megalitgravarna i Bretagne är att betrakta som artificiella grottor och de har spår av olika religiösa traditioner, främst schamanska anderesor samt egeisk mystik såsom den framträder långt senare under Platons tid. Den mystiken fanns dock i Egypten vid pyramidernas tid och den bör ha varit av samma slag som vid de äldsta megalitgravarna.

Förutom sten användes många andra byggnadsmaterial i megalitgravarna, vilka kan påvisas genom jämförelser. Bland annat tycks många av dem ha dolts i stora tält vars form återkommer i Egyptens pyramider, men som går tillbaka till Lepenski Vir och tiden för de första bönderna.

Pyramiderna och Mastaba-gravar som var deras föregångare, har många konstruktionselement som visar att de inte uppkommit och utvecklats lokalt utan att de härmat megalitgravar i Bretagne och i södra England. Dessutom finns flera andra kulturella likheter som binder samman områdena och visar att den egyptiska högkulturen härstammar från västra Europa.

Boplatser och aktivitetsytor

Uppdelningen av arkeologiska fyndplatser i grupperna boplatser, grav, depå och lösfynd, stämmer inte alltid med verkligheten. De tre sistnämnda är lätta att åtskilja men i princip betraktas alla andra fynd som boplatser.

HELT NYTT: Platser med fynd av slagen flinta kallas normalt stenåldersboplatser (STÅ-boplatser), men i exempelvis Gökhemms socken i Västergötland finns dessa platsen bara i områden där det finns järnslag från järnåldern eller medeltid, vilket visar att man sannolikt har använt flinta när man har gjort upp eld. Alltså är dessa "stenåldersboplatser" rätteligen järnframställningsplatser. Alla andra platser bör kallas aktivitetsytor, i väntan på att den bakomliggande aktiviteten klarläggs.

Även fynd av keramikskärvor bedöms som boplatser, men keramik har aldrig använts i vanliga hushåll under forntiden, utan hade alltid andra funktioner som kretsade kring gravar och offer. Först under medeltiden blev keramik vanligt men endast i städer, aldrig någonsin på landsbygden.

Typindelning av mångkantsyxor, stridsyxor, enkla skafthålsyxor etc

Den formmässiga variationen hos de forntida föremålen var under 1800-talet och 1900-talet ett viktigt arbetsområde inom arkeologin. Genom typindelningar kunna man särskilja olika föremål från varandra samt dela in dem i undertyper. Avsikten var att klarlägga ifall de skulle särskiljas i tid samt påvisa deras geografiska utbredning. Därigenom fick man fram mönster, vars likheter och samband kunde användas vid tolkningen av ett skeende och samhällets utveckling. Detta tillsammans med funktionella analyser var nödvändigt för att förstå kontexter i gravar etc.

HELT NYTT: En traditionell typindelning av megalitgravar, mångkantsyxor och enkla skafthålsyxor samt diverse andra neolitiska föremål. Därtill en omprövning av Mats P. Malmers typindelning av stridsyxorna som förnyats på ett sådant sätt att den fungerar vid kronologiska och rumsliga analyser.

Gropkeramiker var inga säljägare utan aristokrater

Ofta hävdas det att Gotland under gropkeramisk tid (GRK, bondestenålderns mitt) befolkades av fiskare och säljägare som bara i mindre omfattning ägnade sig åt odling och boskapskötsel.

HELT NYTT, men det borde vara känt: Om man gör en befolkningsberäkning enbart på GRK-gravar leder det till en total be-

folkning på 40 personer på Gotland, som allra mest. Sannolikt var befolkningen minst 200 gånger större, vilket medför att den gropkeramiska kulturen inte alls representerar hela befolkningen, utan endast de med högst rang i samhället. Utbredningen av lösfunna föremål från hela bondestenåldern påvisar aktivitet över hela ön. Inget stöder det arkeologiska antagandet att boskap och odling plötsligt minskade under några hundra år, när man istället blev fiskare och säljägare, för att lika plötsligt bli omfattande igen.

Motsvarande försök till befolkningsberäkningar i Bohuslän och Skaraborgs län i Västergötland visar att rösen och gravfält etc endast återspeglar runt 7% av befolkningen, som mest.

Keramiska likheter, där MN V = GRK

I Danmark indelas trättbägarkulturens (TRB) keramik i olika stilar som i hög grad är kronologiskt skiktade. Den allra yngsta fasen kallas Mellanneolitikum V (MN V), men den avviker på många sätt från MN I-IV, både vad gäller form och dekoration samt hur och var den påträffas.

HELT NYTT, men det borde vara känt: Denna MN V-keramik är Danmarks variant på den svenska gropkeramiken som främst finns på Gotland men även sporadiskt på den svenska östkusten.

Hällkistor och dolkar samt masstillverkning av yxor

Under senneolitikum och bronsålderns period I c:a 2400-1500 f.Kr. tillverkades och spreds flintdolkar runt om i södra Skandinavien samtidigt som man tillverkade enkla skafthålsyxor. Likaså byggdes hällkistor inom en del av detta område under den perioden.

HELT NYTT: Bland gravgåvorna i hällkistorna förekommer aldrig enkla skafthålsyxor som i övrigt är mycket vanliga bland lösfynden, men väl flintdolkar. Detta visar att dessa två föremålstyper var strikt åtskilda, men på ett okänt sätt för oss i dag.

På Vänersnäs finns ett mycket stort antal borrhappar inom ett begränsat område, vilket tyder på att man tillverkat ett mycket stort antal enkla skafthålsyxorna och möjligen även stridsyxor. Därefter har de färdiga yxorna spridits till omgivande landskap. Denna "industriella" tillverkning visar att samhället hade funktioner för att kunna hantera detta.

Frändefors - ett av fyra centrum under Neolitikums senare del

Det finns ett mycket stort antal lösfynd från senneolitikum i Frändefors i södra Dalsland.

HELT NYTT, men det borde vara känt: Lösfynd från bondestenåldern har påträffats runt om i Sverige, men de flesta kan dateras till senneolitikum. Antalet lösfynd i Frändefors är extremt stort. Det finns bara några få platser av liknande slag i Sverige-Norge, nämligen en i västra Blekinge, en mellan Hjälmarén och Mälaren och en i södra Norge. Dessa fyra platser var uppenbarligen viktiga både under stridsyxekulturen och den efterföljande perioden samt delvis under bronsåldern. Detta gäller dock inte för den föregående perioden, alltså inte under trättbägarkulturen.

Alldeles intill Frändefors ligger Vänersnäs som nämns i punkten ovan.

Igelkottsmössan var ingen mössa

I mitten av 1980-talet diskuterades ett gravfynd från Gotland som av utgrävningsledaren tolkades som en mössa bestående av ett igelkottsskinn, men skisserna från utgrävningen eller några fotografier av fyndet har aldrig visats, endast en vacker teckning av en tänkt rekonstruktion.

HELT NYTT, men det borde vara känt: Jag var själv med och grävde ut dessa igelkottstagg, så jag vet att det inte var fiskben eller något annat, men jag vet också att fyndet påträffades bredvid kraniet, på ett avstånd av ungefär 1-2 decimeter. Således kan det näppeligen ha varit en mössa.

6) Nordsjön och Irland

Färder över Nordsjön långt före vikingarnas tid

Allmänt anses att det inte förekom några kontakter över Nordsjön före vendeltiden och strax före vikingatiden. Ett klinkbyggt skepp har påträffats i norra England som var uppskattningsvis 25 meter långt och har daterats till bondestenålderns slut.

HELT NYTT, men det borde vara känt: I Skottland finns det gott om enklare borgar som ofta har ett högt torn och en del mindre byggnader runt om. En del kallas broch (borg) och andra dun (tun). De anses ha uppförts till försvar mot romarna, eftersom dateringen på dem som brändes ner runt år 100-200 stämmer med romarnas angrepp norrut. Vad som talar emot är att inte ligger södra Skottland utan längst upp i nordost samt på Orkneyöarna och Shetlandsöarna. Således förväntades fienderna komma från det hållet, inte från romarriket. Då återstår bara ett enda alternativ, nämligen Skandinavien. Enligt de irländska krönikorna hade folk från andra sidan Nordsjön kommit flera gånger och angripit Skottland innan de ibland fortsatte till Irland.

Skärvestenshögar = Burnt mounds

I vissa delar södra Sverige finns en fornlämningstyp som kallas skärv-stenshögar som består av skörbrända stenar. Varför man eldat så mycket har aldrig fått någon förklaring.

HELT NYTT, men det borde vara känt: I Skottland finns identiska fornlämningar som kallas de Burnt mounds. Utgrävningar har påvisat att det är rester efter en form av bastu där man haft fyrkantiga och ganska grunda fördjupningar i marken där man tydligen har haft vatten och sedan lagt ner upphettade stenar. När de spruckit har de kasserats och lagt i en hög som numera ofta är det enda som återstår.

Irländska och latinska ord i svenska ortnamn

I Sverige finns enstaka ortnamn som anses vara svårtolkade vad gäller dess ursprung och betydelse.

HELT NYTT, men det borde vara känt: Några av dem kan uppfattas som gaeliska (keltiska) och bör ha införts till Sverige senast under vikingatiden, men möjligen är de mycket äldre.

- Drommen (druim) = berg. Avser ett mycket bulligt fjäll i Jämtland.

- Glen (glen) = dalgång. Namnet på en samisk by i en dalgången i Jämtland.
- Gränge (grange) = övernattningsplats för herdar. Det gamla namnet har ersatts av ett obegripligt Grangärde, vilket ligger i Dalarna.
- Red (rath) = mindre försvarsanläggning.
- Bol (ballagh) = gård. Detta ord användes på fullvärdiga bondgårdar under medeltiden, men inte på mindre arrendehemman.
- Mora (more) = stor, väldig. Detta syftar på stora sammanhängande ytor, såsom havet eller vidsträckta myrar och mossmarker, men också på storheten hos en viss person.
- Lösa (alesia) = försvarsanläggning. Ortnamn med ändelsen -lösa tolkas som att det fattades något där, nämligen det som finns i förledet, så Sparlösa betyder enligt ortnamnsforskare en plats där ingen sparade. Enligt min tolkning var det ett gods som hade en omgivande palissad eller liknande, och att den ägdes vid någon tid av en man vid namn "Spar".

Både genom kontakter med romarriket i södra Europa och dess brittiska provins, kan latinska ord ha blivit kända i Skandinavien långt före medeltidens början.

- Amnehärad är en socken i norra Västergötland, vars namn syftar på Gullspångsälvens tidigare namn som var Amne, vilket betyder ström på latin. Ordet härad har troligen också en latinsk bakgrund.
- Ortnamnet Hester (oftast med ändelsen -hester) har en mycket begränsad utbredning i södra Sverige. För egen del jämför jag gärna med det latinska ordet chester som användes för romerska militärläger i England. I Sverige kan det ha använts för bebyggelse med en likartad egenskap, såsom skyddad och isolerad bebyggelse, vilket skulle kunna stämma på mindre (sommargårdar i skogsbygder.

Beo-Wulf = den uppmärksamma vargen

Ofta översätts namnet Beowulf med orden "björn + varg", där förledet ses som en kenning eller omskrivning av björn.

HELT NYTT, men som borde vara känt: Alternativt är Beo- ett ord på gaeliska, vilket betyder levande / aktiv / uppmärksam.

7) *Svea rikets vagga & Goter samt medeltid*

Svear och goter

Svear är ett begrepp i plural och betyder "vi själva", medan ordet goter har tolkats på flera olika sätt men utan substans. Svear kan syfta på den försvarsallians som upprätthöll ledungsflottan i landskapen runt Mälaren.

HELT OCH DELVIS NYTT: Benämningen goter berör inte bara folken i södra Sverige, utan återfinns rikligt i keltiska och slaviska områden. I västra Europa betydde det "ädlingar" och syftade på de främsta i samhällets hierarki. Denna lilla andel i samhället ägde gods och boskapen, precis som stormannafamiljerna i södra Sverige. De bildade folkallianser i försvarssyfte och dessa grupper är troligen förklaringen till folknamn i slaviska områden som slutar på -geter.

Ordet svear syftar primärt på deltagandet i ledungsflottan och goter på godsägandet. Alltså var det inte någon geografisk skillnad mellan begreppen från början, utan blev det med tiden. Ledungen förekom ännu på 1200-talet och gods i Götaland var igenomsnitt mycket större än storgårdarna i landskapen runt Mälaren. Detta förklarar märkliga påståendet såsom att Birka var goternas stad, liksom att svear aldrig nämns i romerska eller grekiska källor, eftersom man konsekvent använde begreppet goter, precis såsom de själva gjorde.

Svearna och deras allierade på 500-talet

En uppräknings av folklanden i Sverige återfinns i Jordanes skrift som nedtecknades i Italien på 500-talet. Här omnämns svear två gånger, vilket ingen kan förklara.

HELT NYTT: Svear avser folket som upprätthöll ledungsflottan, medan benämningen Svehans kan tolkas som Svea-hansan, där ordet hansa betydde förbund, alltså de folk som primärt inte deltog i ledungsflottan men som likafullt var förbundna med svearna.

Två riken går samman genom Svea och Göta rike

De flesta anser att Sverige bildades av Olof skötkonung eller möjligen hans fader Erik segersäll runt slutet av 900-talet och som en direkt följd av införandet av en kristen organisation. Innan dessa anses Sverige ha varit uppdelat i många självständiga smårika och att två parallella kungar kunde förekomma även under medeltidens början. Således anses inte titeln Svea och Göta rikets konung, som förekommer från 1200-talet, ha betytt något särskilt.

SÄGER EMOT: 1) Det finns flera belägg som visar att Sveariket fanns under 500-talet.

2) Eriksgatan och kungavalet i Uppland visar att det omöjliga kan ha funnits två konkurrerande kungar samtidigt.

3) Att organisera en försvarsallians har många germanska, keltiska och slaviska folk lyckats med utan inblandning av kyrkan.

4) Götaland och Svealand, eller närmare bestämt Västergötland och Uppland, är varandras motsatser i många stycken men endast här finns tillräckligt med spår efter Svea rikets vagga, vilket visar att Sveariket uppstått som en fredlig förening av dem. Tidpunkten måste sättas till äldsta ynglingatid, alltså omkring år 100. De äldsta och ursprungliga Uppsala öd-godsen låg i Västergötland och de lades under den nybyggda hednatemplet i Uppsala.

Ynglingaätten och ostrogotiska kungar samt guldskattna

Ynglingaättens kungar återfinns delvis i Beowulfkvädet, men anses allmänt ha en mycket låg sanningshalt, trots den starka bekräftelsen i Beowulfkvädet, som i sin tur har uppgifter som kan bekräftas av oberoende källor i England, Frankrike och Danmark. Förr påstod man att goterna nere på kontinenten härstammade från Skandinavien, vilket de själva påstod. Detta var en vedertagen sanning fram till 1800-talet, men därefter har inte denna tolkning tagits på allvar.

HELT NYTT, men som borde vara känt: Listan över ynglingaätten har påtagliga likheter med kungalistan för ostrogoterna fram till 400-talet. Eftersom den ostrogotiska källan från 500-talet tycks ha fler brister än den skandinaviska, stärker det påståendet att

- 1) de två listorna försöker återge samma kungalängd,
- 2) de nämnda kungarna var regenter över "det stora sveafolket"
- 3) det fanns ett kungarike i Sverige redan på 100-talet som omfattade det mesta av Götaland och Svealand. Innan dess bör det ha funnits två separata riken i detta område.

Runttext i Uppland: FrawaradaR anahaha islagina R

Denna runttext med den äldre futharken är den enda av sitt slag i Uppland. Det lär finnas mer än 20 tolkningar, såsom "Ane den enögde har slagit sig på tån".

HELT NYTT: Läser man den andra raden från vänster blir texten:

frawaradaR anigalsiahahana R

Om man lägger till mellanslag och skriver ut bokstäver dubbelt när de tillhör både ordet före och efter, så kan det bli:

frawa(ra) radaR anigal siahahana R

Ett förslag till tolkning är följande:

Freawaru Hroðgar Ingeld sveahans R(ex)

Eller med moderniserad svenska:

Freawaru, Hroðgar och Ingeld, Svearikets styresman

Enligt beowulfkvädet var Freawaru son till Hroðgar och gift med Ineld, samt av sköldungarnas ätt, vilket även ynglingätten sägs ha tillhört. De var också ingvinernas (ynglingarnas) skyddsherrar. Hroðgars syster gifte sig med Onela som var bror till ynglingakungen Ottar vendelkråka. Allt detta handlar om 500-talets början.

Ållebergskragen - 24 öre guld

Ett av de finaste forntida föremålen i Sverige är Ållebergskragen av rent guld. Den påträffades vid platåberget Ålleberg och kan dateras till tiden runt 400-talet, vilket är samtida med brandskattningen av Konstantinopel när goter och hunner och fick mer än 20 ton rent guld under en 100-års period. Timboholmsskatten på 7 kg guld som påträffades utanför Skövde kommer därifrån. Runt år 400 infördes också den Skandinaviska djuornamentiken från kristna länder i södra Europa, samtidigt med att vissa germanska folk konverterade till kristendomen. På 500-talet byggdes hov i Skandinavien enligt samma mall som kristna kyrkor och asatron kom också att få många kristna inslag. Nåja, detta var många sidospår.

HELT NYTT: Dess nuvarande vikt är 612 gram men det fattas små stycken, så den ursprungliga vikten var runt 630 gram. Detta råkar vara detsamma som 24 öre, såvida man utgår från örets medeltida vikt som vara 1/8 av 1 mark (c:a 210 gram), alltså ungefär 26,25 gram.

Inge den äldres grav i Varnhems kloster

Enligt en senmedeltida skrift flyttades kung Inge den äldres ben från Hångers kyrkogård till Varnhems kloster. Enligt dagens historiker finns det ingen sanningshalt i detta påstående.

SÄGER EMOT: Sägner brukar alltid ha en kärna av sanning. Det finns en grav mitt i gången i Varnhems klosterkyrka, mellan lekbrödernas altare och munkarnas altare. Endast en biskop eller en kung kan ha gravlagts här. Utgrävningar har visat att den tillkom-

mit före branden år 1234, men efter klostrets tillkomst i mitten av 1100-talet. Den aktuella tidens biskopar kan strykas av olika skäl och den erikska kungaätten ligger uppe vid munkarnas altare medan de sverkerska kungarna gravlades i Östergötland. Kvar är egentligen bara Inge den äldre, men han dog för tidigt.

Fast bråket mellan Erik den heliges hustru Kristina Björnsdotter och munkarna i Varnhem, ledde till att munkarna fördrevs. Ärendet slutade med en förlikning och en del av dem återkom. Som en försoningsgest skulle man kunna tänka sig att munkarna tog emot benen från hennes morfader Inge den äldre, men det är bara en gissning.

Ortnamnändelsen -torp

Ortnamnsforskare tolkar ändelsen -torp som nybygge. Som vanligt anförs inga skäl till denna förklaring.

SÄGER EMOT: På Falbygden finns flera stora byar som har ortnamnsändelsen -torp vilka var stora gods i början av medeltiden samt omfattade marker som varit brukade i 6000 år. Flera andra stora gods i Västergötland har också namnet Torp, Torpa eller ändelsen -torp. Det finns många fler exempel på att ortnamnsforskare saknar vetenskaplig förankring i sina ogrundade påståenden.

Befolkningsutvecklingen i övre Dalarna

Det råder förvirring dels om befolkningsökningen i övre Dalarna (Siljansbygden, NO Dalarna och längs Västerdalälven), dels om dateringen av kyrkbyggandet i detta område.

HELT NYTT: Olika typer av befolkningsberäkningar som entydligt visar att kyrkorna måste ha byggts runt slutet av 1000-talet i likhet med övriga kyrkor i stiftet och landet. Därtill en total omtolkning av några av socknarnas ortnamn.

8) Övrig arkeologi samt kvartärgeologi

Folk i Sverige före senaste istiden

Det finns sliprännor på Kinnekulle i Västergötland. Arkeologer hävdar att de är ett geologiskt naturfenomen, men geologer kan inte förklara hur de uppkommit.

HELT NYTT: Dessa sliprännor har icke-naturliga former som visar att tillverkats av människor. I dessa avlånga fördjupningar finns spår som visar att inlandsisen har passerat snett över dem och åstadkommit såväl stötsida som läsida. Alltså har de tillverkats av människor före den senaste nedisningen, alltså under den sista interstadialen (kortare återgång till varmare klimat under istiden) som avslutades för 30.000 år sedan.

ATT LÄSA - IFRÅGASÄTTA - FORSKA

Somliga nöjer sig med att läsa om historiska händelser och låta sig få försvinna bort en stund i tankarna med fantasins hjälp. Andra ifrågasätter gamla teser eller funderar ut svar på olösta frågor. För en del kommer tankar och idéer som ett resultat av spekulativa grubblerier, medan andra hellre vill analysera och söka efter logiska slutsatser. Oavsett vad vi väljer finner vi ofta en oändlig variation i tal och skrift, från starkt subjektiva spekulationer som saknar medhåll från andra till strikt verifierade fakta som kan uppfattas som allmängiltiga påståenden.

Under mina år som forskare har jag mött åtskilliga professorer, docenter, prefekter, doktorer, forskarstuderande, vanliga studenter, museiintendenter, museipedagoger och fornbypedagoger som ibland har uppvisat en ofattbar låg nivå på sina påståenden och slutsatser. Ska man forska måste man ha grundläggande kunskaper i teori och metod, men när inte ens universiteten lär ut detta på ett konkret sätt är det upp till studenten att själv försöka lära sig hur man ska göra.

Först när man förstår hur en viss forskare tänker och agerar rörande teori och metod, kan man också förstå de resultat som personen presenterar.

Arkeologisk kvalitetsledning

Inom industrin har det sedan årtionden förekommit olika typer av kvalitetskontroller, likaså inom den medicinska forskningen, men ännu har inte steget tagits till forskning i allmänhet, vilket innebär att det i hög grad är betygssättande professorer och docenter som personligen avgör detta.

Man kan mena att det är dags inom den akademiska sektorn att ta ett stort steg framåt och införa en ordentlig granskning av alla forskning, inte minst den arkeologiska forskningen. Här skulle man kunna införa krav på en normalnivå på förståelsen av teori och metod, hantering av källmaterial och historik, samt att man måste kunna argumentera för de befintliga begränsningarna och möjligheterna inom det undersökta området samt uppvisa en viss förståelse för vilka konsekvenser som slutsatserna man har dragit sedan leder fram till.

Här kan man ta lärdom av den erfarenhet som redan finns inom industrin och som även är på väg in i tjänstesektorn.

Grundfrågor

Vad ska undersökas?

Om Orsakerna som ligger bakom valet, vilka ofta är personliga.

Vilka specifika frågor ska bearbetas?

Om Historik, Material och tidigare val av Teorier och Metoder, vilka berörs av frågorna.

Vilket angreppssätt (perspektiv) är utvalt för den berörda forskningen och vad är bortvalt?

Om nya Mätdata och möjligheter till nya Jämförelser samt behandling av nya frågor som kan behandlas, samt utveckling av Teorier och Metoder.

Hur ska frågan besvaras rent praktiskt?

Om Planering av tid och resurser för att kunna genomföra forskningen.

Vad ska dokumenteras och hur ska det presenteras för andra?

Om att tillgängliggöra och tydliggöra Mätdata och Beräkningar, samt Jämförelser.

Felmarginaler, sannolikheter, subjektiva värderingar?

Om slutsatserna och deras egenskaper samt inte minst vilka Konsekvenser som de leder fram till.

Vision – Policy – Mål – Handlingsplan

VISION

- Att all forskning som utförs ska kunna vara gagnbar för framtida forskning och underlätta kritik, ifrågasättande och hjälpa forskare att förbättra befintliga resultat.

POLICY

- Att formulera nya allmängiltiga påståenden eller förbättra sådana som formulerats tidigare.
- Att noga ange subjektiva moment och värderingar, vilka i regel måste ingå någonstans i all forskning, eftersom dessa i hög grad kan styra utfallet av slutsatserna, samt alla data som slutsatserna grundar sig på, så att efterkommande forskare kan rekonstruera hela forskningsförloppet och förstå hela argumenteringen bakom slutsatsen.

MÅL

- Målen måste vara rimliga i förhållande till de resurser som finns tillgängliga, både i form av forskartid och material.
- Att formulera enkla och tydliga frågor som ska leda till ett visst mål, där man hellre delar upp dem i flera mål än att ha ett svårtolkat och diffust mål.
- Att arbeta mot mål som inte kräver så omfattande subjektiva moment eller värderingar, utan att det finns en chans att besvara frågan på ett någorlunda allmängiltigt sätt.
- Att antingen arbeta förutsättningslöst med grundforskning och prova olika teoribildningar och metoder, eller med specifika frågor där bakomliggande teoribildning och metodval ofta är etablerat.

HANDLINGSPLAN

- Att noga ange hur man föreställer sig att man kan nå målet eller målen från den ställda frågan, vilket kan bli ganska detaljerat vid specifik forskning och endast grov och ungefärlig vid grundforskning.
- Att uppdatera och utveckla handlingsplanen i takt med att förutsättningen för forskningen förändras.

Standardisering och uppföljning

Ett mål eller syfte innebär att man vill besvara en eller flera frågor, men det är inte alltid lätt att formulera frågan så att den motsvarar det tänkta målet.

Varje enskild fråga medför en fokusering på ett visst material, vissa metoder och teorier, vilka antas vara lämpliga för att kunna besvara den aktuella frågan. Under arbetets gång, när frågan behandlas i avsikt att bli besvarad, måste ständiga uppföljningar ske för att undersöka om urvalet rörande material, metoder och teorier är de bästa tänkbara eller om de kan förbättras.

All grundforskning handlar om att systematisera och ordna det material som berörs av den aktuella frågan, utifrån de egenskaper som bedöms vara de väsentliga och mest viktiga gentemot den ställda frågan. En viktig del i detta är standardiseringen som innebär att man endast rör sig med klara och tydliga begrepp. Härigenom framträder såväl egna eventuella brister som skillnader gentemot andra forskares begrepp och definitioner.

Att göra allting som hör till forskningen enkelt och tydligt, både för egen del och för andras skull, är grunden för att resultaten ska kunna bli tillgängliga och användbara för en framtida forskning. Alla former av uppföljningar kräver således en lyhördhet för hur andra personer har tolkat och förstått den forskning man har utfört.

Verifiering och validering

Ett ofta bortglömt avsnitt inom forskningen är valideringen. I många fall nöjer sig en forskare med att kontrollera sin datainsamling och övriga uppgifter, medan urvalet rörande själva materialet, eller urvalet egenskaper hos materialet, eller val av metod och teorier kan visa sig vara för begränsat eller rent av vilseledande för att få korrekta svar.

Sällan finner man en validering där forskningen jämför resultaten med verkligheten så mycket det går, för att ställa sig frågan ifall resultaten kan uppfattas som rimliga eller inte. Oavsett om svaret är jakande eller inte, måste vi ställa oss frågan varför det är så, eftersom rimlighetsbedömningen måste ske mot något opartiskt och gärna objektivt som inte kan uppfattas som jävigt eller påverkande i frågan.

Att förbättra

Trots att vetenskap har ett skimmer av att vara trovärdiga sanningsförmedlare, finns det rent teoretiskt inte ett enda påstående om verkligheten som är absolut sann, även om vi ofta väljer att betrakta dem som odiskutabla sanningar. Därför finns det alltid en teoretisk möjlighet att förbättra alla påstående om verkligheten.

Inom arkeologin sker ständiga tillägg i form av nytt material, som kompletterar tidigare kända fynd och fornlämningar. Dessutom sker tvärvetenskapliga samarbeten som kan breddas och utökas på många sätt. Varje tillägg har en teoretisk möjlighet att påverka tidigare slutsatser.

Eftersom Arkeologi är ett humanistiskt ämne, saknas ofta möjligheten att arbeta utifrån konkreta mätdata på ett mer naturvetenskapligt sätt. Det innebär att detta måste ersättas med subjektiva värderingar och antaganden, för att kunna fullfölja forskningen. Något alternativ finns inte. Det innebär å andra sidan att det alltid finns möjligheter att pröva dessa subjektiva moment i syfte att finna alternativ som kan betraktas som mer allmängiltiga. Där går det rent teoretiskt att alltid förbättra alla slutsatser, vilket gör att det borde vara en skyldighet hos alla forskare att underlätta all form av granskning och alla försök till förbättringar.

Syftet är inte att komma fram till de slutgiltiga svaren, utan att bedriva ett forskningsarbete med ständiga förbättringar. All forskning är en upprepningsbar process, utan slut och med fortlöpande möjligheter till kompletteringar och justeringar.

För att nå dit kan det vara viktigt att

LÄSA – BEGRUNDA – IFRÅGASÄTTA – FÖRBÄTTRA

STUDIEHANDLEDNING

För enskilda personer eller grupper med gemensamt intresse kan det underlätta om man har en uppsättning frågor som man håller sig till. En sådan studiehandledning kan utformas på olika sätt och nedan följer några förslag som man kan använda helt eller delvis, eller använda som underlag för att utveckla något eget.

De teman som berörs är följande

Studiehandledningar

- Falbygdens gånggrifter – en liten del av Europas megalitgravar
- När Sverige blev en stat
- Västra Götaland under tidig medeltid
- Liljestenar - typ, tid, rum och funktion

Diskussionsunderlag

- Jan Guillous roll som historielärare

Underlag till en föreläsning samt till forsatt diskussion

- Folkets forna historia

Detaljerad fördjupning

- Hur många gånggrifter finns det på Falbygden?

Allmänt om frågor och inriktningar

Några skilda huvudteman och förslag på rubriker och ämnen.

FORNTID – från istid till 1600-tal

- Landskap, miljö, klimat och strandlinje
- Vegetation och djurliv
- Tamboskap och odling
- Försörjning och handel
- Antal människor och utbredning
- Utseende, släktskap och kontaktnät
- Social skiktning, försvarsallianser och hierarkier
- Kläder, föremål, gravar och andra kulturella yttringar
- Konst, symboler och former
- Bebyggelse och andra byggnadsverk
- Vägnät och vattenvägar, transportmedel
- Religioner, riter och rättssystem
- Berättelser, sagor och sägner
- Språk, tankestrukturer och myter

MEGALITGRAVAR

- Vad är en megalitgrav?
- Var förekommer de och hur många finns det?
- Hur varierar de i utformning, konstruktion, materialval, orientering, landskapsplacering etc?
- När byggdes och användes de, samt när kom en del att återanvändas?
- Hur, vart och när spreds olika idéer i Europa som berör konstruktionen?
- Hur byggdes de, förslag på tillvägagångssätt?
- Var och hur är de döda placerade, dito för gravgåvor och offer?
- Vad och vilka övriga lämningar förekommer i kammaren, i gången, inom kantkedjan, utanför kantkedjan?
- Hur användes de och av vilka i samhället, samt vid vilka tillfällen?
- Vilka specifika kunskaper hade de som använde megalitgravarna, i exempelvis astronomi, geometri och anatomi?

SVEA RIKES VAGGA

- Befolkningsmängd och utbredning
- Försörjning och bebyggelse
- Samhällets organisation och hierarki
- Rike och stat
- Ägande och handel
- Kontaktnät och släktskap
- Försvar, krigföring, ledarroller och bytesdelning
- Religion och trosåskådning
- Krönikor och sagor

VÅRA FÖRFÄDERS LIVSMILJÖ

- Boskap, odling, jakt och fiske
- Redskap, verktyg och handel
- Folk, boende och gravar
- Landskapets utnyttjande och årsrytmen
- Vägar, broar, skepp och hamnplatser
- Befolkning, släktskap och kulturer
- Ägandet, hierarkier, kontaktnät
- Språk, symboler och skrift
- Rättsväsende, religion, tro och tankar
- Försvar, allianser och motsättningar

VETENSKAPSTEORI

- Fakta och fantasi
- Allmängiltighet och logikens grunder
- Metod, teori, hypotes och spekulation
- Egenskaper och perspektiv
- Kvantitet och kvalitet
- Samband och icke-samband samt kontext
- Objektivitet och subjektiva moment
- Intervaller och relationer
- Verifiering och validering
- Arkeologi: typ, tid, rum, funktion & social miljö

STUDIEHANDLEDNING:

FALBYGDENS GÅNGGRIFTER

- en liten del av Europas megalitgravar

Studier av megalitgravar kan ske på olika sätt. Här följer två uppsättningar av frågor som följer skilda mallar, men som i sin helhet ger ungefär samma resultat.

Klassisk arkeologi

Det finns många frågor vi kan ställa oss rörande megalitgravarna. Traditionellt, även om många märkligt nog inte alls följer det, används en konkret uppdelning av teman inom forskningen vilka hör ihop som en enhet.

- **Teori och Metod** = Värderingar och tillvägagångssätt
- **Typologi och Seriation** = Form och utveckling
- **Kronologi och Rumslig utbredning** = Tid och rum
- **Kontext** = Sammanhang
- **Funktion** = Orsak och Bakomliggande övertygelser
- **Socio-ekonomi** = Människors samhällsstruktur och hantering av dess resurser

Religiösa frågor inryms i detta schema under funktion som anger vilka praktiska, symboliska och ekonomiska funktioner som ska uppfyllas eller möjliggöras.

Vad, Var, När, Hur, Vilka, Varför och Vem

Ett annat sätt att söka svar är att dela upp frågorna på ett annat sätt, såsom Vad, Var, När, Hur, Vilka, Varför och Vem.

Här återkommer en del frågor under de olika rubrikerna, men denna upprepning är egentligen skenbar, eftersom svaren har olika perspektiv.

VAD

Typologi och konstruktion

- Vad är en megalit och vad är en megalitgrav?
- Vad är det för skillnad på en megalitgrav och en gånggrift?
- Är hällkistor också megalitgravar?
- Vad återstår i dag?

VAR

Rumslig utbredning

- Var finns det megalitgravar respektive gånggrifter och var finns de inte, både generellt i Europa och lokalt i de enskilda landskapen?
- Finns det några liknande byggnadstyper i områden där megalitgravar saknas?

NÄR

Kronologi

- När byggdes de och under hur lång tid användes de, samt vad kom före dem och vad kom efter dem?
- När förändrades mallen som styrde utformningen av dem?
- När gravlade man personer i dem?
- När offrade man vid dem?

HUR

Teknik och rekonstruktion av byggnationen och konstruktionen

- Hur valde man ut byggnadsmaterial?
- Hur byggdes de rent praktiskt?
- Hur användes geometriska och astronomiska kunskaper?

- Hur såg de ursprungligen ut när de var färdiga?
- Hur såg man till att de avsedda funktionerna tillgodosågs?
- Hur gravsattes personer i dem?
- Hur skedde urvalet av de gravsatta?

VILKA

Kontext och samhällsstruktur

- Vilka typer av samhällen var det som lät bygga dem, respektive vilka var det som inte byggde dem?
- Vilka i samhället byggde och använde dem, respektive vilka byggde dem inte?
- Vilka kunskaper hade man som man delvis använde sig av vid byggandet av megalitgravar, samt vilka kunskaper använde man inte?
- Vilka praktiska, symboliska, ekonomiska, sociala och religiösa etc funktioner ville man möjliggöra och tillgodose?
- Vilka var det som gravlades i dem, respektive vilka gravlades inte i dem?

VARFÖR

Funktion och kontext

- Varför finns de bara i vissa områden och inte i andra?
- Varför byggdes de bara under vissa perioder och inte under andra?
- Varför följer deras konstruktion så strikt en viss mall?
- Varför ser de ut så som de gör?
- Varför gravlade man vissa personer i dem?
- Varför offrade man vid dem?
- Varför varierar antalet gravlagda per kammare så mycket?

VEM

Orsak och motiv

- Vem byggde dem rent praktiskt?
- Vem beslutade om mallens utformning?
- Vem hade geometriska och astronomiska kunskaper?
- Vem använde dem, inom respektive funktion, och vad ville man uppnå?

Kan vi lära oss mer?

Teori och metod

- Hur kan vi komma längre i vår kunskap redan nu genom kända metoder?
- Vilka metoder som förefaller rimliga kan vi hoppas på i framtiden?
- Varför finns det olika teorier om megalitgravarna?
- Kan forskningen bli enig?
- Vem har företräde i den officiella tolkningen av dem?

Vem vill lära sig mer?

Pedagogik

- Vilka i samhället är intresserade av dem?
- Hur mycket vill de lära sig och inom vilka frågor?
- På vilket sätt vill de ta del av kunskap och teorier?
- Hur kan de själva engagera sig?
- Vilket hjälp kan forskare respektive amatörer få i sin strävan att komma längre i sin förståelse av dem?

Vad har Falbygden som är unikt?

Särskiljande och framhävande

- Vilka likheter finner vi mellan Falbygdens megalitgravar och alla övriga som finns i Europa?
- Vilka olikheter kan vi finna?
- Vad av allt detta är viktigt för forskning, amatörer och turister, samt till vilka områden i Europa bör de vända sig?
- Vad har Falbygden som är unikt, samt vad har de andra områdena som är unikt?
- Vilka intressenter finns det som vill framhäva Falbygdens särart och vilka syften har de?

STUDIEHANDLEDNING:

NEOLITIKUM

TYP, TID och RUM

Typologiskt schema per område

Grav, depå, lösfynd och boplats – egenskaper och likheter, kvantitet och kvalitet, primärt och sekundärt, enskilt och allmänt

Typer och typindelningar – Råmaterial, kulturernas ledartefakter och avgränsning mot andra kulturer

Kronologi och kronologiska typscheman– Typernas användningstid, tidsperioder och kulturer

Rumslig utbredning av typerna– ledartefakternas tillverkningsorter, spridningsgränser

FUNKTION och SAMHÄLLE

Processer, skeenden och kontexter

Funktion – föremålets funktion (praktiskt, ekonomiskt och symbolisk) och bakomliggande kunskaper

Befolkning – befolkningsmängd och släktskap, språk, kommunikation, försörjning

Samhälle – hierarkisk skiktning och allianser, kontaktnät

Världsbild – traditioner, värderingar, tro och föreställningar samt kosmologi

Landskapet – landhöjning, vegetationsutveckling, boskap och vilda djur, klimat och temperaturkurva

Sammanfattande utveckling – att fundera över

- 6300 f.Kr. Inledningen av en stor etablering av jordbrukskulturer i sydöstra Europa och väster om Svarta Havet, vilket satts i samband med en stor och snabb klimatförändring och kallare klimat c:a 6200 f.Kr. Europas skogar omvandlades delvis till stäpp innan värmen återkom och de kunde växa upp på nytt runt 5500 f.Kr. Samtidigt skedde en långsam spridning av jordbrukskulturer i västra Medelhavsområdet. De säregna husen vid Lepenski Vir etablerades i början av denna tid. Omkring 6500-6000 f.Kr. hade vulkanen Etna ett våldsamt utbrott på Sicilien, vilket medförde en tsunami men enbart runt om i östra Medelhavsområdet där vågor upp mot 50 meter förekom.
- 5550 f.Kr. Uppkomsten och utbredningen av den bandkeramiska kulturen i centrala Europa samt spridning av andra jordbrukskulturer till exempelvis Egypten. Katastrofen vid Svarta Havet, vars bakomliggande orsak är oklar huruvida det var världshavets successiva höjning som till slut medförde att havsvatten från Medelhavet började fors in vid Bosporen eller om det var en jordbävning eller någon annan plötslig naturkatastrof som fick bergkammen att rämna.
- 4900 f.Kr. Omfattande kulturförändring i centrala Europa under det efterföljande seklet, men ingen känd naturkatastrof.
- 4750 f.Kr. Bygandet av de första megalitgravarna i västra Europa.
- 4400 f.Kr. Omfattande kulturförändring i centrala Europa som var större än den föregående. Koppar introducerades i östra Europa och de första megalitgravarna byggdes i samma område. Kraftigt vulkanutbrott i Amerika vid samma tid.
- 3950 f.Kr. Stor etablering av jordbrukskulturer i norra Europa, dels på de brittiska öarna och dels i Norden, där man i båda fallen började bygga långhögar samt för södra Englands del även megalitgravar. Etablering av megalitgravar skedde ungefär vid denna tid på den Iberiska halvön och större förändring av megalitgravarnas konstruktion kan ses i nordvästra Frankrike.
- 3600 f.Kr. Etableringen av megalitgravar i södra Skandinavien runt 3600-3550 f.Kr. vilka ersatte långhögarna i berörda områden. Vid samma tid eller strax senare förändrades megalitgravarnas konstruktion igen i västra Europa, vilket inte

nådde Norden förrän drygt 200 år senare. Vulkanen Vesuvius hade ett stort utbrott runt 3600 f.Kr.

- 3200 f.Kr. Stor förändring av samhällena i nordvästra Europa där traditionen att bygga och använda megalitgravar började försvinna från vissa områden och ersattes med stencirklar och stenrader. Successivt spred sig detta till strödda delar av västra Europa. År 3195 f.Kr. inträffade en markant men tillfällig ökning av årsringarna som snart ebbade ut, men det skedde också år 3186 f.Kr. vilket visar att stora och påtagliga förändringar av livsmiljön drabbade befolkningen, möjligen som ett resultat av ett stort meteoritnedslag.
- 2950 f.Kr. Början på stora kulturella förändringar i östra Europa som inom 150 år medförde att stora delar av nordöstra Europa gick över till snörkeramisk kultur och upphörde med megalitgravar.
- 2800 f.Kr. De sista resterna av de kulturer som använde megalitgravar försvann i Norden samtidigt som de ersattes av snörkeramisk kultur, vars föremålsformer och gravar utvecklades vidare och spreds till nya områden i nordöstra Europa. I västra Europa etablerades klockbägarkultur och därmed upphörde byggandet och i regel också användandet av megalitgravar i de flesta områden i västra Europa. Ett kraftigt vulkanutbrott av Hekla på Island vid denna tid, men också en tsunami med utgångspunkt i södra Indiska Oceanen vars vågor inledningsvis var upp till 200 meter höga vilka dock inte berörde Europa nämnvärt, men effekterna i övrigt var omfattande och verkningsfulla.
- 2350 f.Kr. Den snörkeramiska kulturen kollapsade i nordöstra Europa. I vissa områden ersattes den omgående av klockbägar-kulturen eller SOM-kulturen från norra Frankrike. År 2354 f.Kr. var början på en tioårsperiod med extremt dålig växtlighet och tunna årsringar på träden, sannolikt orsakad av ett meteoritnedslag eller ett gigantiskt vulkanutbrott, eller både och.

DIN EGEN HEMBYGD UNDER FORNTID OCH MEDELTID

En rekonstruktion

Många bygdeforskningar har på börjats och avslutats, där många har deltagit och fokus har legat på den egna hembygden. Ofta börjar deras skildring runt 1700-talet och blir sedan allt mer omfattande under de efterföljande seklerna. Ibland finns även en kortfattad sammanfattning av fornfynd och medeltida jordägare som en inledning, vars fåtaliga sidor sannolikt inte är orsakat av bristande intresse utan av bristande kunskaper hur man ska kunna få ut mer av dessa källor.

Nedan följer en förteckning på de källor som kan användas för att få en bredare kunskap om tiden fram till 1600-talet, med måttet att alla kan forska.

TEMAN

- Befolkning och Bebyggelse
- Släkt och Samhälle
- Försörjning och Föda
- Handel och Hantverk
- Tro och Rättsskipning
- Försvar av individen och av bygden

KÄLLMATERIAL

LANDSKAPET

- Vattendrag, vägsträckningar, gamla byplatser, marknadsplatser och tingsplatser etc
- Resurser och råvaror
- Pollendiagram som visar vegetationshistorien

KARTOR

- 1600-tals geometriska kartor som kompletteras med senare kartor före skiftenas tid
- Moderna geologiska kartor, som visar vattendrag, våtmarker etc

ORTNAMN

- Betydelsen av ortnamnen
- De som hör ihop med varandra kronologiskt eller geografiskt

SKATTELÄNGDER

- 1550-talet återger fördelningen mellan frälsehemman, kyrkohemman klosterhemman, kronohemman och skattehemman
- Älvsborgs lösen och hur rika gårdarna var år 1571
- Boskapslängderna anger mängden utsäde och boskap runt 1620-talet
- Namnlistor anger vilka personnamn som var brukliga och släktskap med andra bygder

KYRKOBÖCKER

- Namnlistor och släktskapsförhållanden från 1600-talets slut

DOMBÖCKER

- Brottliga händelser och konflikter samt rättsprövningar

FORNLÄMNINGAR

- Rekonstruktion av utbredningen av fornlämningar och deras betydelse
- Befolkningsberäkning av dem som hade den sociala statusen och gravlades på detta sätt
- Platser med tradition

FORNFYND

- Föremål från skilda tidsperioder och deras betydelse

ALLMÄNT

- Isländska sagor och utländska krönikor
- Landskapslagar

SÄTT SAMMAN DELARNA

LANDSKAPETS UTVECKLING

- Hur förändras landskapet och varför sker dessa förändringar?
- Vad kan landskapet erbjuda för invandrande människor, såväl jägarstenålder som bondestenålder?

BEBYGGELSENS UTVECKLING

- Var bodde det människor någonstans och varför just där?

- Vem eller vilken typ av ägare ägde marken under historisk tid, varför då samt skedde det någon förändring?
- Vad försörjde man sig av och vilka behov hade man?
- Vilka föremål och nödvändigheter på gården var man tvungen att köpa in eller importera?
- Hur påverkades bygden efter digerdöden, men också efter den justinianska pesten?
- Vilka förändringar kan man se under 1500-talet och 1600-talet?
- Vilka grannbygder umgicks man mest med, och varför då?
- Hur gamla blev människorna, och vad var den vanliga giftasåldern?
- Vilka är det som ligger gravlagda i de gravar som tillhör forntiden?

SAMHÄLLET'S UTVECKLING

- Var låg närmaste tingsplatser, marknadsplatser och kultplatser (för senare tid kyrkplatser) ?
- Hur försvarades bygden och vad gjorde man om det kom fiender?
- Vad gjorde man om det uppstod konflikter i bygden eller mellan bygder?

MÄNNISKORNAS UTVECKLING

- Varför trodde man på skrock?
- Vilka typer av naturväsen trodde man på och hur påverkade det beteendet hos bygdens befolkning?
- Vilka är de stora skillnaderna mellan hedendom och kristendom, gällande föreställningen om livet och döden?
- Vilka är de stora skillnaderna mellan de rättigheter och skyldigheter som människor kan anses ha haft under forntid jämfört med kristendom, samt under rikets tid jämfört med efter det att landet omvandlats till en stat?

KUNSKAPENS UTVECKLING

- Vilka kunskaper förekom i bygden under olika tidsåldrar, samt vem eller vilka var det som hade denna kunskap?

JÄMFÖRELSER

- Vad skiljer sig mest mellan ett vanligt levnadsöde från de olika tidsåldrarna? Vilka tidsåldrar vill just Du jämföra?

ÖVERKURS – TEORI OCH METOD

- Vad är skillnaden mellan fakta, teori, hypotes och spekulation?
- Vad behövs för att kunna dra en slutsats?
- Varför drar forskare ibland olika slutsatser med samma material?

SVEA RIKES VAGGA

Dessa tre ord måste förklaras var och en, samt tillsammans, innan det finns en möjlighet att besvara frågan. För mig tog det 22 år innan jag ansåg mig ha fått ihop pusslet, och den boken som då utgav (bok nr 20 – En annorlunda teori om Svea rikets vagga). Eftersom många andra forskare förlägger tidpunkten för vaggan till medeltidens början, vilket rätteligen bör kallas en omorganisation från rike till stat och inte en vagga, kan det vara bra att även använda efterföljande studiehandledning som handlar just om den frågan.

ALTERNATIVA PLATSER

- Varför försöker de flesta forskare förlägga vaggan till landskapen runt Mälaren eller till Västergötland, men inte till andra delar av landet?
- Vad har dessa två områden gemensamt och vad skiljer dem åt?

SVEAR och GÖTAR

- Vad har begreppen Svear och Götar haft för betydelser, i Sverige och utomlands?
- Kan man placera dem geografiskt till särskilda områden och i så fall var?
- Kan man förklara begreppen Svear och Götar på annat sätt än rent geografiskt?
- Finns det fler folk (eller likartade begrepp) som är betydelsefulla för denna fråga?

RIKE och STAT

- Vad är ett Rike och vad är en Stat? Vilka särskiljande egenskaper har de och vad är gemensamt?
- När blev Sverige en stat och vilka förändringar kännetecknar detta skede?
- Har Sverige varit ett rike och i så fall när kan det beläggas?

- Hur var Sverige uppdelat geografiskt i början av medeltiden och vilka rättigheter och skyldigheter hade de gentemot såväl varandra som landets ledning?
- Vilka stammar finns omnämnda i början av 500-talet och hur kan denna tids romerska och grekiska källor tolkas rörande södra Sverige?
- Vad är det för likheter och skillnader mellan begrepp som landskap, stam, folkland, härad, hund (hundare) etc?
- Kan vi jämföra detta med andra områden norr om Romariket?

KUNGENS ROLL

- Beskriv kungens roll i samhället, samt dennes rättigheter och skyldigheter i ett rike respektive i en stat.
- Under vilka år och perioder kan det säkerställas att Sverige har haft en (eller flera samtida) kungar?
- Hur var dessa kungar besläktade med varandra?
- I vilka andra germanska områden kan man belägga förekomsten av kungar, under perioden före kristendomens införande?
- Vad finns det för likheter och olikheter mellan Ynglingaätten, Beowulfkvädet och goternas kungalista?

FÖRSVAR

- Hur var Sveriges försvar organiserat i början av medeltiden, samt vilka förändring skedde vid denna tid? Vad ville man förändra och varför samt vilka kom att påverkas av denna förändring?
- Vilka likheter och olikheter finner vi mellan skilda områden?
- Kan man rekonstruera försvarsorganisationen för tiden runt järnåldern?
- Konkreta erövringar som kan utföras av stater sker på ett alternativt sätt hos riken. Beskriv detta genom att betona likheter och olikheter, samt dess konsekvenser för frågan om Svea rikes vagga.

SAMHÄLLE

- Hur var samhället organiserat i ett rike kontra en stat, rörande
 - Familj och släktskap
 - Försörjning, jordäggande och handel
 - Rättsväsende och konfliktlösning
 - Hierarkier och befogenheter
 - Försvarsorganisation
 - Religion, gudar och högtider

UPPSALA och ERIKSGATAN

- Var finns det platser som heter Uppsala och på vilket sätt är en enda av dem utmärkande gentemot de andra? Var låg den?
- Hur långt tillbaka i tiden kan den, rent teoretiskt, ha varit en utmärkande plats?
- Vad är Uppsala Öd, hur gammalt påstås det vara och varför uppstod det enligt de isländska sagorna?
- Vilken sträckning hade Eriksgatan? Vilka landskap och bygder berörde och vilka berörde inte, samt varför då?
- Vilka var det som hade rätten att välja och vräka kungar i Sverige, samt vad var bakgrunden till mordet på Ragnvald Knaphövde enligt danska krönikor?

ALTERNATIVA TEORIER

Hur kan Sverige ha blivit till? Redogör för olika teorier samt deras svagheter och styrkor, men också hur du själv anser att det kan ha gått till steg för steg. Ta upp tidpunkten, aktörer, den bakomliggande situationen och ett urval viktiga belägg för att det verkligen var så det gick till.

Berör teorier såsom att

- det uppstod när Mälardalslandskapen erövrade Västergötland
- det uppstod när Västergötland erövrade Mälardalslandskapen
- det uppstod i slutet av järnåldern eller början av medeltiden i samband med kyrkans inblandning i landets angelägenheter, strax innan det blev en stat
- det uppstod i ett tidigt skede av järnåldern, i samband med kontakter med bland annat Romarriket
- det uppstod mycket tidigt, under bronsåldern eller möjligen redan under bondestenåldern

Med andra ord -

- När skedde det?
 - Tidig medeltid?
 - Järnålder?
 - Ännu tidigare?
- Varför skedde det och på vilket sätt kunde det bli ett konkret resultat?
 - Yttre inblandning, främst genom kyrkan?
 - Yttre inblandning, främst germanska stammar?
 - Erövring av grannfolk genom egen kraft?
 - Samgående på eget initiativ?

- Vilka var drivande i frågan och hur agerade de?
Folket?
Stormannafamiljer och kung?
Prästerskap (hedniska respektive kyrkliga)?
- Varifrån kom initiativet
Uppsala?
Landskapen runt Mälaren?
Västergötland?

NÄR SVERIGE BLEV EN STAT

Somliga frågor har entydiga svar medan andra bör diskuteras. Dessa frågor behandlas i bok nr 21, med samma rubrik, i syfte att föröka förklara dem på ett tillfredsställande sätt.

ALLMÄNT

Hur kan man så kortfattat som möjligt återge skillnaden mellan ett rike och en stat?

När skedde de stora förändringarna som gjorde Sverige till en stat?

Vilken betydelse fick förändringen från rike till stat för

- kyrkan betraktad som organisation
- prästerna och biskoparna
- kungarna
- lagmännen och nämndemännen
- folket i gemen
- individerna
- trälarna

När och hur utvecklades de första försöken att göra Sverige till en stat?

Beskriv några steg framåt och några steg tillbaka i utvecklingen i början av medeltiden.

ORGANISATION

På vilket sätt kan bildandet av kyrkliga stift ha förändrat indelningen av landskap?

Vilka syften kan ha funnits bakom indelningen av landet i härad och hund/hundare, och hur gammal kan en sådan indelning vara?

Varför är inte administration viktigt i ett rike, men nödvändigt i en stat?

Hur skedde valen av kungar och biskopar?

Hur och av vilka skäl växte det fram lagsamlingar i Sverige, och varför eftersträvade man senare en enhetlig lag för alla landsdelar?

Vad innebär romersk rätt och på vilket sätt kom den att påverka den juridiska utvecklingen i Sverige?

Vilka resultat uppnådde man genom Alsnö stadgar 1280 och vilka effekter fick det?

Vilka rättigheter och skyldigheter tilldelade den katolska kyrkan sig själva i Sverige?

Varför och när infördes stående skatter i Sverige? Vad hade man haft tidigare istället för skatter? Vilka slapp betala skatt och på vilka villkor?

Beskriv likheter mellan Sverige år 1300 och idag.

FÖRSVAR

Hur var det svenska försvaret organiserat på 1100-talet i jämförelse med effekterna av Alsnö stadgar 1280?

Var finner vi slagfält eller andra platser för häftiga strider i början av medeltiden, och var finner vi dem definitivt inte? Vad kan vara orsaken till denna skillnad?

På vilket sätt deltog Sverige i korståg? Varför valde man det alternativet?

Vilka motiv tycks ha drivit Birger jarl när han införde romersk rätt i Sverige? Vad innebar denna förändring?

Vad innebar det att vara jarl, och vad ersatte detta ämbete när Birger jarl dog?

TRO och VÄRLDSBILD

Kan en hedning dyrka Kristus och moder Maria vid sidan av sina andra gudar, och kan man som kristen ha kvar hedniska sedvänjor?

Hur förändrades synen på individen i början av medeltiden, och vilka konsekvenser fick det?

Vad innebär det om man säger att under rikets tid var adjektiv och verb viktigare för att beskriva den rådande världsbilden, men under statens tid blev substantiven viktigast?

Beskriv skillnaden mellan cistercienser och predikobröder.

Varför byggdes det bara ett tiotal rundkyrkor i Sverige och varför ligger de just i vissa bygder? Vad innebär valen av den runda formen?

VÄSTRA GÖTALAND UNDER TIDIG MEDELTID

Dessa frågor är behandlade i bok nr 22, men delvis också i en del andra av mina böcker, i syfte att ge en mer heltäckande bild av Sverige sett ur ett mer aristokratiskt perspektiv med inriktning på jordäggande, handel och samhällets organisation samt dess bakomliggande orsaker. Däremot berörs inte folkets levnadsvillkor i någon större omfattning.

1. Kungaätterna och folkungapartiet

Hur gammalt är Sverige eller Sveariket, som sammanhängande organiserat land vilket gett upphov till det nuvarande Sverige?

Vilka områden omfattades av detta land? Vilka har tillkommit och vilka har försvunnit?

Hur långt tillbaka sträcker sig den obrutna serien av kungar över Sverige, och hur pass trovärdig är denna uppräkningslista? Vilka namn har de olika kungaätterna?

Vilka personer kunde bli valda till kung i Sverige under tidig medeltid och tidigare?

På vilket sätt var de olika kungaätterna i Sverige besläktade med varandra? Hur ofta och varför ingick de äktenskap med varandra?

Var och av vem valdes kungen och vilken resa skulle kungen ge sig ut på direkt efter kungavalet? Varför fanns denna anordning?

Kunde man tilltvinga sig kungatiteln i Sverige genom hot, våld och inbördes strider?

Vilka tillhörde folkungarna (partiet)?

2. Rike och Stat

Vad är det för skillnad mellan rike och stat?

Vilken skillnad är det på kungens uppgift i ett rike kontra en stat?

När blev Sverige ett rike och när blev det en stat?

Varför och på vems initiativ blev Sverige en stat?

Vilka politiska mål hade de olika kungaätterna samt folkungarna (partiet)?

Var låg Sverige religiösa, juridiska, ekonomiska, politiska respektive militära centrum under tidig medeltid? Ange ett svar för varje typ av centrum samt skäl för detta.

Av vilket skäl har vi så många inbördes strider i landet 1019-1275? Var stod slagen och vilka kungar deltog?

När omvandlades Danmark och Norge från riken till stater?

Nämna några länder i dag som är riken och några som är stater.

Nämna några egenskaper i en valfri stat som mer hör hemma i ett rike, och vice versa.

3. Kyrka och Kloster

När kan kristendomen ha införts till delar av Norden som allra tidigast? Vad var orsaken till denna tidiga spridning?

När ersattes hedendomen rent generellt av kristendomen i södra Sverige? Är det någon tidsmässig skillnad mellan Mälardalen, Östergötland, Västergötland och Småland?

Varifrån kom de flesta missionärerna som verkade i Norden, och vad kan man i korthet säga om deras verksamhet?

Vilka var det som i regel bekostade byggandet av kyrkorna? Vilka var det som bekostade driften och skötseln av kyrkorna samt betalade prästens underhåll?

Vilken typ av kors är allmänt förekommande från sent 900-tal och framåt i södra Sverige, på exempelvis runstenar, dopfuntar och gravhällar?

Hur ser gravhällarna ut i Västergötland, och hur förändrades formen från 1000-tal till sent 1200-tal?

Vilken kungaätt var det i första hand som såg till att det etablerades kloster i Sverige? Varför var det just den ätten eller de ätterna?

Vad är det för skillnad på munkar och lekbröder respektive nunnor och leksystrar? Förekom tidsbegränsade vistelser i klostren?

4. Ting, marknad och högtidsdagar

Vem hade i uppgift att döma i de konflikter som uppstod i samhället?

Vilket inflytande hade den högsta lagmannen i Sverige under medeltidens början?

På vilket sätt förändrades tinget och deras ambition att nå en uppgörelse i en konflikt, från det att Sverige var ett rike till det blev en stat?

Hur fungerade handeln innan städerna etablerades?

Vilka handelskontakter hade Sverige under järnålderns slut och medeltidens början?

Vilka varor var viktiga och hur mycket kunde priserna variera?

Vilken högtid var allra viktigast i Sverige fram till 1080-talet, och var firades den?

Hur exakt var kalendern och hur noga var man med exaktheten när man firade viktiga dagar på året?

5. Korståg och pilgrimsresor

Hur var Sverige organiserat militärt sett från järnålderns slut och fram till 1200-talets början?

Vilka militära förändringar sker i Sverige under 1200-talet? Försök att uppge tiden mer exakt samt ange varför?

När byggdes borgar, hur vanliga var de och hur förändrades de under medeltidens början i Sverige? Varifrån kom inspirationen?

Vilka korståg är de enda som vi vet att svenskar deltagit i? Varför blev det så? När och varför avslutades svenskarnas korstågsverksamhet?

Nämn någonting om danskarnas och norrmännens deltagande i korstågen.

Redogör för svenskarnas besök av Jerusalem, vad gäller tidsperiod och orsaker?

Nämn de tre viktigaste vallfärdsorterna i Europa samt svenskar som besökt dem.

LILJESTENAR - TYP, TID, RUM och FUNKTION

Eftersom det finns en omfattande "västgöta-propaganda" som försöker rycka loss liljestenarna ur sitt typologiska sammanhang, i syfte att omdatera denna delgrupp till en betydligt tidigare tidsperiod, har dessa frågor utformats som gör denna snedvridning och ovetenskapliga angreppssätt omöjligt.

Som studiematerial kan man förslagsvis använda ett av kapitlen i bok nr 23, (Bli din egen guide), som just behandlar dessa frågor.

Grundläggande frågor rörande Liljestenarna

Vad är en liljsten, vad gäller form, utseende, storlek, material etc?

Vad är en typologisk serie och vilka andra typer av kyrkliga stenarbeten i Sverige berörs av en typologisk seriation tillsammans med liljestenarna, och vilka berörs exempelvis inte?

Vilka typer av utländska motsvarigheter skulle kunna ingå?

Hur kan en typindelning se ut där liljestenarna ingår, främst rörande Sverige men gärna också med utländskt perspektiv?

Var i Sverige förekommer de typer som ingår in den typologiska serie där liljstenar förekommer? Var förekommer de utomlands?

Vilken datering kan man ge de svenska typerna i serien och vilken datering kan man ge de utländska typerna, samt på vilka orsaker grundar sig denna datering?

I vilket sammanhang och på vilken plats i eller vid kyrkan kan de typer beläggas som ingår i samma typologiska serie som liljestenarna, såväl Sverige som närmast berörda utomlands?

Hur, var och i vilket skick påträffas eller återfinns liljestenarna idag vid kyrkorna?

Hur, var och i vilket skick påträffas eller återfinns de andra typerna som ingår i samma typologiska serie som liljestenarna?

Vad gäller för senmedeltida gravvårdar och de som kan dateras till de efterföljande seklerna fram till 1700-talets början?

Är det någon skillnad gentemot liljestenarna och i så fall på vilket sätt?

Vilka teorier finns det om liljestenarnas funktion och datering, samt vilka är argumenten för och emot, såväl vetenskapliga som personliga åsikter?

Hur bör en kortfattad och vetenskaplig beskrivning av liljestenarna formuleras ifall den skrevs till ett lexikon?

GUILLOUs roll som historielärare

I samband med att Jan Guillou skrev sina romaner om Arn uppstod frågan om de även kunde användas som levandegörande förslag på hur det kunde ha varit i Sverige vid den tiden, det vill säga om den historiska ramen där de uppdiktade personerna förekom överensstämde med kända fakta och aktuella teorier. Svaret på den frågan var ganska blandad eftersom vissa delar i böckerna följde etablerade fakta och teorier för den här tiden, medan andra delar i böckerna absolut inte gjorde det och på ett enkelt sätt kunde påvisas vara felaktiga. Exempelvis bygger böckerna på att det i Sverige vid denna tid förekom fängseliknande bestraffningar där någon dels kunde få ett tidsbestämt straff och dels kunde avtjäna det i ett kloster, vilket är två fullständigt felaktiga påståenden. Inte heller kunde någon tvingas till utlandstjänst såsom skedde med Arn. Bland faktafen märks en lång rad större och mindre brister där en av de mest säregna är att Guillou förvandlar Arn Magnusson till Birger jarls farfar, men i de historiska krönikorna finns det redan en farfar vid namn Bengt snifel. Inte heller var Forsvik någon spännande ort före 1800-talets slut då ett industrisamhälle byggdes upp, eftersom det tidigare bara fanns tre vanliga bondgårdar här. Utöver direkta felaktigheter, där uppgifter i Guillous romaner krockar med fakta och trovärdiga teorier, finns en för närvarande intensiv debatt angående Aranäs borg och Forshems kyrka huruvida Guillou har rätt eller inte när han menar att de uppförts av en person som haft kontakter med tempelherrar. Argument finns både för och emot, men argumenten för detta är så pass svaga gentemot alternativa tolkningar att de knappt har någon egen bärkraft, utan de bygger i hög grad på ett önsketänkande. Trots alla dessa brister kan man anse att böckerna har ett visst vetenskapligt läsvärde, eftersom de innehåller agerande och handlande människor som får oss att fundera mer på orsaker och verkan i de historiska händelserna.

I samband med TV-serien om Arns rike förändrades Guillous hållning till sig själv som förmedlare av historia. Plötsligt gick han ut i pressen och kallade TV-serien för en dokumentär och påstod att den återgav vår svenska historia på ett korrekt sätt där felen bara berörda småsaker.

Falköpings Tidning 2004-01-14, s.11 (från TT Spektra), utdrag ur artikel:

Jan Guillou kan inte garantera att han i dokumentärserien inte gör sig skyldig till några faktafel.

– Jag har inte haft någon faktagranskare. Jag har hållit på med den här perioden i fem år och det jag berättar borde vara rätt, men så kommer

det inte att bli. Det kommer säkert att dyka upp ett och annat fel, men jag skulle bli förvånad om det rör sig om något annat än struntsaker.

En granskning av TV-seriens första del uppvisar så stora och omfattande felaktigheter att det kan ses som ren historieförfalskning.

Guillou påstår exempelvis -

- att Sverige var ett löst sammanfogat land på 1100-talet och tidigare.
- att Sverige styrdes av ett flertal maffialiknande småkungar på 1100-talet och tidigare.
- att 1100- och 1200-talets kungaätter slogs om makten av privata skäl.
- att svenskarna hade en dåligt organiserad krigsmakt med låg slagstyrka under medeltidens början.
- att Sverige blivit en dansk provins om de danska hjälptrupperna vunnit i slaget vid Lena 1208 eller slaget vid Gestilren 1210.
- att Sverige bildades tack vare segrarna vid Lena och Gestilren.
- att Sverige blev en stat på grund av händelserna omkring år 1210.
- att det var genom en ny krigsmetod på den svenska sidan som danskarna förlorade vid Lena och Gestilren.
- att Magnus Minnesköld, fader till Birger jarl, dog vid Gestilren.
- att en jarl måste byta sida om han sitter kvar som jarl sedan det inträffat ett skifte av kungar, från exempelvis den erikska ätten till den sverkerska ätten.
- att det förekom en särskilt viktig kontakt mellan svenskar och tempelherrar under 1100- och 1200-talet, som inte berörde danskar och norrmän.
- att klostren hade en beväpnad styrka med uppgift att förhindra brudrov eller flykt.
- att de stridande enheter som slogs på en och samma sida också hade samma färg på sina mantlar.

Svar på Guillous påståenden

Sakligt kan vi konstatera att alla de ovannämnda påståendena är fullständigt felaktiga. Eftersom de genomsyrar hela programmets innehåll rör det sig inte om småsaker.

Studiehandledning gentemot Guillous historieskrivning

Vilka argument vill Du själv använda för och emot vad Jan Guillou påstår?

Vilka fler författare och forskare berörs av detta?

FOLKETS FORNA HISTORIA

Som fördjupning i detta tema som handlar om vanligt folk, från de första bönderna och fram till 1500-talet, kan man förslagsvis ha bok nr 26 – När våra Förfäders Bygder växte fram.

Inte som nu

Att slita i sitt anletes svett för föda och uppehälle, eller att som nu vara stressad och upptagen av tidsbundna aktiviteter, tillhörde inte alls våra förfäders levnadsmiljö om vi går tillbaka några sekler eller mer, även om vi gärna vill tro att de hade det lika ansträngande som vi har haft det under de senaste seklerna. Skillnaden är faktisk enorm och då räcker det med att gå tillbaka några hundra år. Ännu längre tillbaka framträder en helt annan bild av människornas liv och deras förutsättning för överlevnad och förnöjsamhet, vilken dessutom var förhärskande under lång tid och i hela Europa. Från allra första början var det stilla och fridfullt. Dagarna gick och passerade omärkt förbi varandra och människorna följde bara efter. Numera är det nästan svårt att föreställa sig något sådant.

Ett släkträd som berör alla

När vi söker oss bakåt i tiden finner vi våra förfäder upp mot 10-15 generationer tillbaka eller rent av ännu längre, i synnerhet om det förekommer adliga personer bland de kända fränderna. Ofta bodde de i samma områden, med enstaka personer som kom mer långväga ifrån. Ibland återfinner vi en och samma person på två olika platser i släkträdet och om vi bara hade haft skrivna källor nog för äldre perioder skulle sådana dubletter bli ännu vanligare. Runt vikingatiden har vi alla så många olika platser i vårt släkträd att de är långt fler än antalet människor på jorden. Antalet olika individer var därför betydligt färre. Går vi längre tillbaka kommer våra förfäder att representera snart sagt alla gårdar och hushåll i allt fler bygder. När vi når ner till äldre bronsålder runt 1500 f.Kr. kan vi räkna med att våra förfäder täcker hela södra Sverige, ifall släkträdet utgår från mitten av detta område, samt med spridda förgreningar som sträcker sig långt utanför. För äldre perioder blir täckningsområdet ännu mycket större tills det omfattar i princip hela Europa några tusen år tidigare.

Begynnelsen med jägarsamlare

Ute på den europeiska stäppen kom mindre flockar med människor vandrande då och då. De tillhörde platsen, stannade en tid och drog sedan vidare till någon annan del av ett enormt stort område, som de trots sin storlek kände till väl. Hit och till många andra platser kom de regelbundet och sökte efter föda och material till vapen, föremål, kläder, tält, smycken och allt annat som förekom i deras värld. De i gruppen som levde ihop kanske bara var 20-500 personer, vilka ibland delade upp sig för att utföra olika arbetsuppgifter, men deras arbetsdag var sällan längre än 2 timmar i genomsnitt. Resten av dagen kunde de ägna sig åt vila, lekar eller att bara umgås med varandra. Inom deras revir fanns allt de kunde önska sig i form av föda och råmaterial, samt skyddande platser för lägerplatser. Trots det kunde de i sällsynta fall tillbyta sig föremål från avlägsna platser, men det var aldrig något för gemene man. Här rådde en hierarkisk skiktning som skilde det styrande rådet från de övriga, men skillnaden var sällan större än att det var omärkligt under det mesta av året. För de flesta av grupperna var livet tillräckligt kort för att utjämna alla tendenser att utveckla någon större rangordning av permanent slag. Stora personligheter avlöstes sällan av en motsvarande efterföljare. Schamaner, både män och kvinnor, sökte sig till den andiga världen för att på magisk väg finna svar på frågor eller påverka händelser för individer eller hela samhällen. Så förflöt livet för individerna och stammen under tusentals år. Under tiden smälte de väldiga inlands-sarna och värmetider växlade ständigt med kallare perioder, så att skoar och djurliv successivt ändrades. De fria stäpperna med strövande vildjur ersattes av täta skogar där andra arter frodades och trivdes. För människan innebar det ständiga små anpassningar där fiske och jakt på små bytesdjur var viktiga tillägg från hur det var under den första tiden, utom för dem som följde iskanten och fann öppna slätter längst uppe i norr. Ingenting såg ut att kunna förändra denna miljö, och de anade inte ens att allt detta skulle upphöra inom loppet av en enda generation för att aldrig mer återkomma.

Herdar i ett öppet landskap

En dag förändrades allting. Allting förutbådades av några år av stor molnighet som man aldrig hade upplevt förr i Europa. Sedan kom det hopar med främmande folk västerifrån vilka aldrig tycktes ta slut. De överöste vidsträckta områden, från de ständigt vitklädda bergen i söder och nästan ända upp till oceanens stränder i norr. De fortsatte och tog sig över den ena norrgående floden efter den andra, tills de efter hundra dagsetapper mötte andra nykomlingar med boskap av samma arter som de själva hade, vilka kommit söderifrån. Med de första bönderna infördes en rad nya sysslor och levnadsbetingelserna ändrades radikalt. Den sociala skiktningen mellan den stora massan och stormannafamiljerna,

som styrde och gjorde anspråk på en väsentlig del av ägandet av boskap och betesmarkerna, var mer påtaglig än tidigare. För vanligt folk inledes en ny mångtusenårig era varunder det bara förekom små och närost obefintliga förändringar i deras liv. Dagarna kunde börja tidigt i gryningen med mjölkning och följdes sedan av långa dagar när man vallade boskap ute i markerna, men det var föga betungande att bara sitta där fram till kvällningen och bara se efter så att det inte kom vilddjur eller röare. Om så var fallet kunde de sällan göra särskilt mycket själva, annat än att varna andra och hoppas att de högättade vapenbärarna grep in så att friden åter igen kunde infinna sig i bygderna. Hemma på gården fanns alltid några som tog hand om den dagliga mjölken och andra husnära uppgifter. Ibland slaktade man och samt såg till så att alla i familjen och hushållet fick sin tillredda föda, iordningsställd på främst kött och mjölk. Tillredningen var ingalunda mödosam, men den tog sin tid att färdigställa. Kött och andra ätliga delar på djuren skull saltas, torkas eller jäsas, medan mjölken blev till ost och saltat smör. Vegetabilier och hela det vilda växtrikets variationsrika utbud var mer sällsynta och förekom mestadels sporadiskt under sommar och höst. Odlingen av spannmål förekom överallt, men alltid i mycket begränsad omfattning och var ingenting som vanligt folk fick ta del av. Även detta jästes emellanåt för att få fram rusdrycker, vilket också kunde framställas av stomjölk. Till bröd och gröt blev det i regel nästan aldrig någonting kvar, så måltiderna vara i regel kalla och ensidiga men i gengäld bekväma att ta med ut i markerna eller om man hade långväga ärenden. Dessa vistelser härdade dem och minskade kravet på natthärbergen. Husen hemmavid var ytterst små och bara avsedda som skydd mot vind och väta. Värme mot nattens köld och vinterns hårda klimat fick man genom att sova tätt ihop under gemensamma filter och bolster. Här kunde också hundarnas varma päls bidra, men också boskapen i den mån de fick plats i en annan del av de små enkla husen. Här under ytterst enkla förhållanden föddes man och här dog man. De flesta ingick hjonelag eller en livslång samlevnad redan vid 14-15 år ålder och många var redan föräldrar när de var 16 år. I genomsnitt skulle de få 7 barn per familj, men av dem var det fyra som dog i unga år och bara tre som blev gamla nog att själva bilda familj, trots att det skedde så tidigt. Bara 40% av de som föddes uppnådde 20 års ålder och blott 20% som blev 40 år. De runt 5% av befolkningen som blev 50 år, kunde däremot leva desto längre och enstaka närmade sig både 90 och 100 år innan deras andar lämnade den jordiska tillvaron. Med enkla kläder av skinn, samt även av fårull ett par tusen år senare, härdade de ut under årstidernas växlingar. Den stora faran var inte kölden och vilddjuren, utan de ständiga krigen som berörde alla bygder mer eller mindre när härstyrkorna drog fram. Efter 4-5 generationer skulle befolkningen ha fördubblats om inte krigshärarnas framfart emellanåt ödelagt hem och hushåll, alltifrån enskilda gårdar till hela bygder. Målet för dem var inte att erövra mark eller föra bort folk som slavar, utan att ta boskap och visa sin styrka för grannfolk, andra stammar eller stora försvarsallianser i deras närhet. Alla sådana händelser låg långt utanför de enskilda herdefamiljernas rätt

eller möjlighet att påverka. De framlevde sina korta liv på samma villkor som de ädla och i regel unga, oavsett om orsaken var enkla sjukdomar eller krig. Utan harm lämnade de hastigt de levandes värld, för att bege sig till de dödas rike i ett välmående land i underjorden, men de fick aldrig någon gravvård över sin döda kropp, ty sådant var bara tillägnat de ädla familjerna. På avstånd kunde de få en skymt av hur det först byggdes stenkammargravar och sedan ståtliga rösen och högar vilka placerades utspridda i landskapet, varefter nya sedvänjor styrde trenden mot skiftande gravformer vilka var samtida med varandra trots att de samlades i gemensamma gravfält, där små högar ofta dominerade vid sidan av stencirklar och andra resta stenar.

De fåtal som lades här tillhörde de stormannafamiljer i samhällets övre hierarkiska delar som ägde det mesta av folk och få, mark och vatten- drag, samt ägnade sig åt krigskonster när de inte samlade ihop sig för att hålla ting eller rådslag, eller dyrka och blota till gemensamma gudar.

En stor händelse var försöket att expandera och vidga sina betesmarker för att även omfatta slätter och landområden norrut, på de yttersta öarna innan ishavet eller de oändliga vågorna tog vid. Det första försöket misslyckades fullständigt men andra gången några sekler senare blev en stor framgång. Många nya bygder ordnades med folk och få. Den forna befolkningen blandades upp med de medföljande herdarna och det var få som fick beblanda sig med stormannafamiljerna, som hedrade varandra trots enorma avstånd med hedersgåvor. Enda gången som någon ur det allmänna befolkningen fick vara med var när det var dags för människooffer, eftersom de ädla inte ville välja någon från sina egna och man inte alltid hade någon krigsfånge tillgänglig. Under de kommande årtusendena var det snarare växtligheten och klimatet som växlade och skiftade i korta eller långa perioder som avlöste varandra, inte folkets vardag i form av sysslor, tankar och tro eller hus och redskap. De besuttna däremot hade sina föremål av förnäma bergarter, brons och guld och senare även silver och järn, men detta berörde sällan de flesta övriga i samhället. En märklig egenhet var att den ursprungliga befolkningens språk som att prägla det språk som nykomlingarna pratade. Inte mycket, men väl igenkännbart.

Efter fem långa årtusenden kom lustiga män till landet och berättade om en annan gudavärld än den som varit rådande under så lång tid. Visserligen hade gudamyterna förändrats under hela denna långa tid och gudaskaran hade inte undgått att följa med i utvecklingen. Främst var det den äldsta formen av stark och genomgripande förfäderskult som hade luckrats upp fått nya tillskott och en starkare betoning på de åtskilda dödsrikerna ovan himlavalvet och nere i underjorden. Med de nya gudarna kom stora förändringarna. Deras prästmän lät bygga storslagna kyrkor, först av trä men strax senare av sten, hos alla de stormän som anammade den nya läran och ville framhäva sin egen betydelse. Häpnadsväckande nog var dessa gudahus även avsedda för vanligt folk

och alla som tidigare varit i det närmaste uteslutna från de ädla släkternas evenemang och tillställningar fick oväntat vara med. Dessutom nåddes de av ett löfte att de skulle få komma till samma dödsrike som de förnäma i samhället och inte till sitt eget som tidigare hade varit avskilt från dem. För den sakens skull fick deras döda kroppar dela platsen på den vigda kyrkogården med alla andra, oavsett om man var fattig eller rik. Inte nog med det, alla nyfödda skulle döpas i den nya religionens tecken, där också fattiga och rika hade samma dopfunt och döptes efter samma ritualer. De klockor som ljöd över bygden åtskilliga gånger per månvarv påminde dem om att deras nya religion, visserligen inte lovade ett bättre liv efter döden än de som de hade haft tidigare, men att de i någon mening var mer jämlika med de förnäma i samhället, i varje fall när de föddes och när de dog.

Bara några sekler senare kom åter igen en av de stora pesterna till landet. Det skedde inte under varje generation att det kom en pest, men inte långt ifrån. Med långa mellanrum kom de som var betydligt mer förödande än andra och avfolkade bygderna på ett sätt som gjorde att det kunde ta flera hundra år innan allting var sig likt igen. Strax före denna katastrof hade andra säregna nyheter nått landet. Hela samhället var i upplösning och stora förändringar var på väg att genomföras. För alla de som hade levt likadant under mer än fem årtusenden var detta närmast obegripligt. Ända fram till denna stund var de vana att leva direkt under stormannafamiljernas styre, eftersom det ofta hade varit deras boskap som de skötte om. Ibland hade de levt i stora grupper om upp till några hundra på varje storgods, vars vidsträckta marker räckte till för en nästan oräknelig mängd nötboskap samt får och getter, men också en hel del svin. Därtill kom hästarna men de sköttes mer av stormfolket själva. Andra grupper i samhället, vilka emellanåt kunde vara betydligt fler till antalet, levde familjevis med sina egna barn och stundom med någon nära släkting i egna små hus som de visserligen inte ägde men förvaltade under sin levnad, så länge som de orkade. Därefter, under de få år som återstod, kunde de få enklare sysslor någon annanstans. När konungen, med kyrkans och stormännens stöd bestämde att denna trälldom skulle upphöra var det med blandade känslor. Ett fritt liv som man fick ansvara för själv var knappast bättre för den fattige, som inte längre kunde försörja sig under ålderdomen om livet blev långt och barnen var få. Nu hade de rätt att vistas vid tingen men om de anklagades för något kunde de inte längre räkna med någon hjälp som förr. Lyckan vände på allvar först efter den stora pestepidemin, för när samhället var på väg att återhämta kom nya pester och krigstider, vilket avfolkade bygderna så mycket att stormännen, som inte längre bestämde över de enskilda individerna, tvingades sänka arrendet på de gamla gårdarna som folket skött om åt dem sedan urminnes tider. När detta inte räckte för att få dem befolkade slog de samman de små gårdarna till större enheter. Då först motsvarade gårdarnas antal befolkningens storlek och det blev början på en era som få kunde förstå vid den av.

Ett så enkelt redskap som sågen blev plötsligt allt vanligare och en lång rad förändringar följde efter varandra. Gårdsgårdarna fick ny och enklare utformning, stockarna från träden i skogen kunde användas som bränsle, vilken medförde att man kunde värma både husen och maten på ett sätt som hade varit helt främmande för de flesta av deras förfäder. Likaså var det enklare att bygga hus med stockar och allt fler uppförde knuttimring eller skiftesverk. Därinne var man inte sena med att anlägga murade spisar med högst skorsten i de finaste av husen på gården. Maten ändrades successivt och den varma födan medförde nya anordningar av kosten, där en ökning av spannmålsodlingen långsamt även gick till de boende på gården och inte bara till skatter och arrendavgifter. Som ännu en storslagen markering av deras nyvunna status var trägolv, diverse möbler såsom bord och bänkar samt enstaka sängar för en enda person per styck. På bara några hundra år hade de urgamla trälarnas situation förändrats i grunden, från enkla herdar åt stormannafamiljerna, där också andra sysslor kunde förekomma på godsens som odling, hantverk eller skötsel av hus och marker, till att vara självständiga bönder som ansvarade för sina egna marker, vilka i en del områden allt snabbare köptes loss av de bönder som flitigast kunde få avsättning för sin möda. Ur detta reste de sig ytterligare och blev sina egna herrar, med en rikedom och tillgång till järn och andra metaller vilket visserligen blev allt vanligare hos allmogen och som kostade dem mer tid på ägorna av mer bemödande slag, men som också fick kungen att ställa nya krav på dem. Skatterna ökade våldsamt och utöver detta började man skriva ut unga män till krigstjänst, vilket både minskade födan och överskottet men som igengäld tog bort allt fler som ville vara med och dela. Befolkningen ökade ganska mycket trots, så att när landet hastigt gick in i en långvarig tid av fred blev det en tillväxt som aldrig förr. Gårdarna växte och tog allt mer av utmarkerna i anspråk, varefter de delades både en och flera gånger för att sedan om möjligt växa på nytt. Nya rotfrukter spreds för att försöka mätta allt fler, men nyheter som vaccin mot vissa sjukdomar gjorde situationen omöjlig för många. En del slog upp enkla små hus och försörjde sig på dagsverken och hantverk eller blev knektar. Andra sökte sig in till städerna som på bara några generationer hade ökat i antal men framför allt hade ett flertal blivit mångdubbelt större. Här hade hantverkarna alltid haft sitt centrum. Deras tillverkning organiserades för att öka omfattningen och allt fler händer behövdes för att hålla hjulen rullande och ångtrycket på topp. Ägarna till hantverkets industrier blev den nya tiden stormannafamiljer och herremän. Snabbt sjönk livsvillkoren för många av dem som hade lämnat de stora gårdarna. Arbetet var ofta tungt och smutsigt, samt kunde vara farofyllt samt sträckte sig från morgon till kväll utom på söndagarna när man var ledig. När inte ens detta slit hjälpte för att hålla hungern borta från det ökande antalet enkla människor som varje ny generation förde med sig, tog tusentals och åter igen tusentals av dem avsked från släkt och fäderneland samt steg ombord på skeppen som tog dem över havet i väster, för att söka efter lyckan i främmande

land. Hemmavid fann man med tiden en jämvikt till slut, där barnakul-larnas storlek minskade hastigt och många familjer nöjde sig med bara ett par barn. Ända sedan gårdarna började växa hade det också blivit allt mer vanligt att vänta med äktenskapet några år och senare väntade man ännu längre, vilket blev en trend som inte tycktes vilja upphöra. Allt fler sökte sig även in till städerna, samtidigt som arbetsvillkoren förbättrades väsentligt. Arbetarna slöt sig samman och dikterade villkoren för arbetets egenskaper. Till slut var det fler som bodde i städerna än ute på landet och bara några få ägnade sig åt odling och boska-pen. Den tiden var förbi för alltid.

Bland det otal nya produkter som industrierna vräkte ur sig, var det många som i grund förändrade livsmiljön. Elektricitet ersatte fotogen-lampor, som i sig var en relativ ny uppfinning. Från denna stund var det tänt dygnet runt på sina håll. Aldrig mer skulle de mörka nätterna dominera. Med strömmen kom en lång rad nyheter, så som elspis, mikro, kylskåp och frys, diskmaskin, elvisp, våffeljärn, dammsugare, ele-ment, radio och TV, dator och Internet som vid sidan av telefonerna skulle få folk att umgås globalt utan att behöva resa. För de som ändå ville bege sig iväg fanns cyklar, mopeder, motorcyklar, bilar, lastbilar, tåg, flygplan och helikoptrar samt rymdraketer för några få. Detta beri-kade människor som aldrig förr. Den kunskap man fått av sina föräld-rar och sina far- och morföräldrar om de var i livet, samt en del grannar och andra släktingar, ersattes av reglerade skolor, vars omfattning öka-de från högst 7 år till 9 år innan ett tillägg på 3 år blev standard, var-efter allt fler läste vidare några år vid de främsta läroanstalterna vid något tillfälle under en senare del av livet. En av de viktigaste kunska-perna för dem alla var läkarvetenskapen, som höll död och sjukdomar borta på ett sätt som världen aldrig hade skådat.

Mitt i allt detta nyskapande stod nya förändringar och väntade på att bli en del av deras vardag. Jägarna var borta liksom bönderna, men nu började arbetarna i fabriker ersättas med mekaniska robotar som skötte allt fler uppgifter. Allting producerades utan ansträngning och utan egentlig kostnad. Snart skulle även arbetarna vara ett minne blott. I dess ställe väntade andra sysslor, där människor på olika sätt tog hand om andra människor och erbjöd dem tjänster som omvårdnad av ex-tremt skiftande slag, vars arbetstid var ytterst flexibel och inget var be-tungande. Stor del av tiden kunde människorna njuta av frukterna från den utveckling de gett upphov till, samtidigt som de bara kunde ägna sig åt varandra, precis som under istiden när de första gången kom till denna kontinent.

* * *

HUR MÅNGA GÅNGGRIFTER FINNS DET PÅ FALBYGDEN?

Svar:

Det beror på hur man räknar. De allra flesta forskare räknar inte alls, för de har inte bestämt sig för vilka villkor och kriterier de ska använda sig av för att kunna genomföra en beräkning. Därför använder man höftade beräkningar och antar att man är någorlunda nära. De första uppskattningarna gjordes runt 1930-talet och sedan dess ser man ofta siffror på 270 gånggrifter eller i den storleksordningen. I detta antal ingår ett flertal såväl osäkra som extremt osäkra men också antaganden att en del har försvunnit spårlöst. Således är det en gissning av hur många som det fanns ursprungligen.

Om vi sistället utgår från kända fornlämningar, som antingen finns kvar eller är kända genom beskrivningar av något slag, och bara räknar dem och inte gissar hur många som kan ha försvunnit, minskar antalet en hel del.

Beräkningssätt

Kriterier

- **Typuppdelning utifrån likheter och olikheter** – De säkra gånggrifterna är i likhet med medeltida kyrkor och många fornlämnstyper relativt homogen i form och storlek samt en del andra egenskaper såsom placering i landskapet och orientering av kammare och gång. Genom likheter och olikheter i en rad framträdande egenskaper kan de skiljas från varandra vid jämförande studier.
- **Typspecifika egenskaper** – Genom att utgå från de säkra gånggrifterna, kan man upprätta regler för vilka egenskaper som kan finnas och vilka som inte kan finnas. Något som antyder att det finns gånggrifter som har andra egenskaper finns inte. Därmed kan man med hög sannolikhet bedöma en del tveksamma fornlämningar, som bara har en del av dessa egenskaper kvar, där det i extrema fall rent teoretiskt skulle kunna räcka med två markfasta stenar ifall den omgivande markens form kan ge mer information om kammare och gång. De fornlämningar som kan bedömas som gånggrifter genom sådana jämförelser, kan kallas typologiskt bedömda och säkerställda gånggrifter.

- **Analog typbedömning** – De kvarvarande fornlämningarna, som inte är säkerställda gånggrifter men heller inte säkerställda fornlämningar av någon annan typ, kan på analoga grunder emellanåt ändå bedömas som en gånggrift, utifrån en helhetsbedömning av egenskaperna med inslag av konstruktionsmässiga uppskattningar som leder till en viss sannolikhet. En sådan bedömning är alltid subjektiv och personlig, vilket gör att olika personer kan göra olika bedömningar med skilda resultat.

Resultat som redovisades 1990 i ”Megalitgravarna i Sverige”

- De 247 fornlämningar på Falbygden, vilka 1985-1990 ansågs ha sådana egenskaper att de sannolikt eller möjligen kunde vara gånggrifter, bedömdes i fält samt via tidigare utförd dokumentation
- Av dessa har 1 av dem numera utgått (vid Redväga i Marka sn), sedan den tagits bort i samband med vägbygge strax söder om Falköping och det då framkom att det inte fanns några spår efter någon gånggrift på platsen.
- Återstående kan uppdelas enligt följande.

	Typologiskt säker	Analogt bedömd	<i>s:a</i>
Typ 1	0	0	0
Typ 2	11	3	14
Typ 3	113+1*	49	162+1*
Typ 0 (ej bedömbär)	2	25	27
<i>summa</i>	126+1*	77	203+1*

* En säkerställd gånggrift av typ 3 har tillkommit i Gökhemns sn och den ingick inte i sammanställningen 1990, eftersom den återfanns och undersöktes några år senare. Dock fanns det i litteraturen en viss beskrivning och en uppfattning att en gånggrift skulle ligga just här.

- Av det urval av 247 fornlämningar på Falbygden, varav en har utgått samt en har tillkommit, kan således 204 av dem betraktas som gånggrifter.
- De återstående 43 fornlämningarna kan antingen vara en annan typ av fornlämning eller inte vara en fornlämning alls.
- Ett okänt antal högar, ofta med en större mängd odlingssten, kan möjligen dölja gånggrifter. Antalet berörda i första hand skulle kunna omfatta något 10-tal platser, men antalet är subjektivt bedömt. Dessutom behöver inte någon av dem innehålla en gånggrift, men det kan ibland finnas skäl att misstänka att så kan vara fallet.

- Likaså kan ett mindre antal gånggrifter ha försvunnit spårlöst, vilka i bästa fall bara kan identifieras genom utgrävning. Antalet är förmodligen extremt litet och kan till och med vara noll.

Sammanfattning av beräkningen

- Det finns **3 dösar** och **204 gånggrifter** på Falbygden, samt några 10-tal platser med tänkbara gånggrifter som dock i princip lika gärna kan vara någon helt annat.

Fördelning i sammandrag

DÖSAR TYP 1 = 2 st

- 1 st typologiskt säker dös, av typ 1
- 1 st analogt bedömd som dös, av typ 1

DÖSAR TYP 2 = 0 st

DÖSAR TYP 3 = 1 st

- 1 st typologiskt säker dös, av typ 3

GÅNGGRIFT TYP 1 = 0 st

GÅNGGRIFT TYP 2 = 17 st varav

- 14 st typologiskt säkra gånggrifter, av typ 2
- 3 st analogt bedömda som gånggrifter, och i så fall av typ 2

GÅNGGRIFT TYP 3 = 162 st varav

- 93 st typologiskt säkra gånggrifter, av typ 3
- 20 st typologiskt säkra gånggrifter, analogt bedömda som typ 3
- 33 st analogt bedömda som gånggrifter, och i så fall av typ 3
- 16 st analogt bedömda som gånggrifter, analogt bedömda som typ 3

GÅNGGRIFT TYP 0 (oklar typtillhörighet) = 27 st varav

- 2 st typologiskt säkra gånggrifter, men oklart vilken typ som berörs
- 25 st analogt bedömda som gånggrifter, oklart vilken typ som berörs

Detaljerad fördelning

Med uppgift om socken och registreringsnummer

DÖS TYP 1 = 2 st varav

- 1 st typologiskt säker dös, av typ 1
- 1 st analogt bedömd som dös, av typ 1

Fa 180	Näs 4	(Ds 1)
Fa 218	Kinneved 21	Ds 1

DÖS TYP 2 = 0 st

DÖS TYP 3 = 1 st

- 1 st typologiskt säker dös, av typ 3

Fa 115	Falköpings V. 7	Ds 3
--------	-----------------	------

GÅNGGRIFT TYP 1 = 0 st

GÅNGGRIFT TYP 2 = 17 st varav

- 14 st typologiskt säkra gånggrifter, av typ 2
- 3 st analogt bedömda som gånggrifter, och i så fall av typ 2

Fa 10	N. Lundby 38a	Gg2
Fa 23	Hornborga 33	Gg2
Fa 92	Friggeråker 1	Gg2
Fa 99	Falköpings stad 3	Gg2
Fa 100	Falköpings stad 4	Gg2
Fa 101	Falköpings stad 7	Gg2
Fa 155	Dimbo 23a	Gg2
Fa 185	Yllestad 21	Gg2
Fa 192	Slöta 14	Gg2
Fa 193	Slöta 17	Gg2
Fa 199	Slöta 38	(Gg)2
Fa 202	Luttra 16	Gg2
Fa 221	Göteve 29	(Gg)2
Fa 223	Marka 2	(Gg)2

GÅNGGRIFT TYP 3 = 162 st varav

- 93 st typologiskt säkra gånggrifter, av typ 3
- 20 st typologiskt säkra gånggrifter, analogt bedömda som typ 3
- 33 st analogt bedömda som gånggrifter, och i så fall av typ 3
- 16 st analogt bedömda som gånggrifter, analogt bedömda som typ 3

Fa 1	Skärv 28	Gg 3	Fa 5	Skärv 82	Gg (3)
Fa 2	Skärv 40	Gg 3	Fa 14	N. Lundby 41	Gg 3
Fa 3	Skärv 79	(Gg 3)	Fa 16	N. Lundby 66	Gg 3
Fa 4	Skärv 81	Gg 3	Fa 17	Varnhem 115	Gg (3)

Fa 18	Varnhem 120	Gg 3	Fa 111	Falköpings stad 28	Gg 3
Fa 19	Bolum 29	Gg 3	Fa 112	Falköpings Västra 2	Gg 3
Fa 20	Bolum 59	Gg 3	Fa 113	Falköpings Västra 4	Gg 3
Fa 21	Hornborga 22	Gg 3	Fa 114	Falköpings Västra 5	(Gg) 3
Fa 22	Hornborga 31	Gg 3	Fa 116	Falköpings Västra 12	Gg 3
Fa 24	Hornborga 34	Gg (3)	Fa 119	Falköpings Östra 1	(Gg) 3
Fa 25	Hornborga 47	Gg 3	Fa 120	Falköpings Östra 5	(Gg) 3
Fa 26	Hornborga 53	Gg 3	Fa 123	Falköpings Östra 13	(Gg) 3
Fa 27	Hornborga 72	Gg (3)	Fa 127	Karleby 3	Gg 3
Fa 28	Sätuna 2	Gg 3	Fa 128	Karleby 35	Gg (3)
Fa 29	Sätuna 22	Gg (3)	Fa 129	Karleby 36	(Gg) 3
Fa 30	Sätuna 30	Gg (3)	Fa 130	Karleby 37	Gg 3
Fa 31	Borgunda 4	Gg 3	Fa 131	Karleby 55	Gg 3
Fa 32	Stenstorp 9	Gg (3)	Fa 132	Karleby 57	Gg 3
Fa 33	Stenstorp 13	Gg 3	Fa 133	Karleby 58	Gg 3
Fa 34	Stenstorp 36	Gg 3	Fa 134	Karleby 59	Gg 3
Fa 35	Stenstorp 39	(Gg) 3	Fa 135	Karleby 60	(Gg) 3
Fa 37	Brunnhem 14	Gg 3	Fa 136	Karleby 76	Gg 3
Fa 38	Segerstad 29	(Gg) 3	Fa 137	Karleby 82	(Gg) 3
Fa 39	Segerstad 40	Gg 3	Fa 139	Karleby 105	Gg (3)
Fa 40	Segerstad 41	Gg 3	Fa 140	Åsle 19	Gg 3
Fa 41	Segerstad 58	Gg (3)	Fa 142	Åsle 21	(Gg) 3
Fa 43	Segerstad 60	Gg 3	Fa 143	Åsle 23	(Gg) 3
Fa 44	Dala 20	Gg 3	Fa 148	Kungslena 44	Gg 3
Fa 45	Dala 50	Gg 3	Fa 149	Kungslena 45	Gg (3)
Fa 46	Dala 66	Gg 3	Fa 150	Kungslena 47	Gg 3
Fa 47	Dala 75	(Gg) 3	Fa 151	Kungslena 56	(Gg) 3
Fa 48	Dala 85	(Gg) 3	Fa 152	Dimbo 3	Gg 3
Fa 49	Dala 86	Gg 3	Fa 154	Dimbo 21	(Gg) 3
Fa 50	Dala 92	Gg 3	Fa 157	Dimbo 45	(Gg) 3
Fa 51	Dala 94	(Gg) 3	Fa 160	Skörstorp 5	(Gg) 3
Fa 53	Högstena 6	(Gg) 3	Fa 162	Skörstorp 8	Gg 3
Fa 54	Högstena 7	Gg 3	Fa 163	Skörstorp 9	(Gg) 3
Fa 55	Högstena 8	(Gg) 3	Fa 165	Skörstorp 32	(Gg) 3
Fa 56	Högstena 9	Gg 3	Fa 166	Hångsdala 2	Gg 3
Fa 57	Högstena 11	(Gg) 3	Fa 167	Hångsdala 11	Gg 3
Fa 59	Högstena 13	Gg 3	Fa 170	Hångsdala 18	(Gg) 3
Fa 61	Högstena 19	(Gg) 3	Fa 171	Hångsdala 21	Gg 3
Fa 62	Högstena 20	Gg 3	Fa 173	Hångsdala 25	Gg 3
Fa 64	S. Kyrketorp 2	Gg 3	Fa 176	Valstad 9	(Gg) 3
Fa 65	S. Kyrketorp 6	Gg 3	Fa 178	Näs 2	Gg 3
Fa 66	S. Kyrketorp 7	Gg 3	Fa 179	Näs 3	Gg 3
Fa 67	S. Kyrketorp 11	(Gg) 3	Fa 181	Näs 7a	Gg 3
Fa 68	S. Kyrketorp 12	Gg 3	Fa 183	Kymbo 4	Gg 3
Fa 69	S. Kyrketorp 13	(Gg) 3	Fa 187	Vartofta-Åsaka 41	Gg 3
Fa 70	S. Kyrketorp 24	(Gg) 3	Fa 188	Slöta 1	(Gg) 3
Fa 72	Valtorp 1	Gg 3	Fa 189	Slöta 10	Gg 3
Fa 73	Valtorp 2	Gg 3	Fa 190	Slöta 11	Gg 3
Fa 75	Valtorp 4	(Gg) 3	Fa 191	Slöta 12	Gg 3
Fa 76	Valtorp 11	(Gg) 3	Fa 194	Slöta 24	Gg 3
Fa 77	Gudhem 5a	Gg 3	Fa 195	Slöta 25	Gg 3
Fa 79	Gudhem 7	Gg 3	Fa 200	Slöta 58	Gg (3)
Fa 80	Gudhem 8	(Gg) 3	Fa 201	Luttra 15	Gg 3
Fa 81	Gudhem 19	(Gg) 3	Fa 204	Luttra 22	Gg 3
Fa 82	Gudhem 25	Gg (3)	Fa 205	Luttra 23	(Gg) 3
Fa 84	Torbjörntorp 1	Gg 3	Fa 206	Värkumla 14	Gg 3
Fa 85	Torbjörntorp 4	Gg 3	Fa 207	Värkumla 15	Gg (3)
Fa 86	Torbjörntorp 5	(Gg) 3	Fa 208	Värkumla 16	(Gg) 3
Fa 87	Torbjörntorp 12	(Gg) 3	Fa 209	Värkumla 17	(Gg) 3
Fa 88	Torbjörntorp 15	(Gg) 3	Fa 210	Värkumla 26	Gg 3
Fa 89	Torbjörntorp 21	Gg (3)	Fa 211	Värkumla 29	Gg (3)
Fa 90	Torbjörntorp 22	Gg (3)	Fa 212	Kinneved 3	Gg 3
Fa 91	Torbjörntorp 57	Gg 3	Fa 213	Kinneved 5	Gg 3
Fa 94	Friggeråker 22	Gg 3	Fa 215	Kinneved 14	(Gg) 3
Fa 97	Falköpings stad 1	Gg 3	Fa 219	Grolanda 84	(Gg) 3
Fa 102	Falköpings stad 8	Gg 3	Fa 220	Göteve 8	Gg (3)
Fa 103	Falköpings stad 9	Gg 3	Fa 227	Marka 19	Gg 3
Fa 104	Falköpings stad 11	Gg 3	Fa 228	Gökhem 5	(Gg) 3
Fa 105	Falköpings stad 12	(Gg) 3	Fa 229	Gökhem 12	Gg 3
Fa 107	Falköpings stad 18	Gg 3	Fa 230	Gökhem 13	Gg 3
Fa 108	Falköpings stad 19	Gg (3)	Fa 232	Gökhem 17	Gg 3
Fa 109	Falköpings stad 24	Gg 3	Fa 233	Gökhem 18	Gg 3

Fa 234	Gökhem 19	Gg 3	Fa 241	Gökhem 72	Gg 3
Fa 235	Gökhem 26	(Gg) 3	Fa 243	Gökhem 78	Gg (3)
Fa 236	Gökhem 29	(Gg) 3	Fa 245	Gökhem 81	(Gg) 3
Fa 237	Gökhem 31	(Gg) 3	Fa 246	Gökhem 90	Gg 3
Fa 238	Gökhem 61	(Gg) 3	Fa 247	Vilske-Kleva 58	Gg 3

GÅNGGRIFT TYP 0 (oklar typtillhörighet) = 27 st varav

- 2 st typologiskt säkra gånggrifter, men oklart vilken typ som berörs
- 25 st analogt bedömda som gånggrifter, oklart vilken typ som berörs

Fa 6	Skärv 83	(Gg 0)
Fa 7	Skärv 84	(Gg 0)
Fa 8	Skärv 85	(Gg 0)
Fa 9	N. Lundby 26	(Gg 0)
Fa 11	N. Lundby 38a	(Gg 0)
Fa 12	N. Lundby 40a	(Gg 0)
Fa 13	N. Lundby 40b	(Gg 0)
Fa 15	N. Lundby 58	(Gg 0)
Fa 58	Högstena 13	(Gg 0)
Fa 83	Gudhem 258	(Gg 0)
Fa 98	Falköpings stad 2	(Gg 0)
Fa 106	Falköpings stad 14	(Gg 0)
Fa 110	Falköpings stad 25	(Gg 0)
Fa 117	Falköp. V. 13	(Gg 0)
Fa 138	Karleby 83	(Gg 0)
Fa 141	Åsle 20	(Gg 0)
Fa 156	Dimbo 23b	(Gg 0)
Fa 169	Hångsdala 15	(Gg 0)
Fa 172	Hångsdala 22	(Gg 0)
Fa 175	Valstad 8	(Gg 0)
Fa 177	Kälvene -	(Gg 0)
Fa 184	Kymbo 7	(Gg 0)
Fa 203	Luttra 20	Gg 0
Fa 216	Kinneved 15	Gg 0
Fa 240	Gökhem 71	(Gg 0)
Fa 242	Gökhem 77	(Gg 0)
Fa 244	Gökhem 79	(Gg 0)

HUMOR

Några teckningar från 1980-talet.

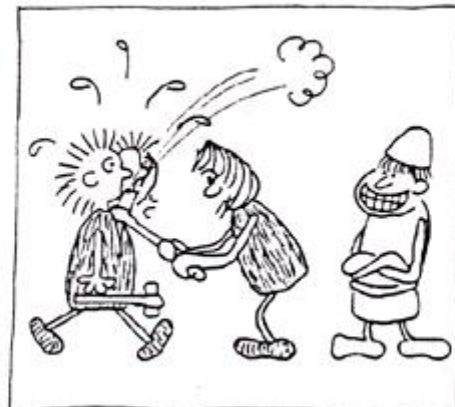
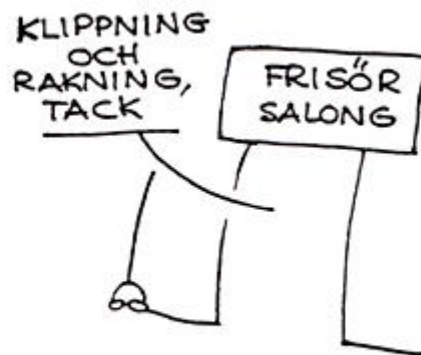
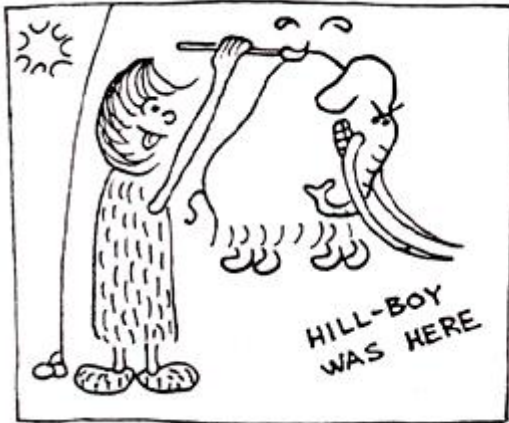

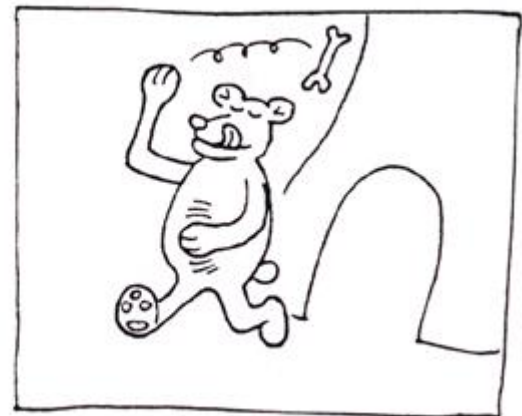
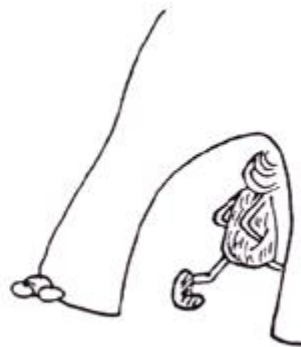
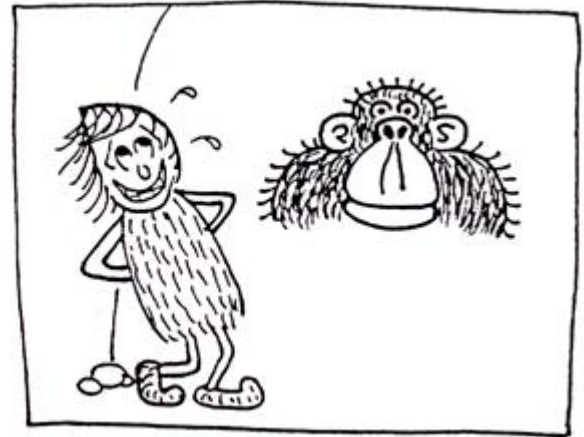
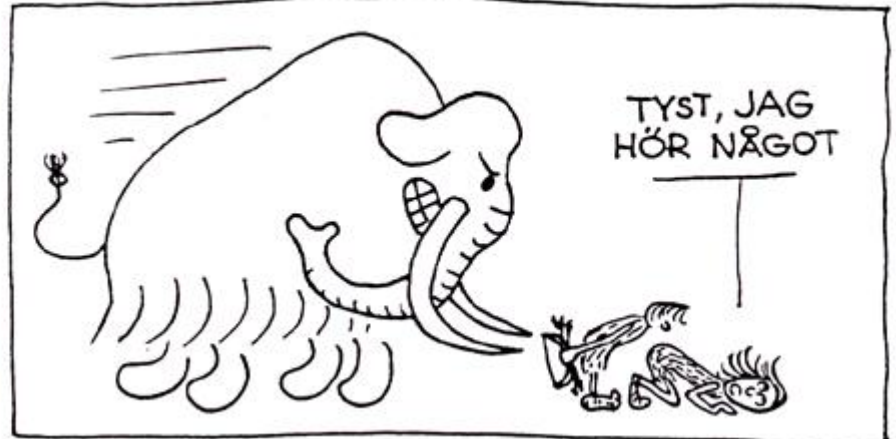
F.86

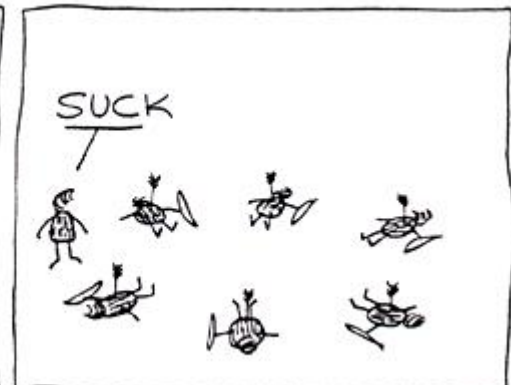
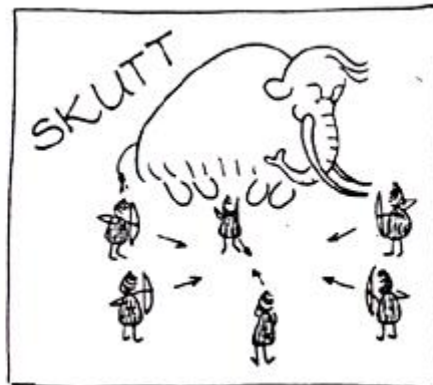
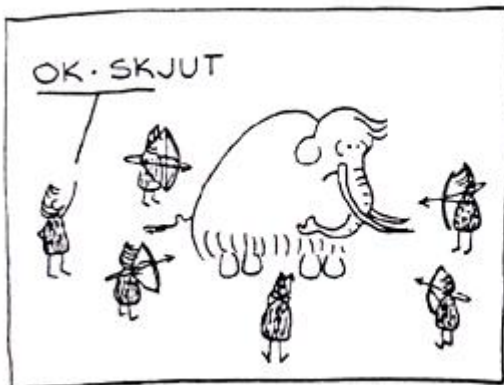
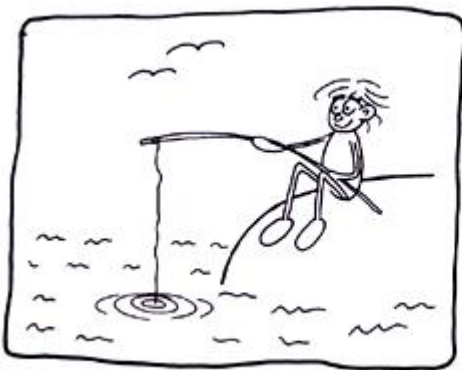
Professor Mats P. Malmer vid Arkeologiska institutionen i Stockholm hävdade att stridsyxekulturen inte hade uppstått genom en invandring, vilket jag ansåg var helt fel. Dessutom blev det en strid om vem som skulle bli hans efterträdare. Då gjorde jag denna och satte upp på vår gemensamma anslagstavla, vilket inte vara populärt.

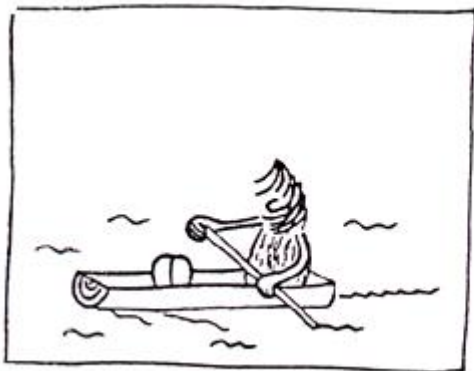
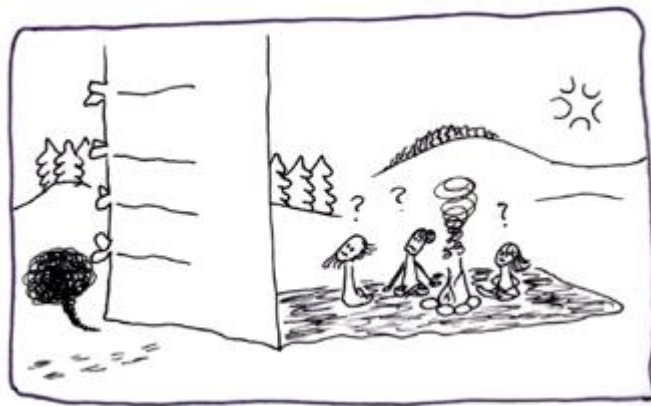
HILLBOY

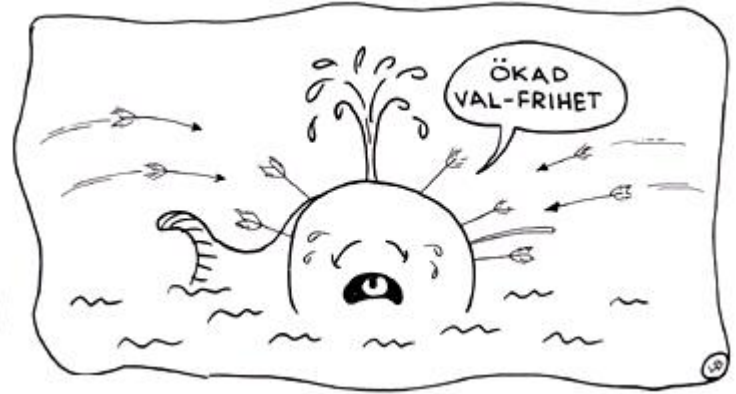
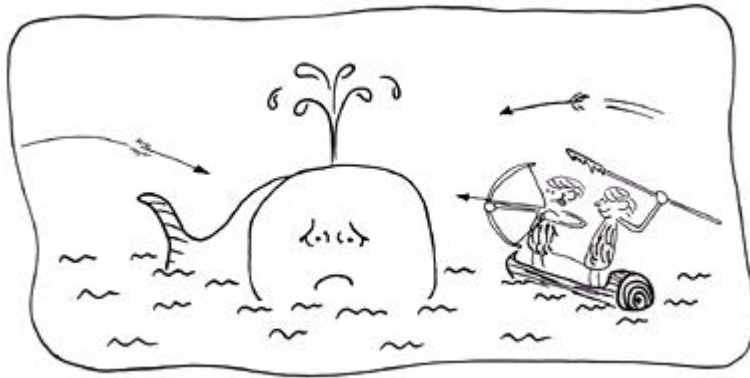
Namnet anspelar på Killroy.

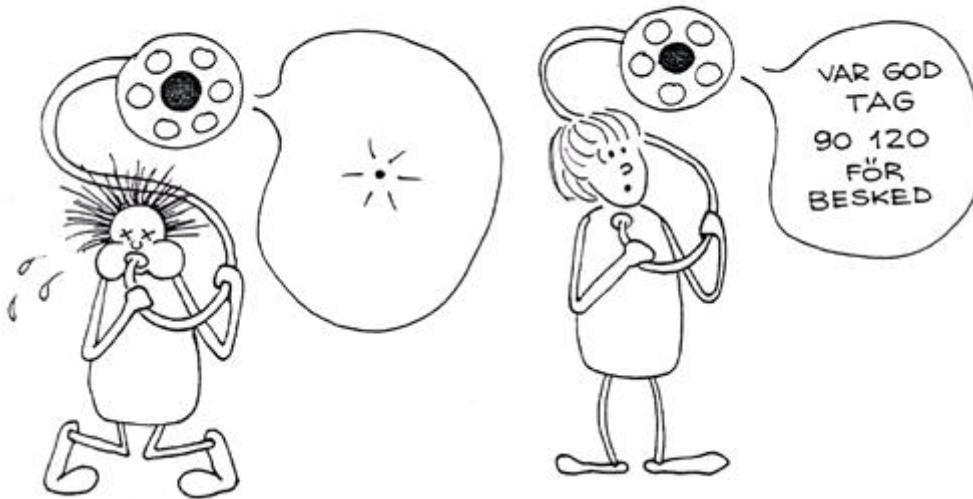

Brons-Brasse : FÖRSTA LUREN

APPENDIX - Efterskrift

En stor nackdel med att skriva en bok är att det inte går att korrigera något i efterhand. Å andra sidan är det en fördel eftersom ingenting kan ändras och alla vet vad som är skrivet, vilket är lika för alla. Trots det är verkligheten föränderlig. Nya fynd påträffas, nya teorier utvecklas och vår syn på forntiden är under ständig utveckling, antingen framåt eller åt något annat håll.

När en bok väl har gått till tryckning börjar eftertankarna komma, där man både finner stavfel och med tiden också sakfel som uppkommit genom fortsatt forskning. Dessa rättelser och kompletteringar är omöjliga att göra för de tryckta böckerna men fullt möjliga att åstadkomma i en digital version.

För att hålla de böcker jag har gett ut någorlunda uppdaterade med det som sker har jag satt samman denna samling med rättelser och viktiga kompletteringar. En del böcker har genomgått ny språklig granskning och kontroll. Sådant som bara är stavfel och grammatiska rättelser har inte medtagits nedan.

Den första DVD-skivan med en sammanställning av mina publicerade och opublicerade arbeten är version 1. De rättelser och kompletteringar som skett återges nedan, men också uppgifter om kända nyheter som inte ingår.

Nya ändringar, efter det att version 1 har släppts till en intresserad allmänhet, sammanförs i version 2 och därefter version 3, och så vidare så länge jag har tid och lust att fortsätta detta arbete.

YTTERLIGARE / TÄNKTA TILLÄGG

Dessa tillägg är inte inlagda i berörda skrifter och återfinns bara nedan.

Tillhörande:

32 – FORNTIDA FUNDERINGAR

Komplettering av –

Några små kapitel som inte kom med ...

I rätt ordning

Svenska ungdomars kunskaper i vår historia före Gustav Vasa brukar vara begränsade till Istid, vikingar och digerdöden, men det är få som vet i vilken ordningen de kommer.

Nyligen frågade jag ett par ungdomar i familjen om de visste under vilket sekel som 30-åriga kriget inträffade. En av dem hade inte ens hört talas om det och den andra svarade 1800-talet. Hade jag frågat min moder skulle hon nog fortfarande minnas lektionerna i skolan när man traggade befälhavarna och alla slagen.

Ett finger med i spelet

Så var det historien om den blinde mannen som under medeltidens början hittade ett avhugget finger i en buske intill landsvägen. Vad brukar man normalt göra vid ett sådant unikt tillfälle, om inte att gnugga fingerstumpen mot ögonen? Vad hände då? Jo, vips så fick han tillbaka synen. Så med andra ord, ifall du själv hat turen att hitta ett avhugget finger någonstans. Tag då tillvara på tillfället. Det kan vara heligt och besitta gudomliga krafter, som i detta fall tillhörde den mördade och det blivande helgonet Helena.

Man kan alltid fundera på hur en blind man kunde hitta något överhuvudtaget.

Att räkna rätt är att räkna fel

När Göran Henriksson och jag höll på att mäta upp sliprännorna vid Flyhov på Kinnekulle, med den starka uppfattningen att de som hade gjort detta hade betydligt större kunskaper i astronomi än vad dagens människor har i genomsnitt, kom det en familj på besök och ville se hällristningarna. De är visserligen betydligt yngre. Sliprännorna är påverkade av inlandsisen och måste därför vara minst 35000 år, medan hällristningarna bara är en bråkdel så gamla eftersom de ofta dateras till bronsåldern. Här döljer sig också ganska avancerade kunskaper i astronomi och vi vet från annat håll att de även kunde en hel del geometri. Den här familjen tittade på de olika figurerna när den lilla flickan plötsligt upptäckte att en av männen bland hällristningarna hade fyra

fingrar på varje hand. Titta, sade hon, de har bara fyra fingrar! Pappan svarade snabbt: Ja, de kunde inte räkna på den tiden! Göran och jag tittade på varandra och ställde nog samma fråga, ifall det var värt mödan att undervisa dem om den omfattande forntida kunskapen som fanns på den tiden, men vi valde att låta bli och återgick till våra mätningar. Ibland är det bäst att inte störa folk i sina föreställningar och uppfattningar.

Curriculum vitae - 2021

Utdrag

LARS Johan BÄGERFELDT

Efternamnsbyte under perioden 1988-10-08 till 1992-05-06, när jag hette **BLOMQVIST** istället för **BÄGERFELDT**. I samband med skiftat tillbaka till **BÄGERFELDT**, lade jag till förnamnet **JOHAN**, som mina föräldrar glömde bort när jag döptes. Gift sedan 1993 och har två barn.

Universitet och Högskola

Fil.dr i arkeologi	280 p	Stockholms universitet (1982-1990)
Systemvetarlinjen	77 p	Högskolan i Skövde (1996-97, ej slutförd)
Nätbaserad undervisning	5 p	Högskolan i Gävle (2001)
Kvalitetsteknik, Lean	15 p	Örebro universitet (2009-2010)
<i>summa:</i>	377 p	(=565,5 p enligt det nya sättet att räkna inom EU)

Stockholms universitet

<u>Kurser</u>	<u>poäng</u>	<u>examen</u>	<u>betyg</u>
ARKEOLOGI, grundkurs, A.	20 p	ht 1982	VG
ARKEOLOGI, fortsättningskurs, B.	20 p	vt 1982	VG
ETNOLOGI, grundkurs, A.	20 p	vt 1984	G
KVARTÄRGEOLOGI. Jordartslära, grundkurs.	10 p	ht 1984	G
ARKEOLOGI, påbyggnadskurs, C.	20 p	vt 1985	VG
ARKEOLOGI, fördjupningskurs, D.	20 p	vt 1985	VG
Regional KVARTÄRGEOLOGI, fortsättningskurs.	10 p	vt 1986	G

fil.dr (22 maj 1990), vid Stockholms universitet.

ARKEOLOGI. 160 p vt 1990 G

AVHANDLING: Megalitgravarna i Sverige. Typ, tid, rum och social miljö. Framlagd 1989-05-19. Opponent: Ulf Bertilsson

Högskolan i Skövde

<u>Systemvetenskapligt program, delkurser</u>	<u>poäng</u>	<u>examen</u>	<u>betyg</u>
Informationsteknologi	5 p	ht 1996	VG
Systemutveckling I	5 p	vt 1996	G
Systemutveckling II	6 p	ht 1996	G
Systemutveckling III	4 p	vt 1996	G
Programmering I, Pascal	5 p	vt 1996	4
Programmering II, C++	5 p	sommar 1996	4

Programmering III, Prolog	5 p	vt 1996	(G, 2 av 5p)
Teknikplattformar	3 p	vt 1997	G
Systemteori	4 p	ht 1996	VG
Projektadministration	2 p	vt 1997	VG
Kognitiva förutsättningar	3 p	ht 1996	G
MMI, Människa-Maskininteraktion	3 p	ht 1996	VG
MPS, Material- och Produktionstyrning	4 p	ht 1996	G
Företagsekonomi	10 p	vt 1996	G
Informationssamhället	3 p	vt 1997	G
Projektarbete	8 p	vt 1997	VG

Yrkeserfarenhet

- **Sundolitt AB**, fabrik inom byggbranschen, där jag först var innesäljare och därefter ansvarig för IT-avdelning, produktberedning och kvalitetsledning. (2006-2009, slutade på grund av arbetsbrist.)
- **Kriminalvården Anstalt Tidaholm**, kriminalvårdare med stora krav på samarbete och disciplin. (2005-2006, timvikarie)
- **Stiftelsen Västgöta-kollektivet**, datalärare för tvångsomhändertagna ungdomar där de pedagogiska egenskaperna sätts på hårda prov. (2001-2005, slutade på grund av arbetsbrist.)
- **LärCenter**, i Falköpings kommun och Herrljunga kommun, gymnasie-lärare med ämnet Forntidsturism, som är mitt personliga favoritämne. (2001-2005, projektanställning.)
- **Utbildningsradion**, radioproducent med sändning i P4 Skaraborg. (1997-2001, slutade på grund av omstrukturering och arbetsplatsförflyttning.)
- **Eget företag**. Har inom det arkeologiska området hållit kurser, varit guide och skrivit ett stort antal vetenskapliga böcker och artiklar, samt varit handledare för C- och D-uppsatser på Universitetet i Stockholm och ansvarat för forntidsbyn i Skånes djurpark etc. (1983-2008, samt från 2019)
- **Hellidens folkhögskola**, lärare i Historia, Matematik, Naturkunskap, Svenska, Engelska, Samhällskunskap, Religion, Media och Fantasy samt Hembygd (från hösten 2014).

Kuriosa om hästar

Under hela mitt liv har jag velat lära mig att rida. Närmare forntiden är svårt att komma ifall man inte lever i en forntidsby utan kaffe, toapapper och sjukvård. I slutet av 1990-talet började jag på ridskola och efter en intensiv period vann jag avfallarligan på Klockaregården År 2002 med 11 avramlingar. Innan dess hade jag ingen avramling alls. Med anledning av detta skrev jag en lime-rick:

År 2002

Året när jag lärde mig att rida
med nybörjare och proffs vid min sida.
På en sak blev jag bäst
uppå ponny och på häst
att ramla av, där slog jag dem vida.

År 2003 inleddes med många ensamritter ute i skogen. Då gjorde jag en "liggande avsittning" på senvintern när jag i lätt galopp gick omkull med hästen Helica på en isfläck längs en stig ute i skogen. Vi lade oss ner båda två, men var oskadda för jag hann få upp fötterna. Senare samma år gjorde jag två mera normala avramlingar med araben Sunrise. Tyvärr var det också i galopp. Andra gången landade jag mycket svårt på vägrenen initill en grusväg där det var stenhård, ungefär 5 km från stallet. Några veckor senare kunde jag röra mig normalt igen, men ytterligare några veckor senare slutade njurarna att släppa förbi vätska på grund av en inflammation och det skulle ta 10 månader innan jag var fullt återställd. Därefter har jag inte ridit något mer. Nåja, några enstaka gånger, men inte kontinuerligt.

* * *